

*Tukat nutturalle ja rahkamokokkoilemaan*  
Taitoluistelun erikoiskieli ja slangi

Suomen kielen  
Pro gradu -tutkielma  
Oulun yliopisto  
14.9.2018

Susanna Pöykiö-Reinikainen

# SISÄLLYS

<b>1. JOHDANTO</b>	<b>1</b>
1.1. Tutkielman aihe, lähtökohdat ja tavoitteet	1
1.2. Tutkimusaineisto	2
1.2.1. Aineiston keruu ja vastaajaprofiilit	3
1.2.2. Aineiston käsittely ja analysoinnin kriteerit	7
<b>2. TUTKIMUKSEN KOHTEENA TAITOLUISTELUYHTEISÖ</b>	<b>10</b>
2.1. Historia	10
2.2. Kohti nykyisyyttä	11
2.3. Nykyhetki ja tulevaisuus	12
<b>3. SLANGI JA ALAKULTTUURI</b>	<b>15</b>
3.1. Tutkimusotteena sosiolingvistiikka	15
3.2. Slangintutkimus	16
3.2.1. Yleiskieli, erikoiskieli ja slang	16
3.2.2. Slangin lajit ja aikaisempi tutkimus	18
3.3. Tutkimusmetodi	20
3.3.1. Sanastolähteet	24
3.3.2. Attraktiokeskukset	25
<b>4. TAITOLUISTELUSLANGI</b>	<b>28</b>
4.1. Aineiston kvantitatiivinen yhteenveto	28
4.2. Kielikuvat	30
4.2.1. Metaforat	30
4.2.2. Metonymia ja synekdokee	40
4.3. Äänteellinen muuntelu	42
4.3.1. Slangijohdokset	43
4.3.2. Vartalonsisäinen muuntelu	51
4.3.3. Paronymia	51
4.4. Lyhenteet	53
4.4.1. Typistesanat	53

4.4.2. Kirjainsanat	55
4.4.3. Koostesanat ja kontaminaatiot	57
4.5. Uudet sanat	58
4.5.1. Uusi lyhyt tai pitkä ilmaus	58
4.5.2. Slangijohdoksista edelleen johdetut sanat	60
4.5.3. Lainasanat	61
4.6. Slangintutkimusten vertailua	62
<b>5. PÄÄTÄNTÖ</b>	<b>66</b>
<b>LÄHTEET</b>	<b>69</b>
<b>LIITTEET</b>	

# 1. JOHDANTO

## 1.1. Tutkielman aihe, lähtökohdat ja tavoitteet

Tutkin pro gradu -tutkielmassani taitoluistelun erikoiskieltä ja slangia lähtökohdaisesti yksinluistelun osalta. Tavoitteenani on selvittää, millaista taitoluistelun erikoiskieli ja slangi on. Lisäksi tarkastelen erikoiskielen ja slangin suhdetta; mistä asioista tai ihmisistä, välineistä tai tapahtumista puhutaan alaan kuuluvalle ja tutulla termistöllä (erikoiskieli), ja missä yhteyksissä käytetään puolestaan yleiskielestä tai erikoiskielestä poikkeavia ilmauksia (slangi). Eronteko näiden välillä on oletettavasti vaikeaa.

Erilaiset kielimuodot ja niistä keskustelu niin maallikoiden kuin ammattilaistenkin keskuudessa on tällä hetkellä yhteiskunnassamme ajankohtaista. Paananen (2011) kirjoittaa artikkelissaan suomen kielen tulevaisuuden olevan keskustelupalstojen kesto-suosikki. Keskusteluissa huolehditaan muun muassa kirjakielen asemasta, englannin kielen vaikutuksesta kieleemme sekä koukeroisesta vieranomaiskielestämme. Kielemme kohtaloa ovat pohtineet myös Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen tutkija Vesa Heikkinen ja Oulun yliopiston suomen kielen professori Harri Mantila samannimisessä teoksessaan (2011). Heikkinen & Mantila (2011: 6, 31, 135) vakuuttavat, että kielemme on elinvoimainen, rikas ja monipuolinen – kiitos vieraista kielistä tulevien lainasanojen. He kuitenkin toteavat, että vieraat kielet myös kaventavat suomen käyttöalaa erityisesti eri tieteenaloilla ja alakulttuureissa.

Julkisuudessa käyty keskustelu on kirvoittanut myös minut perehtymään tarkemmin erääseen suomen kielen käyttömuotoon. Tutkimani alakulttuurin kielimuoto, taitoluisteluslangi, on olettamukseni mukaan myös hyvin altis vieraiden kielten vaikutukselle, ja myös se on yksi tämän tutkimuksen tutkimuskohteista. Pyrin lisäksi määrittämään tutkielmassani erikoiskielen ja slangin rakennetta ja lingvistisiä ominaisuuksia sekä niiden välisiä eroja ja yhtäläisyyksiä sekä pohtimaan, onko rajanveto erikoiskielen ja slangin välillä oman aineistoni kohdalla ylipäänsä mahdollista.

Taitoluisteluun liittyvää lingvististä tutkimusta ei juurikaan ole tehty. Kymmenen vuotta sitten Tampereen yliopiston kieli- ja käännöstieteiden laitoksella on julkaistu opinnäytetyö *Taitoluistelun englantia ja suomea: miten kulttuurierot heijastuvat kielenkäyttöön?*, jonka tekijänä on nykyisin taitoluistelussa teknisenä asiantuntijana (ISU controller), kansainvälisenä tuomarina (ISU judge) sekä kansainvälisenä ylituomarina (ISU referee) toimiva Leena Laaksonen. Tampereen yliopiston kieli-, käännös- ja kirjallisuustieteiden yksikössä on myös fennistiikassa tehty vuonna 2011 yksi opinnäytetyö, joka käsittelee urheilijoiden nimeämistä ja referointia sanasemanttisesta näkökulmasta MTV3:n Vancouverin olympialaisten verkkouutisoinnissa. Ylänimekkeenä pro gradussa on: *”Viehättävät taitoluistelutytöt sekä vähemmän viehättävät kiekkoileijat.”* Tässä tutkimuksessa keskiössä eivät kuitenkaan ole itse taitoluistelu tai taitoluistelijat vaan ainoastaan aineiston yhtenä pienenä osana, ja lisäksi kovin erilaisesta näkökulmasta katsottuna kuin omassa tutkimuksessani tulee olemaan.

Tutkimusaihe valikoitui lopulta oman elämänhistoriani vuoksi. Itselläni on jo yli 30 vuoden tausta taitoluistelun parissa; ensin neljännesvuosisata lajin harrastajana ja ammattiuurheilijana, sekä myöhemmin oman urheilu-uran jo päätyttyä Oulun ainoan taitoluisteluseuran, Oulun Luistelukerho ry:n, tuntivalmentajana ja muun muassa eri televisioyhtiöiden taitoluisteluasiantuntijana.

## 1.2. Tutkimusaineisto

Tutkimukseni on luonteeltaan laadullista, ja aineiston olen kerännyt kyselylomakkeen avulla. Flick, von Kardoff & Steinken (2004: 5) mukaan laadullinen tutkimus on yleisnimitys monille eri tutkimuksenteon lähestymistavoille. Sen tarkoitus on kuvata elävää maailmaa sisältä ulospäin, ikään kuin siihen osallistuvien ihmisten näkökulmasta. Näin tekemällä se pyrkii omalta osaltaan ymmärtämään paremmin sosiaalista todellisuutta, erilaisia merkitysrakenteita ja rakenteellisia piirteitä. (Flick ym. 2004: 3.) Laadullisen tutkimuksen kohteina ovat useimmiten erilaiset ryhmät ja organisaatiot. Kun tutkimuskohteena on rajattu ryhmä, on tärkeää huomioida, että tutkija ei vain saavu vaan pääsee osaksi

ryhmää (Wolff 2004: 195). Wolffin (2004: 195–196) mukaan tutkija kohtaa tällöin kaksi perustavanlaatuaista kysymystä:

- 1) Kuinka onnistua yhteydenotossa ja yhteistyössä valitun tutkimuskohteen kanssa?
- 2) Kuinka saavuttaa tutkimuskohteena olevan joukon arvostus siten, että tutkimus voidaan toteuttaa asianmukaisesti niin tosiasiallisesti, ajallisesti kuin sosiaalisestikin?

### 1.2.1. Aineiston keruu ja vastaajaprofiilit

Olen kerännyt tutkimusaineiston syksyllä 2013 sähköisenä kyselylomakkeena (liite 1). Koko valtakunnan laajuudelle levinneen taitoluisteluyhteisön ja sen käyttämän erikoiskielen ja slangisanaston keruu olisi muutoin ollut käytännössä mahdotonta. Tein kyselylomakkeen Webropol-ohjelmalla ja ohjeistin vastaajat kyselylomakkeen alussa olevan saatekirjeen avulla. Kerroin kyselytutkimuksen perustietojen lisäksi muun muassa sen, että kysely sisälsi eri taitoluisteluun liittyviä aihealueita ja jokaisesta aihealueesta olin kerännyt mielestäni oleellisimmat yleiskieliset tai muutoin standardinmukaiset sanat, joihin vastaajan tuli miettiä yksin tai yhdessä ystävänsä kanssa kaikki muut, lähinnä puhutussa kielenkäytössä, mieleen tulevat nimitykset ja ilmaukset kyseessä olevalle asialle. Standardinmukaisilla sanoilla tarkoitan lajin kansainvälisessä säännöstössä (ISU Judging System, Technical Panel Handbook: Single Skating 2014–2015) mainittuja nimiä tarkoitteilleen, ja niiden suomennoksia niiltä osin kuin niitä on olemassa. Jälkikäteen ajateltuna ohjeistus olisi voinut olla vieläkin tarkempi. Tämä olisi yhtäältä helpottanut vastauksien käsittelyä, mutta toisaalta karsinut mahdollisesti vastaajien määrää.

Vallin (2015: 86–87) mukaan lomakkeen rakenteen laadinnassa tulisi kiinnittää huomiota erityisesti kysymysten laatuun ja niiden järjestykseen sekä sen pituuteen, josta Valli pitää useimmiten maksimina viittä sivua. Omasta kyselylomakkeestani tuli Valliin nojaten lopulta melko laaja; kaikkiaan se sisältää 6 sivua ja 118 kysymystä. Kysymykset on jaettu kahteen osaan: vastaajan henkilötietoihin (7 kysymystä) sekä kieltä koskeviin kysymyksiin (111 kysymystä). Kieltä koskevat kysymykset olen jakanut neljään osa-alueeseen, jotka ovat 1) yleiset kysy-

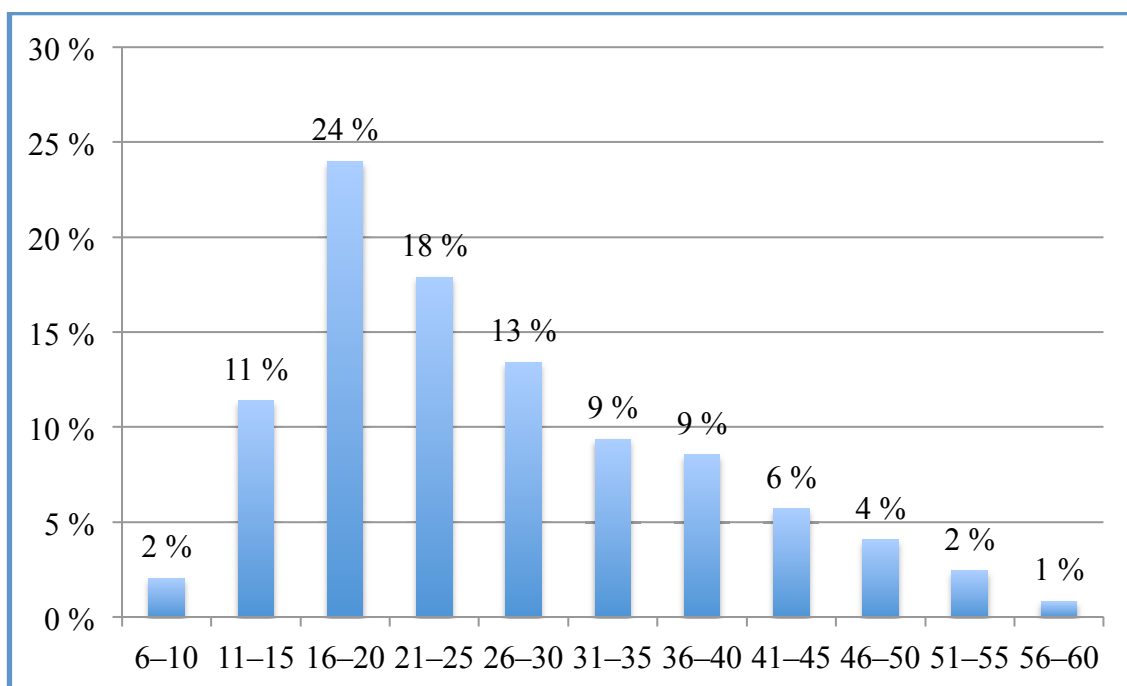
mykset, 2) paikat ja välineet, 3) ihmiset ja tapahtumat sekä 4) taitoluisteluliik-  
keet. Lopussa on vielä erillinen kommenttikenttä, jossa olen pyytänyt vastaajia  
kirjoittamaan kyselyssä huomiotta jääneet taitoluisteluun liittyvät ilmaukset ja  
antamaan niiden merkityksistä lyhyen selitteen.

Kyselyn jakelukanavina toimivat Suomen Taitoluisteluliiton Facebook- ja verk-  
kosivut. Sivuille avattiin julkinen linkki, jonka kautta kysely avautui, ja palautu-  
neista vastauksista tuli ilmoitus suoraan omaan sähköpostiini. Vallin (2015: 88)  
mukaan postikyselynä tehdyn aineistonkeruun huono puoli on alhainen vasta-  
usprosentti, mutta sitä voi parantaa muun muassa olemassa olevien ryhmien  
rakenteita hyväksi käyttäen. Koska olen itse pitkään ollut osallisena kyseisessä  
yhteisössä, minulla oli mahdollisuus saada kyselylomake jakoon valitsemieni  
väylien kautta sekä mahdollisesti houkutella vastaajia omalla persoonallani. Us-  
kon aineistonkeruun onnistuneen parhaalla mahdollisella tavalla ja tavoittaneeni  
sellaisen joukon harrastajia kuin käytettävissä olevassa ajassa oli mahdollista  
tavoittaa. Jo ensimmäisen päivän aikana vastauksia tuli yli viisikymmentä. Kaik-  
kiaan kysely avattiin 1881 kertaa, mutta vastauksia kertyi vain 247 kappaletta.  
Näin ollen vastauksensa lähetti 13,9 % kaikista kyselyn aukaisseista potentiaa-  
lisista vastaajista. Oma tutkimustani ajatellen aineisto oli laaja, vaikka vasta-  
usprosentti itsessään olikin melko alhainen.

Vastaajien taustatiedoissa kysyin muun muassa sukupuolta, ikää, asuinpaikkaa  
(maakunnan tarkkuudella) ja heidän rooliaan yhteisössä. Vastaajien taustatieto-  
ja en tule käyttämään varsinaisten tutkimustulosten analysoinnin taustamuuttu-  
jina, vaan kyselylomaketutkimuksen vastaajaprofiilina. Vastaajista 238 oli naisia  
ja vain seitsemän miehiä. Sukupuolten välinen jakauma kertoo paljon taitoluis-  
teluyhteisöstä laajemminkin; kyseessä on varsin naisvaltainen urheilulaji ja ala-  
kulttuuri.

Vastaajien keski-ikä oli 27 vuotta, ja nuorin vastaaja oli 9-vuotias sekä vanhin  
59-vuotias. Olen ikäjakaumaa havainnollistaakseni muodostanut ikäryhmiä, joi-  
den suhteelliset osuudet näkyvät kuvioista 1. Selvästi eniten vastaajia oli 16–20-  
vuotiaiden ryhmässä. Kaikkiaan yli puolet vastaajista olivat 16–30-vuotiaita, ja

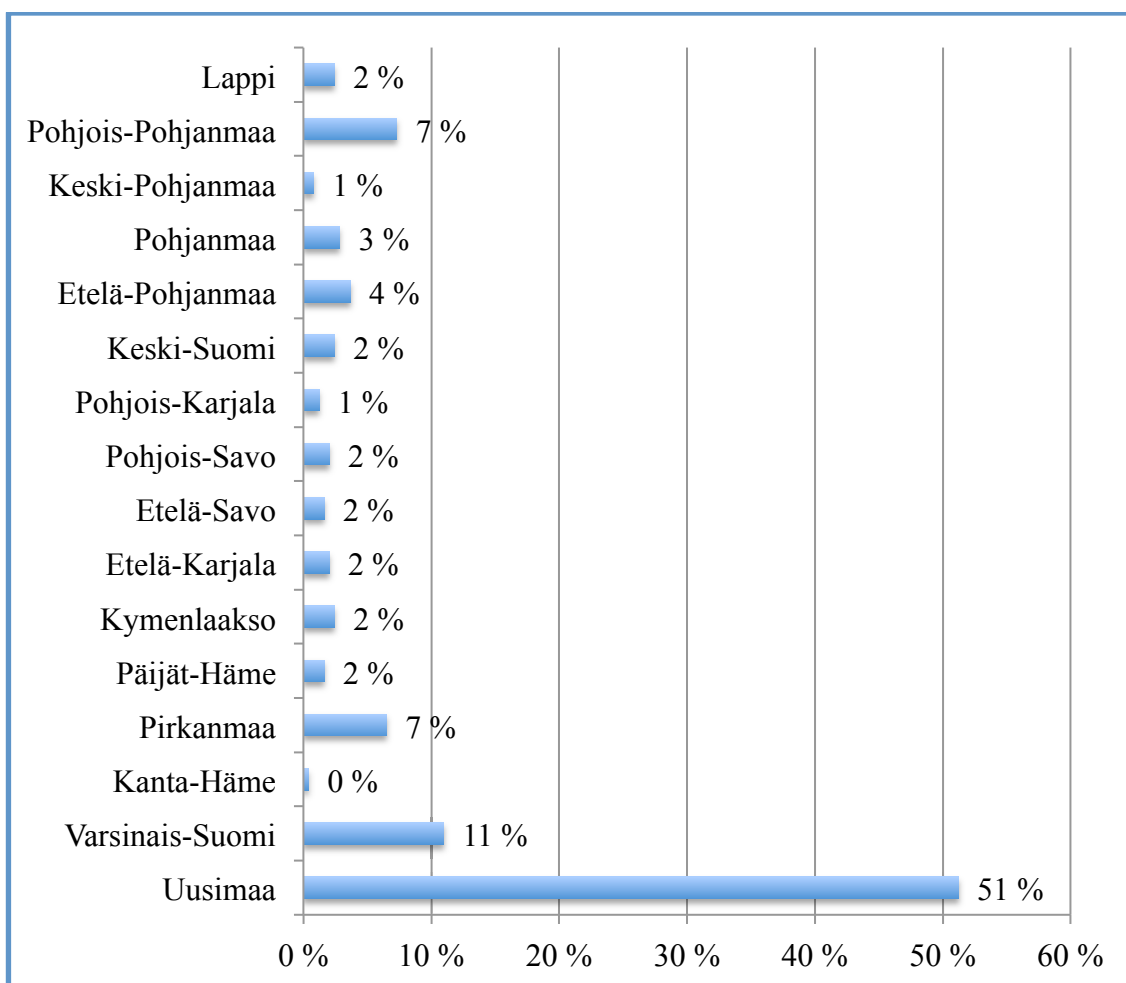
tällä ikävälillä on oletettavasti myös suurin aktiivisten harrastajien joukko. Kaksi vastaajista eivät ilmoittaneet sukupuoltaan eivätkä ikäänsä.



KUVIO 1. Vastaajien ikäjakauma ikäryhmittäin.

Kyselyyn vastanneiden asuinpaikat ulottuivat maakunnan tarkkuudella Lapin läänistä Uudellemaalle. Osa vastaajista oli merkinnyt kyselylomakkeeseen kaupungin tai kunnan nimen, jossa asuvat. Olen käynyt vastaukset läpi lomakkeelta ja sijoittanut kunkin kaupungin tai kunnan oikean maakunnan kohdalle. Yksi vastaajista ilmoitti asuinpaikakseen Itä-Suomen. Koska Itä-Suomen lääniä ei ole enää olemassa ja entinen Itä-Suomen läänin maakuntakeskus oli Mikkeli, olen tulkinut vastaajan asuinpaikaksi Mikkelin ja luokitellut hänet Etelä-Savon maakuntaan. Mikkeli on nykyään Etelä-Savon maakunnan maakuntakeskus. Lisäksi yksi vastaajista ilmoitti asuinpaikakseen Etelä-Suomen ja kaksi vastaajista pääkaupunkiseudun, joten luokittelin heidät Uudenmaan maakuntaan. Yksi vastaajista asui Tukholmassa, joten häntä ei näy alla olevassa kuviossa 2, vaikka vastaajien kokonaismäärässä hänetkin on huomioitu. Kaksi vastaajista eivät ilmoittaneet asuinpaikkaansa.



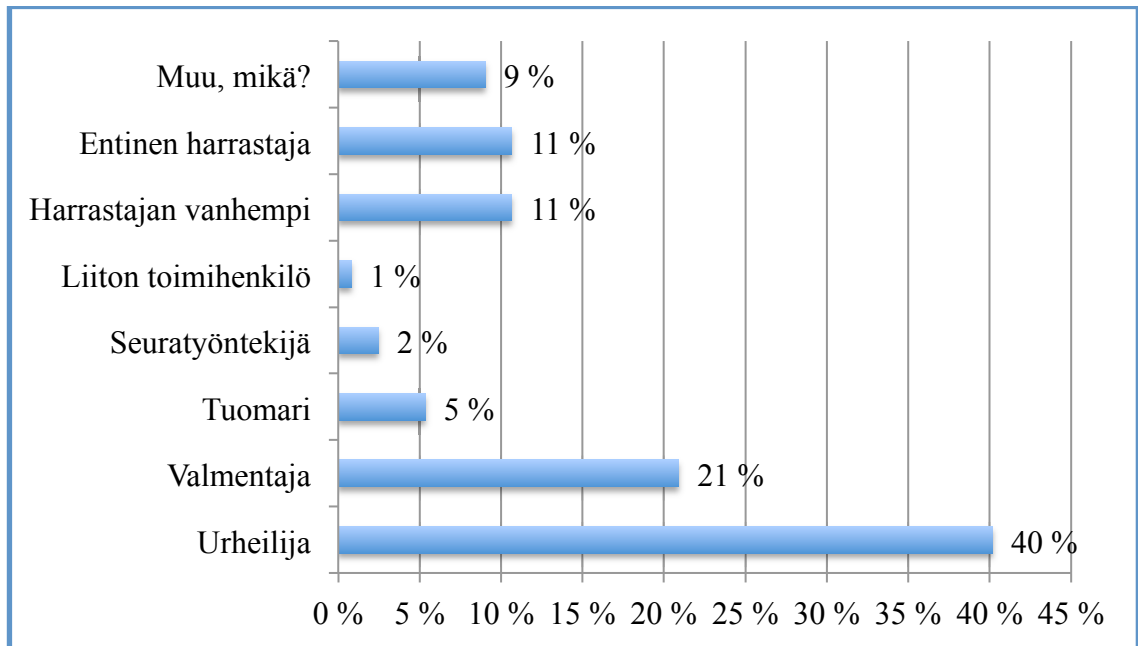


KUVIO 2. Vastaajien jakauma maakunnittain.

Kuten kuvio osoittaa, yli puolet vastaajista asuu Uudenmaan maakunnassa. Kohtuullisesti vastaajia löytyi myös Varsinais-Suomen, Pirkanmaan ja Pohjois-Pohjanmaan alueilta. Vastaja-profiili noudattelee hyvin pitkälle sitä linjaa, jollaiseksi arvioin sen muotoutuvan jo etukäteen. Taitoluistelu on lajina hyvin pääkaupunkikeskittynyt. Toimintaa lajin parissa on toki kautta valtakunnan, mutta se on keskittynyt isoihin kaupunkiin. Pienissä kaupungeissa ja kunnissa aktiivisuus on marginaalista verrattuna esimerkiksi pääkaupunkiseudun alueeseen.

Yksi taustakysymyksistä koski vastaajien roolia yhteisössä, minkä olen graafisesti esittänyt alla olevassa kuviossa 3. On mielenkiintoista nähdä, että kysely on tavoittanut laajan skaalan eri toimijoita yhteisön sisältä. Odotettavaa oli urheilijoiden ja valmentajien suuri edustus sekä yllättävää myös kohtuullinen kyselyyn osallistuminen entisten harrastajien sekä lajia harrastavien vanhempien

osalta. Hieman pettynyt olen tuomarikunnan vähäiseen osallistumiseen, sillä heidän salakielestään (kts. Karttunen 1979: 7) olisi tutkimuksellisesti voinut saada paljon irti. Tuomareiden osuus kokonaisuudessa on niin pieni, että heidän käyttämästään kielestä ei erityisiä ominaispiirteitä voi saada selville. Luokka muu on myös verrattain suuri. Tämän luokan vastaajilla oli useimmiten useampi kuin yksi rooli. Mukaan mahtui myös muun muassa toimittajia ja faneja.



KUVIO 3. Vastaajien jakauma rooleittain.

### 1.2.2. Aineiston käsittely ja analysoinnin kriteerit

Aineisto tallentui kokonaisuudessaan Webropol-alustalle, josta sain siirrettyä vastaukset Excel-ohjelmaan automaattisesti. Koska vastauksia oli paljon, koin niiden käsittelyn turvallisimmaksi nimenomaan Excelissä. Aineiston tallentaminen juuri valitsemallani tavalla mahdollistaa myös sen jatkokäsittelyn ja tutkimuksen. Ongelmitta siirtotoiminto ei kuitenkaan onnistunut, sillä yhden vastaajan antamat useat vastaukset yhtä kysymystä kohden siirtyivät Excelissä yhteen soluun. Myös eri vastaajien samaa tarkoittavat asiat saivat monenlaisia kirjoitusasuja, esimerkiksi kysymykseeni 'taitoluistelu' annettiin vastaus *kauno-luistelu* yhteen kirjoitettuna, erikseen kirjoitettuna, isolla kirjoitettuna jne. Näin ollen ensimmäiseksi tehtäväkseni muodostui aineiston siivous ja käsittely luet-

tavaan muotoon, mikä sisälsi kirjoitusasujen yhdenmukaistamisen, välilyöntien ja -merkkien, asiattomien vastausten ja hymiöiden poistamisen, ilmiselvien kirjoitusvirheiden korjaamisen sekä kaikkien aineiston keskimäärin noin 152:n yhtä kysymystä kohden annetun eri vastauksen siirtämisen omaan soluunsa. Koska kysymyslomakkeeni sisälsi 110 ennalta määrättyä kysymystä, kaikkiaan käsiteltäviä vastauksia (sanoja) aineistossani oli 16 714 kappaletta.

Edellä mainitun 110 ennalta määrätyn kysymyksen lisäksi kysymyslomakkeelani oli vapaa kohta, jossa vastaajat saivat kertoa aiemmin ilmi tulemattomista sanoista ja ilmauksista sekä niiden selitteistä. Nämä sanat ja ilmaukset olen joutunut jättämään tutkimuksestani kokonaan pois, sillä ne eivät mahtuneet pro gradun laajuiseen tutkimukseen mukaan. Tässä kohdassa vastaajia oli kaikkiaan 126, ja aineisto olisi ollut erittäin mielenkiintoinen ja herkullinen tutkimukse-  
ni kannalta.

Analysointiin mukaan tulevien sanojen ja ilmausten ensimmäisenä kriteerinä on kysytyyn sanan tai ilmauksen synonymia suhteessa vastauksen sanaan tai ilmaukseen suomen kielellä. Olen esimerkiksi kysynyt sanan 'taitoluistelu' ja saanut vastaukset *treenit* ja *figure skating*. Annettu sana *treenit* ei ole kysytyyn sanaan nähden synonyymisessä suhteessa, vaan sillä voidaan tarkoittaa mitä tahansa (urheilu)harjoituksia (KS 2015 s.v. *treeni*). Tällaiset sanat ja ilmaukset olen jättänyt pois aineistosta. Myös suorat, lähinnä englannin- tai ruotsinkieliset, käännökset, kuten *figure skating* olen jättänyt analyysin ulkopuolelle. Lisäksi olen saanut vastauksen *baanalle*, jonka tyyppiset erikoiset tai oudot taivutusmuodot olen niin ikään karsinut aineistosta.

Analysoitavan aineiston ulkopuolelle olen jättänyt myös vanhentuneet yleiskieliset tai standardinmukaiset sanat ja ilmaukset, kuten 'lyhytohjelma' *tekninen ohjelma* ja 'taitoluistelu' *kaunoluistelu*. Vanhoihin standardinmukaisiin sanoihin ja ilmauksiin pohjautuvat uudismuodosteet *teku* ja *kaunari* olen puolestaan jättänyt aineistoon. Analyysin ulkopuolelle ovat jääneet myös murteelliset ilmaukset, esimerkiksi 'seisomapiruetti' *kahen jalan piruetti* ja 'Tulppi' *tuluppi*.

Analyysiin mukaan otetuilta sanoilta edellytän myös slangimaisuutta. Slangimaisuuden kriteerin täytyminen kyseenalaistuu erityisesti typistesanoissa ja lyhenteissä. Esimerkiksi kysytyjen sanojen 'pariluistelu' ja 'muodostelmaluistelu' vastauksissa *parit* ja *muodostelma* slangimaisuuden kriteeri ei täyty, joten tällaiset sanat eivät myöskään ole mukana aineistossa. Niin ikään kysytyyn sanaan annetut vastaukset, jotka toimivat sen ylä-, yleis- tai alakäsitteenä eivät ole mukana analyysissä. Tällaisista sanoista esimerkkeinä 'taitoluistelu' *luistelu*, 'yksinluistelu' *naiset / miehet* ja 'muodostelmaluistelija' *minnu / novu / junnu / sennu*. Sen sijaan selvät lyhenteet, kuten 'taitoluistelu' *tal* ja 'vapaaohjelma' *vo* olen ottanut aineistoon mukaan siitäkin huolimatta, että uskon niiden käytön keskittyvän enemmän kirjalliseen muotoon, esimerkiksi vuorolistoissa ja harjoitussuunnitelmissa, kuin puhuttuun kieleen.

ISU-arviointijärjestelmän mukaiset viralliset elementtilyhenteet, kuten *USp* 'seisomapiruetti' (upright spin) tai *Lo* 'Ritti' (loop), ja tekniseen paneeliin kuuluvien henkilöiden nimityksistä – *TS* 'tekninen asiantuntija' (technical specialist), *ATS* 'avustava tekninen asiantuntija' (assistant technical specialist) ja *TC* 'tekninen ohjaaja' (technical controller) – käytetyt lyhenteet olen jättänyt analyysistä pois. Olen karsinut aineistostani myös sellaiset yleisesti tunnetut lyhenteet, kuten *SM* 'suomenmestaruus ~ suomenmestari', *EM* 'euroopanmestaruus ~ euroopanmestari' ja *MM* 'maailmanmestaruus ~ maailmanmestari', jotka on mainittu kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen lyhenneluettelossa (Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen verkkosivut). Aineiston laajuuden vuoksi siitä on karsittu myös selkeästi vain muodostelmaluisteluun liittyvät slangii-ilmaukset, kuten *missi* 'moves in isolation'. Kyseistä elementtiä ei esiinny yksinluistelun puolella, ja oman asiantuntemukseni vuoksi olen keskittynyt vain yksinluisteluun liittyvään slangiiin. Niin ikään sanat, jotka löytyvät jo *Nykyslangin sanakirjasta* (Karttunen: 1979) ja *Tsennaaks stadii, bonjaaks slangii: Stadin slangin suursanakirjasta* (Paunonen: 2000), koska halusin selvittää juuri taitoluisteluun liittyvät slangii-ilmaukset. Myös jälkikäteen ajateltuna epäolennaisina pitämäni sanat, kuten 'jäähkiekko', olen jättänyt analyysin ulkopuolelle.

## 2. TUTKIMUKSEN KOHTEENA TAITOLUISTELUYHTEISÖ

### 2.1. Historia

Nykymuotoisen taitoluistelun juuret ulottuvat 1800-luvun alun taideluistelun keskuksiin Englantiin ja Itävaltaan. Niin sanotun englantilaisen koulukunnan loi Robert Jones, jonka tyyli perustui jäykkään luisteluasentoon ja liikkeitä rajoittaviin sääntöihin. Itävaltalaisen – ja samalla koko Euroopan ja Amerikan mantereeseen – taideluistelun kehittäjänä toimi puolestaan amerikkalainen Jackson Haines, joka edusti pehmeää, vauhdikasta, tanssivaa ja taiteellista luistelutyyliä. Aikansa taideluistelun lähettiläänä ja nykyaikaisen taitoluistelun edelläkävijänä Hainesista tuli Euroopan ja Venäjän hovien suursuosikki, vaikka Amerikan kuviomestaruuskilpailujen voittajanakaan hän ei elinaikanaan onnistunut nostamaan lajia suureen suosioon synnyinmaassaan Yhdysvalloissa. (Puromies 2008: 16–17.)

Ensimmäiset kansainväliset luistelukilpailut, yhdistetyt taide- ja pikaluistelukilpailut, järjestettiin Helsingissä vuonna 1883. Jo tuolloin mukana olivat taideluistelun ensimmäiset kansainvälisillä areenoilla suomea edustaneet John Catani ja Rudolf Sundgren. Maamme sai edustajan kuusi vuotta myöhemmin Pohjoismaiden suurimmassa kansainvälisessä luistelukilpailussa Tukholmassa myös naisten sarjaan: venäläistaustaisen Nadja Franckin. Ensimmäiset suomalaiset luistelijamme olivat aatelis- ja porvarisperheiden kasvatteja ja kuuluivat ruotsinkieliseen aristokratiaan; taideluistelu oli yläluokan harrastus. (Puromies 2008: 24–31.)

Ensimmäiset taideluistelukilpailut, EM-kilpailuiksi nimetyt, luisteltiin miesten kesken Hampurissa 1891. Vuotta myöhemmin perustettiin alkuaan saksan kielellä toiminut järjestö, Die Internationale Eisverlauf-Vereinigung, ja myöhemmin kielensä englanniksi muuttanut kansainvälinen luisteluliitto, jonka voimin kansainvälistä yhteistoimintaa ja yhteisiä sääntöjä vahvistettiin. Vasta tämän jälkeen eri maissa alettiin perustaa koko maan kattavia kattojärjestöjä. Suomeen kansallinen liitto perustettiin vuonna 1908, ja samana vuonna kilpailtiin ensimmäisestä kaunoluistelun suomenmestaruudesta, jonka voitti Sakari Ilmanen.

Vuosisadan vaihteessa taideluistelu oli jo siis mennyttä aikaa, ja alettiin puhua kaunoluistelusta. (Puromies 2008: 32–38.)

## 2.2. Kohti nykyisyyttä

Taitoluistelun lähetystyötä 1800-luvulla Euroopassa tehnyt amerikkalainen Jackson Haines vieraili vuosisadan loppupuolella myös Suomessa. Hänen vierailunsa myötä perustettiin ensimmäinen seura Helsingfors Skridskoklubb (HSK), joka toimii edelleenkin. (Suomen Taitoluisteluliitto.) Seuran perustaminen tapahtui kuitenkin vasta kymmenen vuotta Hainesin kuoleman jälkeen vuonna 1885, ja HSK:n – sekä muutoinkin ruotsinkielisten – yksinvaltaa kesti aina kansallisen liiton perustamiseen asti. Samoihin aikoihin suomenmieliset panivat koolle oman kokouksensa ja perustivat Suomalaisen Luistinrata Oy:n, joka vuodesta 1918 lähtien on tunnettu aina näihin päiviin asti nimellä Helsingin Luistelijat (HL). Seurojen valtataistelua käytiin salonkikelpoisten ruotsinkielisten ja Suomen Luistinliittoon kuulumattomien suomenkielisten välillä ensimmäiseen maailmansotaan asti. Vasta sodan loputtua vuonna 1918 liiton jäseniksi hyväksyttiin kaikki luistelua harrastavat seurakielitaustasta riippumatta. (Puromies 2008: 26–40.) Liiton ensimmäisen nimen jälkeen se on toiminut myös yhteistyössä pikaluistelun kanssa nimellä Suomen Luisteluliitto sekä ennen nykyistä nimeään Suomen Kaunoluisteluliittona vuoteen 1968 asti (Suomen Taitoluisteluliitto). Myös tässä tutkimuksessa esille tulevat nimitykset taitoluistelulle lajina sekä Suomen Taitoluisteluliitolle juontunevat näistä historiallisista vaiheista.

Lehtolaisen ja Viitasen (2010: 11) mukaan 1900-luvun suuria suomalaisia taitoluistelun innoittajia olivat pariluistelupari Ludovika ja Walter Jakobson. He luistelivat Suomen maailmankartalle ensimmäisen kerran vuonna 1910 saavuttaen MM-hopeaa. Kymmenen vuotta myöhemmin heidät kruunattiin olympiavoittajiksi. Kaikkiaan he saavuttivat urallaan seitsemän MM- ja kaksi olympiamitalia. (Suomen Taitoluisteluliitto.) Jakobsonien lisäksi arvokisamitaleille 1900-luvulla ylsivät ainoastaan Marcus Nikkanen sekä jäätanssipari Susanna Rahkamo ja Petri Kokko. Nikkanen ylsi pronssiin kertaalleen sekä EM- että MM-kilpailuissa vuosina 1930 ja 1933, ja Rahkamo–Kokko saavuttivat puolestaan kaksi EM- ja

kaksi MM-mitalia vuosina 1993–1995. (Puromies 2008: 58, 155.) Tämän jälkeen he tanssivat vielä ammattilaisjäillä puoli vuosikymmentä (Lehtolainen & Viitanen 2010: 40).

Muita 1900-luvun taitoluistelun kannalta merkittäviä merkkipaaluja ovat ensimmäisen jäähallin valmistuminen Tampereelle 1960-luvun puolivälissä sekä sitä myötä ensimmäiset kaunoluistelun SM-kilpailut sisähallissa seuraavana vuonna samaisessa hallissa. Samoihin aikoihin työ suomalaisen taitoluistelun puolesta alkoi Jane Erkon, Sanoma Osakeyhtiön toimitusjohtajan ja 1960-luvulla Suomen Taitoluisteluliiton puheenjohtajanakin toimineen Aatos Erkon vaimon, toimesta. Erkot pyrkivät nostamaan suomalaisen taitoluistelun muutaman vuosikymmenen kestäneen suvantovaiheen jälkeen jälleen kansainväliselle tasolle perustamalla uuden seuran – alkuun Helsingin Jalkapalloklubin alaisuuteen omana kaunoluistelujaostonaan, joka myöhemmin tunnettiin nimellä Helsingin Taitoluisteluklubi (HTK), palkkaamalla sinne maamme ensimmäisen kokopäiväisen ammattivalmentajan sekä herättämällä kansallista ja kansainvälistäkin yhteistyötä. (Puromies 2008: 110–113.) Työhön antoi uskoa lahjakkaat yksilöt; Erkon perustamaan seuraan haettiin jo vuonna 1968 junioripoikien Pohjoismaiden mestaruuden voittanut kuopiolaissyntyinen Pekka Leskinen, ja saman seuran kasvatti on myös maamme naistaitoluistelua 1970–1980-lukujen taitteessa hallinnut Kristiina Wegelius, joka aikoinaan ylsi kolme kertaa EM-kilpailuissa neljänneksi. (Puromies 2008: 116, 128, 131.)

### 2.3. Nykyhetki ja tulevaisuus

Kaikkiaan Suomessa luistelun harrastajiksi on ilmoittautunut yli 200 000 suomalaista (Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskus). Taitoluisteluharrastajien keskusjärjestöön eli Suomen Taitoluisteluliittoon kuuluu peräti 74 jäsenseuraa, joiden taitoluistelukouluissa yksistään on noin 10 000 luistelijanalkua. Taitoluistelussa on yhteensä neljä eri lajia – pariluistelu, jäätanssi sekä miesten ja naisten yksinluistelu. (Suomen Taitoluisteluliitto.) Taitoluistelulajien uusin tulokas on muodostelmaluistelu (Puromies 2008: 5).

Suomalainen taitoluistelu on erityisesti yksinluistelussa noussut menestykseen 2000-luvulla. Susanna Pöykiö saavutti ensimmäisenä suomalaisena naisena yksinluistelun arvokisamitalin, junioreiden MM-pronssin, vuonna 2001 ja hopean EM-kilpailuissa vuonna 2005. Menestystä on riittänyt aina näihin päiviin saakka; sekä Kiira Korpi että Laura Lepistö ovat 2000-luvun muita suomalaisia taitoluistelunimiä, jotka ovat yltäneet arvokilpailuissa mitaleille useaan otteeseen. Laura Lepistö pitää nimissään kautta aikojen parhaita sijoituksia niin olympialaisista vuonna 2010, jolloin hän sijoittui kuudenneksi, kuin MM-kilpailuistakin samana vuonna, missä hän saavutti historian ensimmäisen MM-mitalin – pronssisen. Helsingin EM-kilpailuissa vuonna 2009 Suomi sai kaksi mitalia: kultaisen ja pronssisen. Suomi on jo useita vuosia ollut yksi maailman huippumaista muodostelmaluistelussa yhteensä 16 mitalilla. (Suomen Taitoluisteluliitto.) Lehtolainen ym. (2010: 23) sanovat, että 2010-luvulla Suomi on eittämättä yksi taitoluistelun suurvalloista, jonka menestys perustuu vahvaan seuratason toimintaan ja monipuoliseen osaamiseen sekä hullunrohkeiden yksilöiden innostukseen ja uskoon.

Taitoluistelu työllistää ammattivalmentajia Suomessa neljänneksi eniten jääkiekon, jalkapallon ja tenniksen jälkeen (Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskus). Paitsi ammattimainen valmennus myös lajissa menestyvät urheilijat houkuttelevat mukaan lisää harrastajia. Terve kilpailu, jota käytiin erityisesti 2000-luvun nousukauden aikaan, on puolestaan omiaan lisäämään menestystä.

2010-luvulla suomalaisessa taitoluistelussa ei ole eletty sellaisia menestyksen hetkiä, joita aiemman menestyksen perusteella ennustettiin. Susanna Pöykiö lopetti neljännes vuosisataa kestäneen luistelu-uransa keväällä 2010, ja samainen kevät jäi myös Laura Lepistön viimeiseksi kilpailukaudeksi. Loukkaantumiset ovat varjostaneet niin Lepistön kuin Korvenkin uraa 2010-luvun alkupuolella, ja Laura Lepistö ilmoitti uransa päättymisestä virallisesti pari vuotta Pöykiön vetäytymisen jälkeen keväällä 2012. Tällä hetkellä taitoluistelubuumi on menestyksen näkökulmasta laskussa, vaikka harrastajamääriään laji on kasvattanut koko 2000-luvulla (Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskus). Kiira Korvelta odotetaan ylipäänsä tulosta arvokisatasolla, mutta todellisia haastajia hänelle ei toistaiseksi ole Suomen nuorista taitoluistelijoista – ainakaan vielä – kasvanut.



Vaikka taitoluistelu yhteisö itsessään voi pulleammin kuin koskaan, ei menestystä Suomelle ole naisten lisäksi tullut muissakaan taitoluistelulajeissa lukuun ottamatta muodostelmaluistelua.

### 3. SLANGI JA ALAKULTTUURI

#### 3.1. Tutkimusotteena sosiolingvistiikka

Pirkko Nuolijärvi (2000: 13) määrittelee sosiolingvistiikan kielentutkimuksen alaksi, jossa kieli nähdään osana sosiaalista ympäristöä. Sosiolingvistiikka tarkastelee sosiaalista todellisuutta lingvistiikan keinoin, ja nykypäivänä se nähdään entistäkin heterogeenisempänä alueena kielentutkimuksen kentässä. Termi on tietävästi esiintynyt akateemisessa tutkimuksessa ensimmäisen kerran 1950-luvun alkupuolella, mutta vakiintunut käsitteenä vasta 1960-luvulla. (Nuolijärvi 2000: 13–14).

Sosiolingvistiikka alana on melko laaja – hajanainenkin, ja sitä voidaan määrittellä useista eri näkökulmista. Vanhastaan sosiolingvistiikan alue on jaettu karkeasti kahtia: mikro- ja makrolingvistiikkaan. Näistä ensimmäinen tarkastelee sitä, miten sosiaalinen rakenne vaikuttaa ihmisten puhetapaan ja miten kielen varieteetit korreloivat sosiaalisten muuttujien kanssa. Jälkimmäinen puolestaan keskittyy yhteisöjen kielenkäyttöön. Toinen perinteinen kahtiajako sosiolingvistiikassa on ollut demografinen eli korrelationistinen ja interaktionistinen eli vuorovaikutuksellinen suuntaus. Pohjimmiltaan sosiolingvistiikka kuvaa kieltä sosiaalisena ilmiönä ja etsii vastauksia kielenkäytön ja yhteiskunnallisen todellisuuden välisiin syy-yhteyksiin, mutta metodisesti tutkimus voidaan tehdä monesta eri näkökulmasta. (Nuolijärvi 2000: 14–16.)

Slangi on ennen kaikkea puhuttua kieltä (Karttunen 1979: 7), ja kielellisenä ilmiönä sillä on erityinen sosiaalinen funktio (Karttunen 1989: 149). Varhemmin käsitykset suomalaisesta slangista ovat olleet kirjavampia kuin nykyisin. Aiemmin slangia määriteltiin pelkästään pääkaupunkilaisena ilmiönä, yksinomaan nuorten kielenä tai vain alatyylisenä ja rahvaanomaisena – lähinnä alempien sosiaaliryhmien ja rikollisten – katupoikakielenä. (Karttunen 1989: 148–149.) Valitsemani sosiolingvistinen tutkimusote perustuu Karttusenkin (1979: 7) mainitsemaan seikkaan slangista sosiaalisena murteena: sitä syntyy ja puhutaan erilaisissa ikä-, ammatti-, harraste- ym. sosiaaliryhmissä.

Slangin sosiaalista ulottuvuutta korostaa myös Saanilahti (1991: 7) tutkimuksessaan Koululaisslangi Virroilla. Hän määrittelee slangin erityisesti **sanastoltaan** puheyhteisön yleisestä kannasta poikkeavaksi. Oleellista on myös slangin näkeminen puheyhteisön jonkin **puhujaryhmän** käyttämäksi kielimuodoksi, joka yhdistää ryhmän jäseniä sekä erottaa ryhmän muusta yhteisöstä. (Saanilahti 1991: 7.) Tällaisen enemmän tai vähemmän kiinteän puhujaryhmän kieli ilmentää ryhmän sisäistä arvomaailmaa ja asenteita, ja sillä lujitetaan myös yhteisymmärrystä (Karttunen 1989: 149). Näiden määritelmien perusteella taitoluisteluyhteisön käyttämä kielimuoto sopii tutkimuskohteeksi erinomaisesti.

Sekä Karttusen (1979: 7) että Saanilahden (1991:7) tekemiin slangin määrittelyihin kuuluu olennaisesti käsitys tietyn erikoisalan tai muun vastaavan **ryhmän** olemassaolosta kyseisen kielimuodon tai slangin käyttäjinä, puhujina, ylläpitäjinä ja uudistajina. Nuolijärven (2000: 22) mukaan ryhmiä on perinteisesti muodostettu erilaisten taustamuuttujien, kuten iän, sosiaaliryhmän tai sukupuolen, perusteella. Hänen mielestään muuttujakategorioiden varaan rakennetut ryhmät ovat ongelmallisia, eikä niitä voikaan aidosti pitää ryhminä (Nuolijärvi 2000: 22). Suojanen (1982: 211) nostaa esiin nyky-yhteiskunnassa vallitsevan samastumiskriisin olemassaolon, mikä ohjaa ihmisiä pyrkimään haluamiinsa ryhmiin ja välttämään sellaisia ryhmiä, johon missään tapauksessa ei haluta kuulua tai joihin kuulumista ei erityisesti tiedosteta. Tällaisia ryhmiä hän kutsuu positiivisiksi, negatiivisiksi ja indifferenteiksi viiteryhmiksi. Asennetta, joka varmistaa haluttuun sisäryhmään kuulumisen ja torjuu kaiken sen ulkopuolelle eli ulko-ryhmään kuulumisen, kutsutaan etnosentriseksi. Kielessä voitaisiin puhua **etnosentrisestä koodista**, josta käytetään myös nimitystä slang, tarkoittamassa sellaista yhteistä kieltä, jonka pyrkimyksenä on edistää ryhmän jäsenten yhteenkuuluvuutta ja keskinäistä yhteisymmärrystä (Suojanen 1982: 212). Pohjimmiltaan jokainen slangi siis edustaa etnosentristä koodia ja vain sisäryhmän ymmärrettäväksi tarkoitettua kielimuotoa (Suojanen 1982: 213).

Martta Oinas-Panuma (2011: 8–10) on omassa pro gradu -työssään *Slangi ja alakulttuuri: neljän harrasteryhmän slangisanastojen tarkastelua* pohtinut myös ryhmän käsitettä. Hän pitää tutkimuskohteenaan olevia harrasteryhmiä todellina ryhminä, joita yhdistää paitsi yhteinen slangisanasto myös mielenkiinnon

kohde ja vapaa-ajan harrastus. Oinas-Panuman tapaan omankin tutkimukseni lähtökohtana on käsitellä tutkimuksen kohteena olevaa ryhmää, alakulttuuria, joukkona, joita yhdistää harrastus, työ tai jokin siltä väliltä saman urheilulajin, taitoluistelun, parissa. Perinteiset ryhmänmuodostuksen taustamuuttujina tai -kriteereinä pidetyt ominaisuudet olen esitellyt vain erilaisina vastaajaprofiileina ja Nuolijärvenkin (2000: 22) mainitsemina sinänsä kiinnostavina kieliyhteisössä vallitsevina tendensseinä.

## 3.2. Slangintutkimus

### 3.2.1. Yleiskieli, erikoiskieli ja slangi

Erikoiskielestä ja slangista puhuttaessa on ensin hyvä tarkastella näiden käsitteiden merkitystä ja suhdetta yleiskieleen. Yleiskieli on tietenkin kaikkein tärkein ja laajin kiellemme osa-alueista, mutta erikoisalojen kielenkäyttömuodot ovat jo useita vuosikymmeniä sitten nousseet yleiskielen rinnalle omiksi erityisiksi osakieliksi. Nämä osakielet eli erikoiskielet perustuvat yleiskieleen, mutta sisältävät huomattavan määrän yleiskielelle outoja sanoja ja ilmauksia. Juuri eriytynyt sanasto on erikoiskielille tunnusomaista. Erikoiskieliä on tyypillisesti vaikea rajata tarkasti, sillä samat sanaston elementit voivat esiintyä monessa erikoiskielessä. (Haarala 1981: 9–10.)

Kielitoimiston sanakirjan (KS 2012: s.v. *erikoiskieli*) mukaan erikoiskielellä tarkoitetaan jollakin ammatti- tm. erikoisalalla käytettävää kieltä, esimerkiksi lääketieteen, matematiikan tai urheilun erikoiskieli. Slangi niin ikään on jonkin ikä-, ammatti-, harrastaja- tms. ryhmän käyttämä, varsinkin sanastoltaan yleiskielestä poikkeava puhekieli (KS 2012: s.v. *slangi*). 1930-luvun loppupuolella Iso Tietosanakirja korosti slangin olevan myös vitsikästä ja henkistä eli slangin ajateltiin olevan oikeastaan tyyliä, jota käytetään tietyssä ympäristössä (Nuolijärvi 1997: 1–2). Saanilahden & Nahkolan (2000: 106) mukaan erikoiskieli merkitsee sellaista alakulttuurin erikoissanastoa, joka kelpaa viralliseen viestintään sekä käsittää vakiintuneita ja yhteisen sopimuksen varassa syntyneitä termejä. Mää-

rittelyjä slangin merkityksestä heidän mielestään näyttää kuitenkin olevan lähes yhtä paljon kuin slangin tutkijoitakin (Saanilahti ym. 2000: 111).

Slangi voidaan nähdä hyvin erityyppisenä ilmiönä riippuen siitä, mitä kielentutkimuksen osa-aluetta slangia määrittelevä tutkija edustaa (Nahkola & Saanilahti 2000: 1–2). Slangia tutkivat ainakin niin sanastontutkijat, sosiolingvistit kuin tyyliintutkijatkin. Slangin olemusta on vaikea pukea määritelmän muotoon, sillä kun jokin slangin ominaisuus tulee määritelmässä hyvin esille, tuntuvat slangin jotkin toiset ulottuvuudet jäävän huomiotta. Siinä määrin slangin voidaan sanoa olevan erittäin monitahoinen, nopeasti muuttuva ja ennen kaikkea elävä sekä eri ilmenemismuodoissaan painotuksiltaan varsin erilainen. (Nahkola ym. 2000: 2.)

Erikoisslangi on se slangin muoto, joka on minunkin tutkimukseni kohteena. Nahkola ym. (2000: 16) erottaa kuitenkin viralliseen viestintään tarkoitetun erikoissanaston omaksi ammattikielekseen erotuksena epäviralliseen, normituksen tavoittamattomissa olevaan ja useimmiten puhuttuun versioon ammattikielestä eli ammattislangiin. Tarkka rajanveto näiden kahden välillä on mahdotonta (Nahkola ym. 2000: 16).

Nahkola ym. (2000: 2) määrittelee slangia seuraavasti:

”Slangi on jonkin (kielenulkoisesti määriteltävissä olevan) puhujaryhmän käyttämä ei-formaali erityissanasto, johon kuuluvilla ilmauksilla ryhmän jäsenet vapaassa tyyli-lajissa korvaavat formaaleja ilmauksia (keskinäisessä viestinnässään). Enimmältään slangisanat syntyvät tuon puhujaryhmän keskuudessa, minkä vuoksi eri slanginkäyttäjärühmien sanastot ovat pääosin erilaisia.”

Sulkeissa olevat täsmennykset eivät ole ainakaan kaikkien slangien kohdalla päteviä tai välttämättömiä, vaan pikemminkin täydentävät määritelmää sekä tuovat esille sellaisia seikkoja, joita ei ole syytä sivuuttaakaan. Slangin käytöllä yllä olevan määritelmän lisäksi pyritään ainakin osin luomaan tai ylläpitämään ryhmän yhteenkuuluvuuden tunnetta ja samalla erottumaan muista. (Nahkola ym. 2000: 2.) Leiwon (1969: 49) mukaan slangi on myös ensi sijassa tunteiden ja mielialojen tulkki. Tällöin korostuu puheena olevien tarkoitteiden tai puheen-

aiheiden affektisuus. Monet slangisanat ovat lisäksi lyhyempiä kuin niiden yleiskieliset vastineet ja siten helppokäyttöisempiä. Jos slangi-ilmauksia käytetään runsaasti viittaamassa yksittäisiin tarkoitteisiin, tarkoittaa se yleensä sitä, että kyseisillä tarkoitteilla on erityistä merkitystä ryhmän jäsenille vaikkapa kiinnostavuutensa tai yleisyytensä vuoksi. Semanttiselta kannalta tuollaisia tarkoitteita nimitetään attraktiokeskuksiksi. (Nahkola ym. 2000: 2.)

### 3.2.2. Slangin lajit ja aikaisempi tutkimus

Yleisslangi syntyi vähitellen Suomen kaupungistuesssa ja erityisesti kirjallisuuden ja nykyaikaisten joukkoviestinten välityksellä. Yleisslangi kattaa periaatteessa koko Suomen, ainakin se on hyvin laaja-alainen, ja lähes jokainen jossain määrin suomea puhuva tunnistaa ja käyttää tällaisia sanoja. Esimerkkinä yleisslangin sanoista ovat vaikkapa *ale* 'alennusmyynti', *jätski* 'jäätelö' ja *telkkari* 'televisio'. Kriittisesti katsottuna yleisslangi ei täytä slangin määritelmää siinä mielessä, ettei se ole minkään rajatun erityisryhmän käyttämä kielimuoto. (Nahkola ym. 2000: 7–8.)

Helsingin slangi on ensimmäinen slangina tunnustettu kielimuoto Suomessa. Helsingin vanhan slangin katsotaan syntyneen 1800–1900-lukujen vaihteen työläiskaupunginosissa vallitsevista kieli- ja sosiaalioloista. Tästä kielimuodosta kehittyi pikkuhiljaa itsenäinen slangi, eräänlainen pidgin eli suomalais-ruotsalais-venäläinen sekakieli, jota mallinnettiin myöhemmissä slangimuodoissa. Keksitty lausenäyte ilmentää mainiosti Helsingin eli stadin slangia:

*"Mun broidi oli tsöpannu eilen brenbrenkkuakua ja sit se dokas yhes mestas sen hela butelin ja spuglas lopuks yhen friidun don Qarit ja sen omat bläägät niin et ne döfas kauheelle."*

'Veljeni oli ostanut eilen viinaa ja sitten hän joi eräässä paikassa sen koko pullon ja oksensi lopuksi erään tytön housuille ja omille kengilleen, niin että ne haisivat kauhealle' (Nahkola ym. 2000: 6–7.)

Eriyisen paljon Suomessa on tutkittu koululaisslangia, joka myös käyttäjämäärältään on selvästi suurin. Koululaisslangin sanaston voi sanoa painottuvan luonnollisesti koulumaailmaan, kouluikäisten harrastuksiin ja vapaa-ajanviettoon sekä muutamiin tabuihin, kuten seksiin ja päihteisiin. Koululaisslangista voidaan käyttää myös nimitystä nuorisoslangi. Sotilaslangi on toinen taajaan tutkittu kielimuoto Suomessa. Sellaisia armeijaelämään liittyviä aihepiirejä on melko vähän, joista slanginimityksiä ei olisi käytössä runsaasti. (Nahkola ym. 2000: 8–16.)

Slangintutkimus on kaikissa kieliyhteisöissä varsin uusi asia. Suomessa slangia on puhuttu runsaan sadan vuoden ajan, ja siitä tutkimusta on ollut vain noin puolet. Havaintoja ja kommentteja on toki esitetty koko slangin olemassaolon ajan. Muualla maailmassa, missä kaupungistuminen on tapahtunut varhain, kuten angloamerikkalaisissa konteksteissa, kasvualusta paitsi slangin puhumiselle myös sen tutkimiselle on ollut toisenlainen kuin Suomessa. (Nuolijärvi 1997: 1.)

Tutkijan ottein slangia käsitteli aikoinaan, jo 1940-luvulla, ensimmäisenä Simo Hämäläinen, jota pidetään suomalaisen slangintutkimuksen todellisena uranuurtajana. Hämäläinen näki slangin lähinnä tyyllisenä ilmiönä. Hän esitteli näkemyksiään muun muassa Kalevalaseuran vuosikirjan artikkelissaan sekä Viritäjän artikkelissaan Suomalaisesta sotilaslangista. Toinen uranuurtajankin maineen saanut tutkija on 1950-luvulla monissa kirjoituksissaan ja sanomalehtiartikkeleissaan slangin olemusta esitellyt Ahti Rytönen. Rytöksen mukaan slangissa on kyse sosiaalisesta murteesta; hänen mielestään slangin käytöllä tyydytetään voimakkaita henkisiä tarpeita. (Nuolijärvi 1997: 3.)

Matti Leiwo tarkasteli slangia 1960-luvulla kielen sisäisen typologian kannalta, eikä esimerkiksi tyyllisestä tai leksikaalisesta tulokulmasta, kuten monet aiemmat tutkijat tekivät. Hän halusi selvittää, miten slangi sijoittuu kielen koko systeemiin eli sen ilmaisutehtävien kenttään. Leiwo kuvasi slangia kolmen dimension välillä: asiallinen - affektinen, vakiintunut - vakiintumaton ja maantieteellinen - sosiaalinen. Yleiskieli sijoittuu kaikkien kuuden ominaisuuden suhteen neutraaliin asemaan, kun taas murre edustaa asiallista, vakiintunutta ja maan-

tieteellisesti rajoittunutta, sekä slangi affektista, vakiintumatonta ja sosiaalista kielimuotoa. (Leiwo: 1969: 47–49.)

Muita merkittäviä nimiä slangintutkimuksen historiassa ovat esimerkiksi Kaarina Karttunen, Heikki Paunonen sekä Kari Nahkola ja Marja Saanilahti. Oulun yliopistossa slangia ovat tutkineet muun muassa Satu Paakki (2005), Martta Oinas-Panuma (2011), Marjo Ahopelto (2011), Minna Lämsä ja Laura Mikkonen (2015), Sohvi Heikkilä (2016) sekä Jenna Säärelä (2018).

### 3.3. Tutkimusmetodi

Slangintutkimusta voidaan lähestyä monesta eri metodisesta näkökulmasta riippuen siitä, mitä kielentutkimuksen osa-aluetta slangia määrittelevä tutkija edustaa (kts. Saanilahti & Nahkola 2000: 111). Tässä tutkimuksessa lähestyn omaa aineistoani nojautuen Kari Nahkolan (1999b: 619) luomaan sanastolähdejaotteluun. Hän esittelee koululaisslangin tutkimuksessaan slangisanojen jakautuvan neljään päätyyppiin ja niiden alatyyppeihin. (Nahkola 1999b: 619.)

Ensimmäinen päätyyppi sisältää sellaiset kielessä jo olemassa olevat sanat, yleiskielen sanat tai slangisanat, joiden äänneasua ei muuteta, mutta sanalle annetaan uusi merkitys. Vanhan ja uuden merkityksen suhteen mukaan tällaiset sanat jaetaan edelleen kolmeen eri alatyyppiin, joita ovat metafora, metonymia ja synekdokee sekä paronymia. Virtain aineistossa metaforia ovat esimerkiksi *sukelluspuku* 'kondomi' ja *meijerit* 'rinnat', metonymia puolestaan *huurteinen* 'olut', synekdokee *lätkä* merkityksessä 'jäkiekko pelinä' (alun perin 'jäkiekko pelivälineenä') ja satunnaiseen äänteelliseen yhtäläisyyteen perustuva paronymia esimerkiksi *öljy* (<ööli) 'olut'. (Nahkola 1999b: 619.)

Voidaan sanoa, että metaforalla on tietynlainen semanttinen kaava. Se voidaan esittää muodossa X on ikään kuin Y, suhteessa Z. Metafora on siis yksi kuvaannollisten ilmaustyyppien laji, jossa X on kuvattava, Y kuva ja Z peruste. Käytännössä kaava tarkoittaa sitä, että sellaiset stereotyyppiset piirteet, kuten ominaisuus, hahmo tai funktio, jotka esiintyvät prototyyppisessä Y:ssä, esiinty-



vät myös X:ssä tai puhuja ainakin haluaa niiden esiintyvän. Metaforan peruste voi taas olla yksi selvästi määriteltävissä oleva piirre, kuten tyhmyys (aasi-metafora) tai eräänlainen kokonaismielle. (Koski 1992: 13–15.) Yksinkertaisuudessaan metaforasta on kyse silloin, kun sen kohteena olevaan käsitteeseen vaivihkaa siirretään sen lähteenä olevasta käsitteestä uusia seikkoja, jotka eivät siihen ”luonnostaan” kuulu (Nikanne 1992: 63).

Vaikka terveen järjen mukaisesti jokainen kuvaannollinen merkitys nähdään usein metaforana, on sillä myös tietyin kriteerein määritellyt alalajit. Nahkolan (1999b: 619) esimerkin mukaisesti metonymiasta on kyse sellaisissa tapauksissa, joissa asia korvataan asian ominaisuudella tai toiminnalla. Synekdokeessa puolestaan on kyse osa–kokonaisuus-suhteesta (osa kokonaisuuden sijasta tai kokonaisuus osan sijasta). (Krikmann 1992: 79–81.) Näiden kuvausten ja määritelmien mukaan metafora, metonymia ja synekdokee ovat siis toisiinsa nähden hierarkkisessa suhteessa, jossa metonymia on metaforan alakäsite ja synekdokeen yläkäsite.

Toisen päätyypin sanat, päinvastoin kuin edellisessä, muuttuvat slangisanoiksi nimenomaan sanojen äänneasua muuttamalla, muuttamatta kuitenkaan sanan denotatiivista merkitystä. Äänteellisen muuntamisen keinoja eli tämän päätyypin neljä alatyyppeä ovat: 1) slanginjohdoksen muodostaminen siten, että kantasanan ja siitä tehdyn johdoksen alkuosat ovat identtiset, 2) vartalonsisäinen muuntelu, jossa muuntelun kohteena voi olla konsonanttien määrä tai vokaalien laatu, 3) kahden edellisen kohdan kombinaatio, jossa slangijohdosta muodostettaessa myös sanan alkuosan äännteitä on jollain tavoin muunneltu ja 4) typistäminen, joka voidaan tehdä sanan lopusta tai sen sisältä. (Nahkola 1999b: 619–620.) Taitoluisteluslangissa tällaisia sanoja näyttää olevan paljon; oman aineistoni perusteella esimerkkejä löytyy lähes jokaiseen alatyyppeihin. Näitä ovat muun muassa *vappis* ’vapaaohjelma’ (1), *vattis* ’vastakolmonen’ (2) ja *jojo* ’joukkueenjohtaja’ (4).

Nahkolan (1999a: 196) mukaan muodostusprosessi on kolmivaiheinen. Tämän tyyppisissä slangimuodosteissa (esim. *talkkari* < *talonmies*, *matsku* < *materiaali*) slangisanaa yhdistää sitä vastaavaan yleiskielen sanaan yhteinen alkuosa,

joka kuitenkin yleensä on suhteellisen lyhyt. Loppuosaltaan slangisana ja yleiskielen lähtömuoto ovat erilaiset. (Nahkola 1999a: 195.)

Ensimmäisessä vaiheessa yleiskielen sana – **kantasana** – katkaistaan. Slangijohdoksia muodostettaessa kantasana katkaistaan aina ensi tavun vokaaliaineksen ja toisen tavun vokaaliaineksen välistä, joiden väliin edelleen sijoittuu konsonanttiaines eli **katkaisualue**. Konsonanttiaineksen rakenteesta riippumatta jokaisella katkaisualueella on useampi kuin yksi mahdollinen **katkaisukohta** eli paikka, jossa katkaisu tapahtuu. Kantasanan alkuosa, eli yleiskielen sanan ja slangimuodosteen yhteinen osa, on nimeltään **kanta**. (Nahkola 1999a: 196.)

Slangijohdosten muodostuksessa toisesta vaiheesta käytetään nimitystä **muokkaus**. Muokkauksessa kannanloppuinen konsonanttiaines modifioidaan äänteellisesti valitsemalla sellainen konsonanttiaines, joka slangijohdoksessa tulee ensimmäisen ja toisen tavun vokaaliaineksen väliin. Useissa tapauksissa myös **nollamuokkaus** on mahdollinen, mikä tarkoittaa kannanloppuisen konsonanttiaineksen muuttumattomuutta. Kolmas vaihe on uuden sananlopun eli **slangisuffiksin** lisääminen tavunrajaisen konsonanttiaineksen perään. (Nahkola 1999a: 196–197.)

*tai-toluistelu > tai+tt+is, tai+t+is, tai+kk+ari*

*yks-inluistelu > yks+Ø+äri*

*muo-dostelmaluistelu > muo+kk+a, muo+kk+ari*

*lyh-ytohjelma > lyh+k+äri*

*vap-aaohjelma > vap+p+is*

Äänteellisen muuntelun toisen alatyypin sanoissa on kyse vartalonsisäisestä muuntelusta. Muuntelun kohteena on useimmiten vokaalien kvaliteetin muuttamisesta (esim. *viuna* < *viina*, *mökätä* < *mokata*), mutta muuntelu voi kohdistua myös sanan konsonanttiainekseen. Kolmas alatyypin käsittää sellaiset tapaukset, joissa kysymys on kahden edellisen alatyypin kombinaatiosta. Tällä tarkoitetaan sellaisia slangimuodosteita, joissa slangijohdoksen lisäksi myös sanan

kantaa on äänteellisesti muunnettu (esim. *snode* < *nortti* 'savuke', *fleda* < *letti* 'hiukset'). (Nahkola 1999b: 619–620.)

Viimeisen eli neljännen alatyypin sanat koostuvat typisteistä. Satu Paakki (2005: 22) on vanhoillislestadiolaisten nuorten slangia tutkiessaan pohjannut analyysinsä myös Nahkolan (1999b) koululaisslangin sanastolähteiden mukaiseen kuvaukseen, mutta täydentänyt mallia Liisi Anttilan (2002) luokituksella. Anttila (2002) lisää typistämisen luokkaan myös ellipsin ja lyhenteet. Itse olen muokannut Nahkolan luokitusta siten, että typistesanat ovat yksi lyhennesanojen päätyyppiin kuuluva alatyyppejä.

Kolmanteen päätyyppiin jakautuvat kaikki sellaiset sanat, joita kielessä ei tähän asti ole ollut lainkaan. Nämä voivat edelleen jakautua kahteen alatyyppeihin, pitkiin ja lyhyihin. Pitkiin ilmauksiin kuuluvat yhdyssanat ja sanaliitot sekä vähintään nelitavuiset yhdistämättömät sanat. Lyhyihin ilmauksiin kuuluvat puolestaan korkeintaan kolmitavuiset yhdistämättömät sanat. (Nahkola 1999b: 620.)

Neljäs päätyyppi sisältää suoraan vieraasta kielestä lainatut sanat. Nämä sanat voidaan edelleen jakaa alatyyppeihin lainanantajakielen mukaan, esimerkiksi englanti, ruotsi ja muut kielet. Lainasanat yhdistyvät toisen päätyypin ryhmän kanssa siten, että niitä modifioidaan äänteellisesti jonkin verran. Esimerkiksi englannin kielen sanoista suuri osa on yksitavuisia ja konsonanttiloppuisia. Slangissa yksitavuiset sanat ovat puolestaan yhtä harvinaisia kuin suomen kielessä yleensä, ja näin ollen sanoja täytyy useimmiten ainakin pidentää sekä lisätä niihin loppuvokaali. (Nahkola 1999b: 620–621.) Englannin kielen vaikutus näkyy myös erityisen paljon taitoluistelulangissa; onhan laji kansainvälinen ja virallinen alan termistö on englanninkielinen.

### 3.3.1. Sanastolähteet

Oman luokitukseni perustana toimii Nahkolan malli. Olen kuitenkin joiltakin osin muokannut ja jalostanut luokittelua, jotta se sopii omaan aineistooni sekä vastaa omia laatu- ja selkeysvaatimuksiani. Olen esimerkiksi siirtänyt ensimmäisen

pääryhmän viimeisen alaryhmän, paronymioiden, käsittelyn toisen pääryhmän alaisuuteen, sillä paronymiassa on nimenomaan kyse äänneasun modifioinnista. Toisesta pääryhmästä olen lisäksi poistanut Nahkolan mallin kolmannen alaryhmän kokonaan, sillä aineistossani ei ole sanoja, joissa yhdistyvät slangijohdos ja vartalonsisäinen muuntelu.

Nahkolan mallin toisen pääryhmän viimeisestä alaryhmästä, typisteistä, olen muodostanut kokonaan oman pääryhmän. Kyseinen pääryhmä käsittelee laajemmin lyhennesanoja, jonka alaryhmiä ovat typistesanat, kirjainsanat ja koostesanat sekä kontaminaatiot (VISK 2008: § 167, § 170). Uuden pääryhmän perustaminen on perusteltua, sillä lähes viidennes koko aineistostani on lyhennesanoja. Nahkolan mallin kolmannen ja neljännen pääryhmän olen puolestaan yhdistänyt.

Slangisanojen sanastolähdeluokitteluni muokkauksineen on seuraavanlainen:

1) vanha sana: uusi merkitys tai käyttöyhteys

- a) metafora
- b) metonymia
- c) synekdokee

2) vanha sana: uusi äänneasu

- a) slangijohdos
- b) vartalonsisäinen muuntelu
- c) paronymia

3) lyhennesanat

- a) typistesanat
- b) kirjainsanat
- c) koostesanat ja kontaminaatiot

4) uusi sana: keksitty tai lainattu

- a) uusi lyhyt tai pitkä ilmaus
- b) slangijohdoksista edelleen johdetut sanat

## c) lainasana

## 3.3.2. Attraktiokeskukset

Nuolijärven (1997: 17) mukaan kullakin erikoisslangilla on paljolti samanlainen attraktiokeskusten maailma kuin yleisslangillakin, mutta osin myös erilainen. Attraktiokeskuksilla tarkoitetaan saman tarkoitteen saamia synonyymisia ilmauksia. Slangien attraktiokeskukset ilmentävät käyttäjiensä asenteita ja alakulttuurin arvomaailmaa yleensäkin. Attraktiokeskukset paljastavat myös sen, mitkä asiat slangin puhujille ovat erityisen tärkeitä. (Saanihahti – Nahkola 1991: 57.)

Martta Oinas-Panuma (2011: 19) on tutkinut omassa pro gradu -tutkielmassaan myös attraktiokeskuksia tarkastellessaan neljän harrasteryhmän slangisanastoja. Hän pitää attraktiokeskuksia laajoina, keskeisten aihepiirien muodostamina, ryhminä, jotka kokoavat useita slangisanoja. Hänen tutkimassaan ravislangissa yhden attraktiokeskuksen muodostavat veikkaamiseen liittyvät käsitteet, kun taas pokerislangin yksi attraktiokeskus on esimerkiksi pelitermit. (Oinas-Panuma 2011: 19.) Hänen tutkimissaan slangeissa yhteistä kaikille slangeille on se, että yhden attraktiokeskuksen muodostivat harrastajia itseään tarkoittavat ilmaukset (Oinas-Panuma 2011: 19–20).

Oman tutkimukseni lähtökohtana on oletus, että kysymyslomakkeelle laatimani aihepiirit, 1) yleiset kysymykset (lajit ja organisaatiot), 2) paikat ja välineet, 3) ihmiset ja tapahtumat sekä 4) taitoluisteluliikkeet, toimivat samalla tutkimani alakulttuurin slangin attraktiokeskuksina. Nämä sanat toimivat samalla aineistoni slangisanojen ja -ilmausten merkityksinä, ja olen merkinnyt ne kautta linjan puolilainausmerkkeihin. Tarkempi analyysi osoittaa, että esimerkiksi ensimmäisen osion vahvin attraktiokeskus on *taitoluistelu*. Taitoluistelu saa nimittäin aineistossani 13 erilaista slangilainausilmausta, joista metaforia ovat *kauneusluistelu*, *taistoluistelu*, *tyttöluistelu* ja *kurvailu*, äänteellisesti modifioituja (slangijohtimen avulla muodostettuja) *taikkari(t)*, *taitsikka ~ taitikat*, *taittis*, *taikkari(t)* ja *luikautus*, lyhennesanoja *tl* ja *tal* sekä uudissana *luippaus*.

Toisen osion eli paikkojen ja välineiden vahvin attraktiokeskus on luonnollisesti ja oikeutetusti 'jäähalli'. Se saa aineistossani yhteensä 62 erilaista slang ilmausta. Ihmisistä ja tapahtumista eniten synonyymisia nimityksiä kerää 'oheis-/kuivaharjoitukset' (11) ja liikeneimien vahvin attraktiokeskus on 'pannukakku' (18).

## 4. TAITOLUISTELUSLANGI

### 4.1. Aineiston kvantitatiivinen yhteenveto

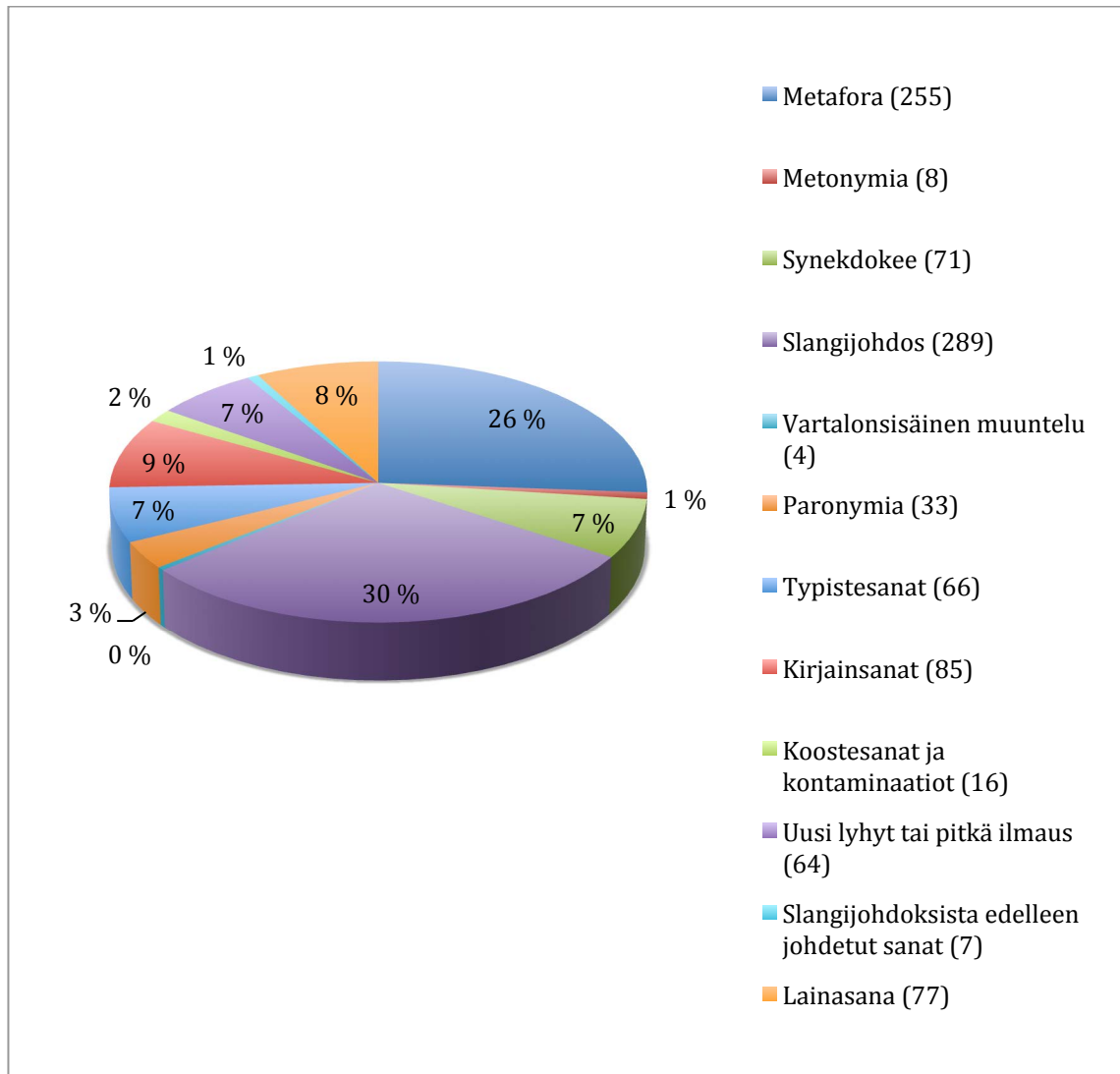
Kuviosta 4. käyvät ilmi eri sanastolähteisiin jakautuvien sanojen lukumäärät ja prosentuaaliset osuudet taitoluistelun erikoiskielessä ja slangissa. Aineiston kaikkiaan 975 sanasta noin kaksi kolmannesta on vanhoja sanoja, joilla on uusi merkitys tai joita on äänteellisesti modifioitu. Viimeinen kolmannes koostuu lyhennesanoista ja kokonaan uusista sanoista tai ilmauksista, joita molempia on karkeasti puolet koko kolmanneksesta.

Kvantitatiivisesti tarkasteltuna kielikuvat vievät hienoisen voiton yleisimpänä sananmuodostuskeinona. Lähes yhtä suureen prosentuaaliseen osuuteen ylittää vanhojen sanojen joukko, joilla on uusi äänneasu. Lyhennesanojen ja uusien sanojen ja ilmausten osuus jää aineistossani selvästi vanhojen sanojen osuutta pienemmäksi.



KUVIO 4. Sanastolähteiden jakauma pääryhmittäin (N = 975).

Kuviosta 5. näkyvät puolestaan sanastolähteisiin jakautuvien sanojen lukumäärät ja prosentuaaliset osuudet alaryhmittäin. Tämä tarkastelu osoittaa slangijohdoksen avulla muodostettujen sanojen osuuden olevan aineistossani suurin yksittäinen slangisanan tai -ilmauksen sananmuodostuskeino. Lähes yhtä yleinen sananmuodostuskeino on metafora. Kolmanneksi eniten aineistoni sanoista on kirjainsanoja.



KUVIO 5. Sanastolähteiden jakauma alaryhmittäin (N = 975).



## 4.2. Kielikuvat

### 4.2.1. Metaforat

Omassa aineistossani ensimmäisen pääryhmän muodostavat kielessä jo olemassa olevat vanhat sanat, joilla on uusi merkitys tai käyttöyhteys. Vanhat sanat uudessa merkityksessä ovat kielikuvia, joista tässä tutkimuksessa ovat mukana metaforat, metonymiat ja synekdokeet. Metaforia aineistossani on ylivoidmaisesti eniten suhteessa muihin kielikuviin. Olen jaotellut metaforat edelleen erilaisiin tyypeihin sen perusteella, millaiseen kategoriointiin kukin metafora assosioituu. Kutsun näitä metaforan alaluokitteluja assosiaatioryhmiksi. Aineistossani on myös joitakin sellaisia jo kielessämme olemassa olevia sanoja, jotka eivät esiinny aineistossani varsinaisesti uudessa merkityksessä, vaan poikkeavassa ja epätavallisessa käyttöyhteydessä. Näissäkin tapauksissa usein kyse on metaforista, jolloin tietty tarkoite saa monia synonyymisia slangii-ilmauksia. Joissakin tapauksissa kyse on puolestaan puhtaasti alan erikoiskielestä. Tällöin käyttö on vakiintunut, eikä voida puhua varsinaisesti slangista.

Ensimmäinen aineistoni metaforatyyppien assosiaatioryhmä on tarkoitteen ominaisuuteen perustuvat metaforat. Taitoluisteluharrastajien eräs keskeisimmistä puheenaiheista lienee 'jäähalli'. Aineistossani jäähallista käytetyt slangisanat motivoituvat sen oleellisimmasta ominaisuudesta eli kylmyydestä, ja tällaisia sanoja aineistossani ovat *jääkaappi*, *kylmiö*, *kylmäkuutio*, *pakastin* ja *pakastinarkku*. Muita keskeisiä ominaisuuteen perustuvia slangisanoja ovat tiettyjen liikkeiden rytmiä ilmentävät ilmaukset, kuten 'käänteistä' käytettävät *hip-hopit*, *hop-hopit* ja *zakzakit* sekä 'kärkiaskeleista' käytetyt *tik tik* ja *padam*. 'Choktaw' saa aineistossani liikkeen rytmiä kuvaavat johdokset *lipsuttelu* ja *venk(s)utus*, joissa edellisessä korostuu liikkeen luisto-ominaisuus ja jälkimmäisessä lantion 180 asteen edestakainen rytmikäs kierto-ominaisuus.

Slangisanaa *nakit* käytetään puhuttaessa niin 'trikoista' kuin '(kilpailu)sukkahousuista', ja se on motivoitunut kyseisten varusteiden tiukasta ominaisuudesta. Tiukkuudesta ominaisuutena kieli myös slangii-ilmaus *siskonmakkarat* sekä värinsä, ja ironisoiden jäykkyytensä, perusteella slangii-ilmaus *puujalat*

merkityksessä '(kilpailu)sukkahousut'. *Nakkipuvulla* tarkoitetaan puolestaan 'harjoituspukua'. Lajin ja harjoittelun rankkuus tulee ominaisuutena esiin esimerkiksi ilmauksessa *tapponaru* 'hyppynaru', *tuskapiruetti* 'taivutuspiruetti' ja *tappopiruetti* 'jalannostopiruetti/nosturi'. Lajin keskeisimpiä henkilöitä itse urheilijoiden lisäksi ovat 'valmentajat'. Aineistoni mukaan valmentajia kunnioitetaan ja heitä pidetään eteenpäin puskevinä voimina, sillä heitä kutsutaan nimillä *johtaja*, *pomo*, *päällikkö* ja *piiskuri*. Ilmaukset ovat motivoituneet valmentajien tiukasta ja päättäväisestä luonteesta: he johtavat valmentautumista paikoin jopa ankarasti.

Toinen ja kolmas metaforatyypin assosiaatioryhmä ovat tarkoitteen olemuksesta ja käytöstä motivoituneet metaforat. Niin ikään jäähallista käytetyt slangisanat *kolo*, *koppero*, *lato* ja *monttu* perustuvat jäähallin laatikkomaiseen ja jokseenkin kolkkaan olemukseen. Saman tarkoitteen slangisanat *toinen koti* ~ *koti*, *kämpä*, *olohuone* ja *kesämökki* pohjautuvat puolestaan jäähallin käyttöiheyteen harrastuksen toteuttamistilana. Kyseiset slangisanat ovat myös erityisen affektisia: ne ironisoivat paikassa vietetyn ajan runsautta suhteessa lajia harrastamattomiin. Erityisesti kesäaika, toisin kuin voisi kuvitella, on taitoluistelun parissa työskentelevälle tiiveintä harjoittelun ja työnteon aikaa vuodesta. Myös *taistoluistelu* ja *tyttöluistelu* merkityksessä 'taitoluistelu' motivoituvat lajin olemuksesta: suurin osa lajin harrastajista on tyttöjä tai naisia ja laji on rankka urheilumuoto, joka vaatii harrastajaltaan taistelutahtoa.

Neljäs aineistoni metaforatyypin assosiaatioryhmä on jonkin tietyn liikkeen asentoon perustuvat metaforat. Erityisen paljon tällaisia slangisanoja on erilaisen piruettien nimityksissä. Piruetti on paikallaan oman akselinsa ympäri pyörivä liike, joka voidaan toteuttaa kolmessa eri perusasennossa, istuma-, seisoma- ja vaaka-asennossa, sekä näiden variaatioissa. Erilaisia istuma-asennosta motivoituneita piruetin nimityksiä ovat perusasentoa kuvaavat *jäniksenammunta* ~ *jäniksenammuntapiruetti* ja *autopiruetti*. Yksi istumapiruetin asentovariaatio, 'pannukakku' (eng. pancake) saa aineistossani erityisen paljon erilaisia slanginimityksiä. Kyseinen asento voidaan toteuttaa vapaajalka edessä (eng. sit front) tai vapaajalka takana (eng. sit back). Vastaajat eivät ole määritelleet tarkemmin, milloin kyseessä on 'pannukakku vapaajalka edessä' ja milloin 'pannu-

kakku vapaajalka takana'. 'Pannukakku' saa aineistossani seuraavat nimitykset: *etusykerö ~ sykerö, hampurilainen, hedelmäkulho, härveli, kippura, kivi, leppäkerttu, lettu, lätty, mytty, makkara, mykkyrä, sykkyrä, simpukka, sieneni ~ sienipiruetti, rotta ~ rottapiruetti, tatti, kirppu ja kilppari*. Viimeinen on paitsi metafora myös slangijohdosmuodoste sanasta *kilpikonna*.

Eryteisesti naistaitoluisteluun kuuluva elementti 'taivutuspiruetti' ja sen eri variaatiot saavat aineistossani runsaasti slangisanoja. Perustaivutuspiruetin slangisana *himmeli* perustuu tarkoitteen ominaisuuteen, liikkeen asennon herkkyyteen, samoin kuin 'puhelin'-variaation *enkeli ~ enkelipiruetti*, ja olen luokitellut ne aineistoni metaforatyyppien ensimmäiseen assosiaatioryhmään. Taivutuspiruetin asentovariaatioiden saamat nimitykset *donitsi, linnunpesä ~ pesä, rengas, rinkelä, rinkula* ja *solmu* ovat sen sijaan motivoituneet 'sormus'-variaation asennosta. Muita liikkeen asentoon perustuvia metaforia ovat myös 'bielmann'-variaatiosta käytettävät *skorpioni* ja *tulppaani* sekä 'puhelin'-variaatiosta käytettävät slanginimitykset *kännykkä, donitsi, hiustenkuivaaja* ja *joutsentaivutus ~ joutsen*.

Liikkeen asentoon perustuvia metaforia ovat myös 'seisomapiruetin' saama slangisana *pallonhalauspiruetti* ja seisomapiruetin asentovariaation 'jalannostopiruetin' sekä samassa asennossa tapahtuvan 'jalannostoliu'un' saamat nimitykset *nosturi (115) ~ nosturiliuku, varvaspiruetti ~ varvasliuku, lippu ~ lippuliuku ~ lipputanko, pyssy*. Yhdyssanojen kohdalla siis vain sanan määriteosa on metafora ja itse perusosa 'piruetti' tai 'liuku' ei kuulu metaforaan. Jalannostoliike voidaan toteuttaa niin piruetissa kuin liu'ussakin eteen tai sivulle joko kantapäätä tai varvasotteella. Kyseiset asentovariaatiot saavat myös nimitykset *Y ~ Yvaaka ~ Y-liuku*, jotka niin ikään ovat liikkeen asentoon perustuvia metaforia, sillä liikkeessä seisotaan Y-kirjaimen muotoisessa asennossa. Olen kuitenkin luokitellut nämä sanat kirjainsanojen ryhmään. Seisoma-asennon piruettivariaatio 'tarjotin' saa aineistossani slanginimen *peilipiruetti*. Piruettien kolmen perusasennon ulkopuolelle jäävä, niin kutsuttu non-basic position, 'A-kirjainta' muistuttava piruettivariaatio saa myös aineistossani runsaasti erilaisia slanginimityksiä. Asentoon perustuvaan assosiaatioryhmään kuuluvat kyseisen piruettivari-

aation deverbaalisubstantiivit *kurkistus* ~ *pyllistys* ja *pyllistyspiruetti*, *pyllypiruetti*, *Eiffel-torni*, *telta* ja *tynnyri*. Kyseisen piruettivariaation nimitys *taittopiruetti* perustuu puolestaan piruetin aikana tehtävään liikkeeseen ja assosioituu näin ol-  
 len tarkoitteen konkreettiseen liikkeeseen. Konkreettiseen liikkeeseen perustu-  
 vat metaforat kuuluvat tutkimukseni kuudenteen assosiaatioryhmään, joita kä-  
 sittelen jäljempänä.

Taitoluistelussa eräs alkeistason liike on nimeltään 'kukkoliuku'. Samassa  
 asennossa tehtävä piruetti on nimeltään kukkopiruetti. Aineistossani kyseiset  
 liikkeet saavat humoristiset siirtymänimitykset *kanaliuku* ja *tipu* ~ *tipuliuku*. Liik-  
 keen muut nimitykset ovat *puuliuku* ja *kynttiläliuku*. Kaikki slang-ilmaukset ovat  
 asentoon perustuvia metaforia. Niin ikään lajin alkeistason perusliikkeistöön  
 kuuluva 'sisiliskoliuku' saa aineistossani myös useita asentoon perustuvia meta-  
 forisia slang-ilmauksia, kuten *joutsen* ~ *joutsenliuku*, *krokotiili* ~ *krokotiiliuku*,  
*prinssi* ~ *prinssiliuku* ja *lohikäärme*. *Laahaus* merkityksessä 'sisiliskoliuku' kuvaa  
 osuvasti liikkeen laahaavaa ominaisuutta, jossa paino on edessä noin 90 as-  
 teen kulmassa olevan jalan päällä ja takana oleva jalka konkreettisesti laahaa  
 perässä painautuen vasten jäätä. Tämän olen luokitellut metaforatyypin en-  
 simmäiseen assosiaatioryhmään.

Viidennen assosiaatioryhmän metaforatyypit ovat motivoituneet jonkin liikkeen  
 jäähän piirtyvän muodon perusteella. Tämän ryhmän slangisanoja ovat aineis-  
 tossani esimerkiksi 'kaarenvaihtoa' kuvaavat *serpentiini(t)* ja *siksak askeleet*.  
 Samaa liikettä kuvaavat slang-ilmaukset *pujottelu(t)* ja *slalom(it)* ovat tuttuja  
 mäenlaskutermejä, ja esiintyvät aineistossani sikäli uudessa käyttöyhteydessä,  
 että lumisen mäen sijaan samankaltainen liike tapahtuu yhdellä tai kahdella ja-  
 lalla, eteen tai taakse päin luistellen tasaisella jäällä. Useimmiten kaarenvaihto-  
 ja opetellaan jäälle jonoon laitettavien tötteröiden avulla, jolloin se kirjaimellises-  
 tikin matkii alppilajien nopeinta urheilumuotoa: pujottelua. Nämä sanat olen luo-  
 kitellut metaforatyypin kuudenteen assosiaatioryhmään eli liikemetaforiin.  
 Muita samaan luokkaan meneviä liikemetaforia *pujottelun* ja *slalomin* lisäksi  
 ovat myös aineistoni slangisanat *laskettelu*, *mutkittelu(t)* ja *kiemurtelu*.

Verbistä *luikertaa* muodostetut teonnimijohdokset *luikerot*, *luikerrus* ~ *luikerrukset* ja *luikertelut* pohjautuvat jäähän piirtyvään muotoon, sillä merkityksessä 'kaarenvaihto' ne jättävät jäähän käärmeenkin liikettä kuvaavan mutkittelevan jäljen. *S-kirjaimet* sen sijaan olen luokitellut kirjainsanojen ryhmään. Muita jäähän piirtyvään muotoon perustuvia metaforia aineistossani ovat niin ikään 'kaksiskolmosta' kuvaavat *apila(t)* ja *pilvet* sekä 'kolmosta' nimittävät *linnut*, *makkarat* ja *piparit*. Eräs taitoluistelun perusliikkeistä, askelsarjoissakin usein käytetty käännös, 'silmutka', saa aineistossani nimitykset *kalat*, *kiekurat* ja *lenkit*. Kielitoimiston sanakirjan mukaan *salakka* (KS 2018 s.v. *salakka*) on 'eräs pieni särkikala'. *Salakka*, samoin kuin *silakka*, esiintyvät aineistossani merkityksessä 'kärkiaskeleet', jolloin ne viittanevat kärkiaskeleista jäähän piirtyvään kalan loivasti kaarevaan vartalon muotoon.

Aineistoni kuudes metaforatyyppien assosiaatioryhmä on motivoitunut tarkoitteen konkreettisesta liikkeestä. Yksinluistelun eräs askeltyyppi, 'choktaw', saa aineistossani nimitykset *saha* ja *sahaus*, jotka kuvaavat erinomaisesti vartalossa tapahtuvaa 180°:n edestakaista, sahaavaa, käännösliikettä. Samaa käännöstä kuvaavat myös aineistoni metaforiset slangilmaukset (*nopee*) *vatsa(n)väänne* ja *vatsa(n)väänneet*. Nimitys motivoituneen voimakkaasta keskivartalon, vatsan alueen, korkkiruuvimaisesta kiertoliikkeestä, sillä askeleessa alavartalo ja ylävartalo pyrkivät liikkumaan mainitsemani astemäärän verran samanaikaisesti eri suuntiin. Sanan varsinainen merkitys viittaa kouristaviin vatsakipuihin (KS 2015 s.v. *vatsanväänne*). 'Juoksuaskeleita' kuvaavat – verbeistä kipittää, tikittää ja tikata muodostetut – deverbaalisubstantiivit *kipitys*, *tikitys* ja *tikkaus* ovat puolestaan synonyymisiä ilmauksia tarkoittelleen (KS 2015 s.v. *kipittää*, s.v. *tikittää*) ja assosioituvat siis konkreettiseen liikkeeseen.

Saman kategorian muita liikkeitä ovat muun muassa 'mohawk', 'chasse', 'kärkiaskeleet' ja 'crossroll'. Näitä askelia nimetään aineistossani niiden toteuttamiseen vaadittavien konkreettisten liikevaiheiden mukaisesti *kantapäpusiksi*, *potkulaudaksi* tai *potkulauta-kukoksi*, *sokereiksi* ~ *sokeria päälle* ja *ristiinrastiin*. Eräs taitoluistelun vaikeaksi määritellyistä käännöksistä on nimeltään 'twissel', ja se saa aineistossani liikkeeseen perustuvan slanginimityksen *propelli*. Kielitoimiston sanakirjan mukaan (2015 s.v. *propelli*) sana tarkoittaa potkuria. Potku-

rilla tarkoitetaan puolestaan laitetta, joka nopeasti pyöriessään synnyttää sellaisen virtauksen, jonka voimalla on mahdollista siirtää erilaisia kulkuneuvoja (KS 2015 s.v. *potkuri*). Kun propelli merkitsee taitoluistelun twissel-käännöstä, kuvaa se metaforisesti ensisijaisesti kyseisen käännöksen oman akselinsa ympäri pyörivää liikettä sekä sen nopeutta. Liikkeeseen perustuvalla metaforalla *kurvailu* kuvataan myös itse lajia, 'taitoluistelua', ja sillä tarkoitettaneen erityisesti syviä kaaria sisältävää luistelutekniikkaa (KS 2015 s.v. *kurvailla*).

Muita liikeneimien synonyymisia ilmauksia ovat sekä 'saksihypystä' että 'miesten saksihypystä' käytetyt ilmaukset *kasakka ~ kasakkahyppy*. Kielitoimiston sanakirjan (2015 s.v. *kasakkahyppy*) mukaan kasakkahyppy on kyykkyhyppy, jossa toinen jalka heilautetaan suoraksi eteen. Sikäli yhteisön sisällä käytetty ilmaus on ristiriitainen sanan varsinaisen merkityksen kanssa, että miesten saksihypyssä voidaan joissain tapauksissa mukailla kyseessä olevaa asentoa, mutta ponnistaen mahdollisimman korkealle ilmaan. Tavallisessa saksihypyssä ei puolestaan ole minkäänlaista yhtäläisyyttä kasakkahyppyyn. Puhutaankin siis ehkä jonkinlaisesta jäänteestä, joka on jäänyt elämään puhuttuun kieleen ilman varsinaista merkityspäätettä.

Aineistossani on joukko metaforia, jotka assosioituvat omaan ryhmäänsä ulkomuotonsa perusteella. Tällaisia sanoja aineistossani ovat harjoittelua tukevien välineiden erilaiset nimitykset: 'hyppynarua' kuvaavat *köysi* ja *piiska*, 'tasapaino-tyynyä' ilmaisevat *lankku*, *siili* (=tyyny, jonka pinnassa on siilin piikkejä muistuttavia nyppylöitä), *näppylätyyny* ja *ufolauta* sekä 'piruettelusikkaa' tarkoittavat *läpy* ja *lätty*. Slangisanoina kaksi viimeistä assosioituvat tarkoitteen pieneen, ohueen ja / tai litteään muotoon, joista edellinen on lisäksi lyhenne sanasta läpyskä (KS 2015 s.v. *lätty*, s.v. *läpy*). Myös '(kilpailu)sukkahousuja' tarkoittava *saumattomat* perustuu tarkoitteen ulkomuotoon, sillä niissä ei päälle päin näy ommeltuja saumoja missään.

Muita ulkomuotoon perustuvia metaforia aineistossani ovat 'kilpailuissa tai harjoituksissa käytettävät luistinta suojaavat sukkahousut tai trikoot', joita nimetään sanoilla *toukat* tai *toukkatrikoot*. Toukka viittaisi ulkomuotonsa lisäksi mielestäni myös tarkoitteen suojaavaan funktioon: esimerkiksi toukka-asteella oleva hyön-

teinen on kuorten antaman suojan sisällä tai sikiötäkin toukaksi kutsuttaessa voidaan sen nähdä olevan suojaissa naisen kohdussa (KS 2015 s.v. *toukka*). Lisäksi jo käsittelemäni 'mohawk'-askel saa aineistoissani slangi-ilmaukset *tuulimylly*, *tuulimylly-kanta* ja *tuulimyllyaskel* ~ *myllyaskel*. Suomennettuna mohawk-askel tarkoittaa kantakäännöstä, ja uskoisin edellä mainituilla slangi-ilmauksilla askeleesta puhuttaessa tarkoitettavan ympyrälle useita peräkkäisiä kantakäännösaskeleita sisältävää sarjaa, jossa liikkeen suorittaja seisonee tuulimyllyä muistuttavassa asennossa. Ulkomuotoon perustuvat metaforat ovat tutkimukseni seitsemäs assosiaatioryhmä.

Aineistoni kahdeksannen assosiaatioryhmän metaforat perustuvat tarkoitteensa hahmoon. Erityisen paljon hahmoon perustuvia metaforisia slanginimityksiä saavat aineistoni sanat 'arabeski' ja 'jalannostoliuku'. Edellisestä puhutaan nimityksillä *enkeli*, *keiju*, *patsas*, *polvivamma* ja *prinsessa* ~ *prinsessa-asento* ~ *prinsessaliuku*. Arabeski on eräänlainen balettiasento (KS 2015 s.v. *arabeski*), jossa tukijalan polvi on suorana ja vapaajalan polvi vähintään 90°:n kulmassa vartalon takana suorassa tai hieman koukussa. Jälkimmäisen slanginimitykset ovat puolestaan *hissi*, *kaktus*, *kirahvi*, *kitaraliuku*, *koiranpissi* ja *135°*. *Koiran pissatus* / *kusetus* ja *koiranjalka* saavat myös merkityksen 'broken leg'. Muita hahmoon perustuvia slangi-ilmauksia aineistossani ovat 'linjeerausta' kuvaava *pelleliuku*, 'saksihyppyä' tarkoittavat *kauris* ja *nauris* sekä 'seisomapiruettia' tarkoittavat *sukkula* ~ *sukkulapiruetti*. Informanttien nimetessä saksihyppyä kauriksi olettaisin asennon muistuttavan vauhdikkaasti juoksevaa kaurista, jonka sirot ja pitkät jalat ovat ojentuneet suoraksi eteen ja taakse. Saksihyppyä nimettäessä nauriksi olettaisin sen tekijän koukistavan jalkansa hypyn aikana noin 90 asteen kulmaan, etummainen jalka aukikierrossa ja takimmainen sisäkierrossa, jolloin lopullinen ilmalentoasento muodostaa naurista muistuttavan pyöreähkön tai soikeahkon hahmon. Seisomapiruettia tarkoittava *sukkula* perustuu tässä yhteydessä nimenomaan avaruussukkulan kaltaiseen hahmoon, jollaisessa kiihtyvä pyörintäliike tapahtuu.

Kahdeksanteen assosiaatioryhmään kuuluvat myös aineistoni slangi-ilmaukset *intiaaniaskel* ~ *inkkariaskel*, *peikkoaskel(eet)* ja *pelleaskel* ~ *pelletanssi*. Kaikki

kyseiset sanat tarkoittavat taitoluistelun 'mohawk'- eli kantakäännös-askelta. Kyseisiä ilmauksia hyödynnetään erityisesti pieniä luistelijanalkuja opetettaessa, sillä kyseiset hahmot ovat tuttuja myös satumaailmasta. Näin ollen lapset tunnistavat ne, ja heillä on helppo samaistua matkimaan kyseiselle hahmolle tyypillistä tai ominaista liikekieltä. Teknisestä näkökulmasta metaforalla ei ole muuta tekemistä liikkeen suorittamisen kannalta. Myös istumapiruettivariaatio 'broken leg' saa slanginimitykset *ufo* ja *nukkumatti*. Piruetin suoritusasennon voi yhtäältä nähdä muistuttavan ufomaista hahmoa ja toisaalta lastenkirjojen nukkumattia. Niin ikään 'ikkunapiruettia' ja 'risti-ikkunapiruettia tai -liukua' kuvaavat slanginimitykset *enkeli* ~ *enkeliliuku* ja *joutsenliuku* perustuvat asentojen hahmoon.

Aineistoni yhdeksännen assosiaatioryhmän slangisanat ja -ilmaukset ovat sävyltään affektisia metaforia. Slangisanat ovat alue, joihin affektisuutta usein sisältyy, ja sillä tarkoitetaan sellaisia konventionaalistuneita konstruktioita ja muita kielenaineiksia, joilla puhuja voi osoittaa suhtautumistaan ja asennoitumistaan puheenalaiseen asiaan tai puhekumppaniinsa. Konstruktioit voivat toimia joko myönteisessä tai kielteisessä käytössä. (VISK 2008: § 1707.)

Negatiivista affektisuutta sisältävät erityisesti aineistoni ihmisiä kuvaavat sanat 'tuomari' *hawkka*, *nuija*, 'urheiluselostaja' *päällepuhuja* ja 'muodostelmaluistelija' *kuviokelluja* ~ *kuviokompurointi*. Hawkalla viitattaneen suurehkoon petolintuun (KS 2015 s.v. *hawkka*), joka riistää arvokkaita pisteitä pienimmistäkin luistelijan vihreistäkin. Nuijaksi eli typeräksi (KS 2015 s.v. *nuija*) tuomaria nimitetään useimmiten tilanteissa, joissa luistelija on kokenut pisteenmenetyksiä mielestään epäoikeudenmukaisesti. *Päällepuhuja* kritisoi puolestaan erityisesti taitolajien katsomista usein häiritsevää liiallista selostamista ja kommentoimista kilpailusuoritusten aikana. *Kuviokelluja* on taitouimaristakin käytetty toinen nimitys, ja merkityksessä 'muodostelmaluistelija' sillä haluttaneen nostaa esiin yksittäisten luistelijoiden tekemät virheet ja niitä seuraavat massiiviset ryhmäkaatumiset, joiden syntymistä provosoivat lajiin kuuluvat luisteluotteet. *Iso paha liitto* merkityksessä 'ISU' ottaa puolestaan kantaa kansainvälisen taitoluisteluliiton valtaan ja voimaan lajin johtavana organisaationa.



Negatiivista suhtautumista puheena olevaan asiaan ilmaisevat myös *apina* 'jääkoneen ajaja', *vanhat ämmät*, *mummot* '(kilpailu)sukkahousut' ja *pakollinen paha* 'kevätnäytös'. Ensimmäisessä puhuja pitänee jääkoneen ajajaa tyhmänä, toisessa puolestaan viitattaneen tarkoitteen tyypillisimmän käyttäjäkunnan ikään ja viimeisessä taas puhuja ilmaisee, kuinka vähäpätöisenä ja jopa epämiellyttävänä pitää puheena olevaa tarkoitetta. *Tuskafestarit* merkityksessä 'kesäleiri' ironisoi puolestaan kesäharjoittelun rankkuutta. Tuska on Helsingissä järjestettävä, nykyään Pohjoismaiden suurin, metallimusiikkiin keskittyvä festivaali, jossa melodiat ja meininki lienevät lähes yhtä raskaita kuin taitoluistelun kesäharjoittelun leiriolosuhteissa.

Negatiivista asennoitumista puheenalaiseen asiaan osoittavat niin ikään slangisanat *yökötys* merkityksessä 'verryttelypuku' ja *uinti* merkityksessä 'epäonnistunut hyppy'. Edellisessä puhuja perustanee ilmauksensa joko verryttelypuvun yököttävään ulkonäköön tai siihen tunteeseen, jota sitä kantava kokee. Jälkimmäisessä, useimmiten vaakatasossa vesialtaassa tapahtuva urheilullinen liikehdintä, kuvaa ivaten kaaduttua hyppyä, jonka seurauksena luistelija päätyy jään pintaan erinäisten vaakatasoisten asentojen variaatioina. Sekä negatiivista että positiivista suhtautumista puheena olevaan asiaan osoittaa slangisana *veijot* merkityksessä 'verryttelypuku' ja 'trikoot'. Stadin slangin suursanakirjan mukaan (Paunonen 2000: 1276 s.v. *veijo*) *veijo* merkitsee 'tyhmää'. Näin ollen *veijot* merkityksessä 'verryttelypuku' voisi yhtäältä olla tyhmien ihmisten käyttämä vaatekerta, toisaalta *veijo* sanana voisi viitata myös rentoon heppuun ja kuvata näin loogisesti vaatekerran rentoutta. *Homekasa* merkityksessä 'jäähalli' osoittanee lievää karkeutta puheenaolevaa paikkaa kohtaan (KS 2018 s.v. *home*).

Positiivista suhtautumista puheena olevaan asiaan ilmaisevat aineistoni sanat *juhlapäivä* 'kilpailut', *mansikka* ~ *mansikkamies* 'jääkoneen ajaja' sekä *ykköset* 'kilpailupuku' ja *oscarit* '(kilpailu)sukkahousut'. Kyseiset ilmaukset edustavat parhaimmillaan positiivista asennetta ja henkeä: juhlapäivänä laitetaan ykköset päälle ja ajetaan jää mansikaksi. *Kauneusluistelu* 'taitoluistelu' konkretisoi lajin esteettisyyden monessa mielessä. 'Yksinluistelijoista' puhuttaessa *hienohelmoina* kritisoidaan kenties hieman yksilölajeille tyypillistä tapaa kulkea omia teitään, mikä herkästi tulkitaan päättäväisyyden sijaan koppavaksi tavaksi toimia.

*Urheilupyhättö* merkityksessä 'urheiluhalli' ottaa puolestaan kantaa ehkä turhankin vakaumukselliseen urheilun harrastamiseen, ja siinä itse rakennus nähdään pyhänä, jopa kirkkoon tai temppeliin verrattavissa olevana (KS 2015 s.v. *pyhättö*), paikkana.

Viimeisenä ja kymmenentenä assosiaatioryhmänä ovat sellaiset metaforat, jotka eivät kuuluneet mihinkään aiemmista ryhmistä. Olen nimennyt tämän ryhmäksi muut. Tämän ryhmän sanoista ylivoimaisesti eniten slangi-ilmauksia saa aineistossa 'epäonnistunut hyppy'. Epäonnistunutta hyppyä nimitetään muun muassa *ilmapalloksi (96)*, *lentopalloksi ~ lennoksi*, *pommiksi* ja *pannukakuksi*. Tarkoite saa myös ilmaukset *pop* ja *poppi*, jotka pohjautuvat englanninkieliselle ilmaukselle pop off (suom. kupsahtaa). Kyseiset sanat olen kokonaisluokittelussa huomionut lainasanojen ryhmään. Tämän ryhmän sanoihin kuuluvat myös yleisesti 'kilpailuista' puhuttaessa käytetyt slangi-ilmaukset *stressitesti* ja *näytönpaikka* sekä *moment of truth* erityisesti 'valintakilpailuja' tarkoittaessa. Kaikki ilmaukset sisältävät oletuksen tapahtuman paineensietokyvyn vaatimuksesta, ja sen asettamisesta sekä ulkoisen että sisäisen arvioinnin kohteeksi.

Aineistoni sanat *blokki ~ blokit* merkitsevät kolmen vaikean käännöksen, joita voivat olla käännteet, vastakäännteet, vastakolmoset, twisselit ja silmukat, comboa. Kielitoimiston sanakirjan (2015 s.v. *blokki*) mukaan blokki on yleisellä tasolla jokin ryhmä, tässä tapauksessa kolmen vaikean käännöksen ryhmä. Aineistoni sanan *ihokkaat* '(kilpailu)sukkahousut' olen luokitellut myös muiden metaforien ryhmään. Kielitoimiston sanakirjan (KS 2018 s.v. *ihokas*) mukaan ihokas saa raamatullisen merkityksen alusvaatteesta, jota on perinteisesti pidetty viitan alla. Lajissamme on myös perinteisesti pidetty sukka housuja kilpailupuvun alla. Nykyään asusäädökset ovat väljemmät, eikä kilpailuissa tarvitse käyttää välttämättä ollenkaan perinteisiä ihokkaita.

Jäähallien sponsorinimet saattavat vaikuttaa metaforisten hallinimien syntyyn. Tällaisia nimityksiä saa aineistossani Turun monitoimihalli, 'jäähalli', joka jääkiekkjoukkue TPS:nkin kotihallina tunnetaan. Entinen HK-areena (nyk. Gatorade Center) saa aineistossani slangi-ilmaukset *nakkikattila ~ nakkiareena ~ makkara-areena*. Aineistoni sana *avainsana* merkityksessä 'urheilupsykologi'

viittaa kuvaannollisesti mihin tahansa ongelmaan, joka on ratkaistavissa tietyin ehdoin (KS 2018 s.v. *avainsana*). Taitoluistelussa, kuten muissakin urheilulajeissa, ongelmat voisi ilmauksen perusteella olla ratkaistavissa urheilupsykologin avulla. Epätavallisessa käyttöyhteydessä esiintyy esimerkiksi aineistoni sana *formaatio* (KS 2015 s.v. *formaatio*), joka tarkoittaa yleisesti ottaen erilaisia muodostumia, kasvillisuudesta puhuttaessa laajaa kasviyhdyksuntaa, mutta lajimme parissa sillä tarkoitetaan 'muodostelmaluistelua'. 'Pariluistelusta' puhutaan myös slangi-ilmauksella *tuplat*. Molemmat sanat olen luokitellut metaforatyyppien viimeiseen assosiaatioryhmään.

Aineistossani 'onnistunut hyppy' ja 'epäonnistunut hyppy' nimetään mielenkiintoisesti numeroilmauksilla 3 ja -3. Nämä ovat varmuudella motivoituneet lajimme arviointijärjestelmästä, jonka numeerinen arviointiskaala kulkee välillä miinus kolme ja plus kolme, jossa miinus kolme edustaa kaatunutta hyppyä ja plus kolme puolestaan täydellisesti onnistunutta hyppyä. Jokaisella elementillä on siis tietty perusarvo, josta skaalan mukainen pistemäärä vähennetään ja joka siihen lisätään riippuen siitä, kuinka onnistunut tai epäonnistunut hyppy on kyseessä. Kysymys ehkä kuuluukin, käytetäänkö edellä mainittuja ilmauksia myös puhekielessä kirjallisessa muodossa annettujen yksityiskohtaisten arviointilautteiden lisäksi. Joka tapauksessa olen luokitellut ilmaukset metaforatyyppien viimeiseen assosiaatioryhmään.

#### 4.2.2. Metonymia ja synekdokee

Metonymiaa esiintyy aineistossani vain muutaman kerran. *Pitkä ~ pitkä ohjelma* 'vapaaohjelmasta' puhuttaessa edustaa koko ohjelmaa pelkän keston perusteella. Yksinluistelussa naisten vapaaohjelman kesto on 4 min. ± 10 s. ja miesten vapaaohjelman kesto puolestaan 4 min. 30 s. ± 10 s. 'Trikoot' saavat myös aineistossani metonyymisiä slangi-ilmauksia *silakat* ja *seksipöksyt*. Edellinen viitanee ihonmyötäiseen "silakkamaiseen" malliin tai kuvaannollisesti vähäpätöiseltä (KS 2015 s.v. *silakka*) näyttävään ulkonäköön. Myös 'kilpailupukua' kutsutaan kireän ominaisuutensa perusteella ilmauksella *tiukat*, josta huokuu käyttäjänsä epämukava asenne kyseistä asua kohtaan. 'Koreografista liikesarjaa'

kutsutaan aineistossani niin ikään lyhyesti ilmauksella *luova*. Siinä luistelija saa vapaasti ja luovasti esittää haluamiaan koreografisia liikkeitä. 'Valmentaja' saa aineistossani yhden vähemmän imartelevan nimityksen: *käkättäjä*.

Synekdokeeta esiintyy aineistossani verrattain paljon, metaforan jälkeen kielikuvista eniten. Erityisen paljon on sellaisia ilmaisuja, joissa tunnettu henkilö tai jokin tietty tuotemerkki edustaa kyseistä asiaa kokonaisuudessaan. Tällaisia slangi-ilmauksia ovat esimerkiksi *Tapsa / Tapio Suominen ~ tapsa*, *Anu-Liisa Uotila ~ anuliisa* 'urheiluselostaja', *Kwan ~ Kwan piruetti* 'jalannostoliuku ~ jalannostopiruetti', *oksana baiul* 'sormus', *sonja* 'saksihyppy' ja *jackson ~ jackson-askel ~ jacksonit* 'choktaw'. Tapio Suominen ja Anu-Liisa Uotila on tunnettu parivaljakko taitoluistelukilpailujen selostajana ja kommentoijana. Niin ikään innovatiivisina uusien piruettivariaatioiden kehittelijöinä tunnetaan yhdysvaltalainen Michelle Kwan ja ukrainalainen Oksana Baiul. Kaukana historiassa puolestaan norjalainen Sonja Henie esitti saksihypyn juuri tietynlaisella jalkojen asennolla ja yhdysvaltalainen Jackson Haines choktaw-askleet juuri tietynlaisella nopeudella.

Tuotemerkeistä ainakin Intermezzo, Mondor, Lululemon Athletica ja Piruetti edustavat aineistossani niin 'trikoita' kuin '(kilpailu)sukkahousuja' muodoissa *Mezzot ~ metsot*, *Mondorit*, *Lulut* ja *piruetit*, ja Airex, Balancer sekä Bosu 'tasapainotyynyä / -lautaa' ilmauksissa *Airexi*, *Balancer ~ Balanceri* ja *Bosu ~ possu*. Pirkko Piiparisen valmistamat 'trikoot' ovat lyhyesti *pirkot*. Myös jokin tietty malli, materiaali tai tyyli voi edustaa jotain asiaa kokonaisuudessaan, kuten aineistoni slangi-ilmaukset *hotpantsit ~ hot päntsit*, *lycrat* merkityksessä 'trikoot', *teryleeni*, *fleece* ja *kolishousut* merkityksessä 'verryttelypuku' sekä *damaskit* ja *verkot* merkityksissä 'trikoot' ja '(kilpailu)sukkahousut' osoittavat. Myös 'jääkoneen ajajaa' kutsutaan aineistossani itse ensimmäisen jääkoneen kehittäjän Frank Joseph Zambonin mukaan nimityksillä *zamboni*, *zambonimies* ja *zambonikuski* sekä näiden johdoksilla *zambooni*, *zambonista* ja *zambonisti*. Niin ikään *tatami* edustaa aineistossani 'urheiluhallia' yleensä ja *miss saigon puku* 'kilpailupukua' kokonaisuudessaan. Tatami on tietystä materiaalista valmistettu paksu matto (KS 2015 s.v. *tatami*), jota käytetään alustana esimerkiksi judossa ja karatessa.

Kilpailupuvuista puhuttaessa lienee varsin yleistä yksilöidä puheenaoleva kilpailupuku ohjelman teeman mukaan.

Aineistoni osoittaa, että jää- ja urheiluhallit, kesäleirit ja olympialaiset ovat alttiita saamaan nimensä yhteisön sisäisessä puheessa hallia sponsoroivan yrityksen tai järjestäjäpaikan mukaan. 'Kesäleiri' saa aineistossani nimitykset *vieru*, *Piispala* ja *Peurunka*, 'olympialaiset' (v .2012) nimen *Sochi* ja 'urheiluhalli' nimitykset *Kotka* (Kotkankallio), *Hippos* ~ *Hipposhalli* ja *voikkari* (Voionmaan sali). Jäähallit keräävät aineistossani runsaimmin erilaisia slanginimiä, joissa osa eli jokin tietty jäähalli edustaa jäähalleja yleensä. Tällaisia nimiä ovat *Ågeli* ~ *ogeli* (Oulunkylän jäähalli), *Elysee* ~ *ely* ~ *elffi* ~ *vakke* (Turun jäähalli ~ Varissuon jäähalli Turussa), *Barona* (Espoon jäähalli), *DNA* (Rauman jäähalli) ja *isku* ~ *solli* (Lahden jäähalli ~ Lahden harjoitusjäähalli). Myös *rättihalli* edustaa aineistossani 'jäähallia'. Rättihallilla viitattaneen niin sanottuun kuplahalliin eli arkisemmin ylipainehalliin (KS 2018 s.v. *kuplahalli*).

Aineistoni perusteella on tavanomaisempaa, että osa-kokonaisuussuhde ilmenee nimenomaan osasta kokonaisuuteen. Aineistossani on vain muutama esimerkki, joissa kokonaisuus nimittää vain pientä osaa siitä. Tällaisia ovat *kilian* ~ *kilianin askel* merkityksessä 'choktaw' ja *kuviot* merkityksessä 'silmukat'.

#### 4.3. Äänteellinen muuntelu

Aineistossani on erityisen paljon slanginjohdinten avulla muodostettuja slangisanoja. Paunosen (2000: 25) mukaan johdinainesten käyttö on hyvin produktiivinen keino luoda uusia slangisanoja yleensäkin. Slangissa johtimilla ei yleensä ole selvää merkitysopillista tehtävää, toisin kuin suomen yleiskielessä, vaan niiden tehtävänä on mukauttaa uusi sana slangikäyttöön. Helsingin slangissa yleisimpiä slanginjohtimia ovat *ari*, *is*, *ka* (*ga*, *kka*), *tsa*, *tsi*, *tsu*, *ski*, *sku*, *sa*, *de* sekä *u-aines*. (Paunonen 2000: 25). Kyseiset slanginjohtimet ovat taajaan käytössä myös omassa erityisalan slangiaineistossani. Käsittelen analyysissäni aineistoni sanat jaottelemalla ne slangijohdostyyppien mukaan.

### 4.3.1. Slangijohdokset

#### -Ari

Tämän ryhmän sanat on muodostettu *-ari* tai *-äri*-johtimilla. Erityisen paljon tämän ryhmän sanoja on aineistossani taitoluistelua, sen eri lajeja tai lajien edustajia sekä jäähalleja tai muita harjoittelupaikkoja merkitsevissä nimityksissä. 'Taitoluistelu' saa aineistossani slangi-ilmaukset *kaunari*, *luikkari* ja *taikkari(t)*. 'Yksinluistelua' kuvaa puolestaan slangi-ilmaus *yksäri(t)*. Sanaa voidaan käyttää yksistään tai yhdyssanan määriteosana (esim. *yksäripuoli*, *yksäriluistelu*), ja tulomuodosta tavataan myös edelleen johdettu muoto *yksäriläinen* 'yksinluistelijä'. Niin ikään slangi-ilmaus *muokkari(t)* saa aineistossani merkitykset 'muodostelmaluistelu' tai 'muodostelmaluistelijä'. Myös tämä nimitys toimii niin yksin kuin yhdyssanan määriteosana (esim. *muokkariluistelu*).

Jäähallien nimet määrittyvät tänä päivänä hyvin pitkälti eri kaupunginosien nimien tai kyseisen kaupungin jääkiekon liigajoukkuetta tukevan yrityksen nimen pohjalta (esim. Oulunkylän jäähalli, Oulun Energia Areena). Niinpä jäähallien monimutkaiset erisnimet sponsorinimien ovatkin alttiita keräämään runsaasti erilaisia slanginimityksiä. Aineistossani 'jäähallia' merkitsevät tässä kategoriasa *hernari*, *imppari*, *lasari*, *länkkäri* ja *salmari*. Myös 'urheiluhalli' saa useita erilaisia slanginimityksiä, kuten *mon(n)ari*, *kuoppari*, *oharipaikka*, *uikkari* ja *urkkari*. Ensimmäinen pohjautunee monitoimihalliin tilana, seuraava hallin erisnimeen eli Kuopio halliin, keskimäinen viitanee taas tilaan tai paikkaan, jossa oheisharjoittelu toteutetaan ja kaksi viimeistä puolestaan urheiluhalliin yleisnimenä.

Runsaasti erilaisia *-Ari*-loppuisia slangi-ilmauksia saa aineistossani eräs tämän päivän taitoluistelun yleisimmistä harjoitteluasusteista: 'trikoot'. Tuota asustetta kutsutaan ilmauksilla *damarit*, *hiihtarit*, *jatsarit* ~ *jazzarit*, *juoksarit*, *leggarit*, *lämppärit*, *seksarit* ~ *sexarit* ja *verkkarit*. Muita varusteisiin liittyviä slangi-ilmauksia aineistossani ovat *harkkari(t)* ja *edarit* 'harjoituspuku', *ohkarit*, *sukkarit*, *toukkarit* ja *tukarit* '(kilpailu)sukkahousut', *kisari* 'kilpailupuku' sekä *tuularit* 'verryttelypuku'. Niin ikään *hyp(p)äri*, *luiskari*, *tasari* ja *kummari(t)* ovat varusteisiin liittyviä slangi-ilmauksia ja merkitsevät 'hyppynarua', 'piruettelusikkaa', 'tasa-

painotyynyä / -lautaa' sekä 'kuminauhaa'. *Kummari* esiintyy aineistossani itsenäisesti sekä yhdyssanan edusosana. -*Ari*-johtoisia slangisanoja löytyy aineistossani myös henkilöiden eri rooleista. Teknistä asiantuntijaa, 'spesialistia', kutsutaan *spessariksi*, 'urheilupsykologia' *psyykkariksi*, *tsemppariksi* ja *pyssariksi* sekä 'yksinluistelijaa' ja 'muodostelmaluistelijaa' *yksäriksi* ~ *yksäreiksi*, *taikka-reiksi* ja *muokkareiksi*. Sekä *yksäri* että *muokkari* esiintyvät aineistossani niin itsenäisesti kuin yhdyssanan määräiteosanakin.

Myös erilaiset kilpailu-, näytös- ja harjoitustyyppit ovat suosittuja kohteita slangi-ilmauksille, jotka on muodostettu -*Ari*-slangijohtimen avulla. 'Oheis- / kuivaharjoitukset' kuuluvat aineistossani muodoissa *kuivarit*, *ohkarit* ~ *ohari(t)*, *offarit*, 'mielukuvaharjoittelu' muodoissa *miekkari*, *mielari*, 'kevätnäytös' muodossa *keväri* ja 'loppunäytös' muodossa *lopari*. Oheis- tai kuivaharjoituksissa käytettävästä vaatekerrasta eli verryttelypuvusta käytetään aineistossani nimitystä *oharivaatteet*. 'Baletti- tai tanssiharjoitukset' saavat puolestaan aineistossani muodon *nykäri*, 'olympialaisista' käytetään muotoa *olkkarit*, 'valintakilpailuista' taas muotoa *valkkari* ja 'kutsukilpailut' taipuvat muotoon *kutsari(t)*.

-*Ari*-slangijohtimen sisältäviä uudismuodosteita käytetään niin ikään runsaasti erilaisista taitoluisteluliikkeistä. Pirueteista ja niiden variaatioista -*Ari*-johdos tavataan muun muassa sanoissa 'hyppypiruetti' *hyppäri*, 'risti-ikkuna' -variaatio *eistari* ja *ristari* sekä 'taivutuspiruetti' *taikkari* ja *taivari*. Myös muista taitoluisteluliikkeistä käytetään runsaasti kyseisen slangijohtimen avulla muodostettuja sanoja: 'kaksoiskolmosista' käytetään nimitystä *kaksari(t)*, 'vastakäänteestä' slangi-ilmausta *vastarit*, 'kärkiaskelista' tunnetaan muodot *kärkärit* ~ *kärkkärit*, kantakäännös eli mohawk saa puhekielen asun *mouhari* ja crossroll-askel esiintyy niin *krossarina* kuin *crossarina*.

Myös hyppyjen nimityksissä esiintyy *Ari*-slangijohdin. 'Soolohyppy' on yksinkertaisesti *soolari* ja 'Salkow-hypystä' puhutaan nimellä *salkkari*. 'Onnistuneesta hypystä' käytetään nimityksiä *ländäri*, 'epäonnistuneesta hypystä' puhutaan puolestaan *läpärinä*, *pannarina* ja *feilarina*. 'Saksihyppy' taipuu muotoon *saksari*, ja se esiintyy aineistossani niin itsenäisesti kuin yhdyssanan edusosanakin.

Yleisimmillään taitoluistelun kilpailuohjelmistakin tavataan *Ari*-johtimiset uudismuodosteet, kuten 'lyhytohjelma' *lyh(k)äri* ja 'vapaaohjelma' *vap(p)ari* ja *pitkäri* osoittavat. Niin ikään 'liukusarja' taitoluisteluliikkeenä tai paremminkin taitoluisteluelementtinä kuuluu aineistossani muodossa *liukkari*.

*-is*

Aineistossani toinen ja hyvin taajaan käytetty slanginjohdin on *-is*. Sitä käytetään taas niin taitoluistelusta lajina kuin sen eri lajeistakin. 'Taitoluistelu' saa aineistossani *-is*-johtimiset muodot *taitis* ja *taittis*, 'yksinluistelu' muodon *yksis* ja 'muodostelmaluistelu' muodon *muokkis*. 'Jäätanssista' puhutaan puolestaan nimityksillä *jäkis* ja *jäättis*. *-is*-johdinta käytetään *-Ari*-johtimen tapaan paljon merkityksessä 'jäähalli'. Merkityksiin sisältyvät niin yleis- kuin erisnimetkin. Yleisnimenä siitä käytetään slanginimityksissä *harkkis*, *treenis*, *jäiskis* ja *jäkis*. Viimeisin esiintyy aineistossani sekä itsenäisesti että yhdyssanan määriteosana merkityksessä 'jää' (*jäkishalli*). Erisnimenä merkityksessä 'jäähalli' esiintyvät muodot *Kuppis* 'Kuopion jäähalli', *Palis* 'Paloheinän jäähalli' ja *Nordis* 'Helsingin vanha jäähalli Nordensköldinkadulla'. Kolme viimeistä ovat myös synekdokeita.

Myös muiden harjoittelutilojen nimityksissä *-is*-johdinta esiintyy kohtuullisen paljon. Muun muassa 'urheiluhallista' käytetään nimityksiä *liikkis*, *urhis*, *urkkis* ja *kuivis*. Viimeisin esiintyy ainoastaan yhdyssanan määriteosana merkityksessä 'kuivaharjoittelu' (*kuivishalli*, kuivissali). *Kuivis* esiintyy määriteosana myös 'verryttelupukua' merkitsevässä sanassa *kuivisvaatteet*. Taitoluistelun harrastajille myös Vierumäki on paikkana erityinen, sillä siellä järjestetään merkittävin osa taitoluistelun liiton alaisesta valmennus- ja leiritoiminnasta. Tässä johdinryhmässä 'Vierumäki' saakin muodon *vieris*.

Pukeutumisen ja muun taitoluisteluun liittyvän varustuksen puolelta löytyy paljon aineistoa *-is*-johtimen avulla muodostettuihin slangisanoihin. 'Verryttelupukua' merkitsevät aineistoni slangisanat *stretsis* ja *verkkis*, 'harjoituspukua' puolestaan *harkkis* ja *pyhis* sekä 'kilpailupukua' *kilpis* ~ *kilppispuku*. '(Kilpailu)sukkahousuja' merkitseviä nimityksiä on aineistossani runsaasti. Ylivoimai-



sesti useimmin esiintyvät muodot *sukkis* ~ *sukkikset*, ja niiden erilaiset variantit - lähinnä yhdyssanat. Myös muodot *nahkikset* ja *tönkkikset* tavataan.

(Kilpailu)sukkahousujen tapaan 'trikoot' keräävät taitoluisteluväestön puolelta runsaasti erilaisia slangilmauksia. Itse trikoo viittaa tiettyyn tehdasvalmistaiseen neulokseen, ja sen monikkomuoto puolestaan kyseisestä tekstiilistä valmistettuun vartalonmyötäiseen asuun (KS 2015 s.v. *trikoo*). Taitoluisteluväestönä 'trikoot' tarkoittavat vartalonmyötäisiä housuja, jotka ovat varsin yleisesti käytetty harjoitusasu tänä päivänä. Ne saavat aineistossani *-is*-johtimen sisältävät pelkästään monikkomuotoiset nimitykset *lekkikset*, *mamikset*, *mummikset*, *nakkikset* ja *piukkikset*. 'Hyppynarusta' aineistossani esiintyy taajimmin muoto *hyppis* (188) ~ *hyppikset*, mutta se ei ole mukana aineistossani Heikki Paunosen (2000) Stadin slangin suursanakirjassa esiintyvyytensä vuoksi. 'Hyppynarusta' myös muoto *pomppis* esiintyy. 'Piruettelusikasta' käytetään aineistossani slangilmausta *pirkkis*, 'tasapainotyynystä' / -laudasta *tasis* niin itsenäisesti kuin yhdyssanan määriteosana sekä *tastis*. 'Kuminauha' saa aineistossani muodot *kumis* ja *kumppis*.

Erilaisten taitoluisteluun liittyvien toimijoiden nimityksissä *-is*-slangijohdin on myös yksi tyypillisimmistä. *Valkkis*, *spesis*, *kontris* ~ *konttis*, *tuomis*, *psykis* ~ *urkkapsyakis* ~ *urheilupsyykkis* ja *vahtis* ovat esimerkkejä tällaisista sanoista. Ne merkitsevät järjestyksessä 'valmentajaa tai ohjaajaa', 'spesialistia', 'kontrolleria', 'tuomaria', 'urheilupsykologia' ja 'vahtimestaria'. Myös taitoluisteluun liittyvät tapahtumat ja erilaiset harjoitustyytit keräävät aineistossani runsaasti *-is*-kategorian slangisanoja. 'Loppunäytöksestä', joka tavataan järjestää isompien kilpailujen, kuten arvokilpailujen ja grand prix -kilpailujen, päätteeksi, käytetään nimitystä *loppis*. Leireistä puhuttaessa *kesis*, myös muoto *kesisleiri*, tarkoittaa 'kesäleiriä', *maakis*, myös muoto *junnumaakis*, viittaa 'maajoukkueleiriin' ja *tanhis* yksilöityy tarkoittamaan juuri 'Tanhuvaaralla järjestettävää leiriä'. *Mestis* viittaa aineistossani niin 'SM- kuin MM-kilpailuihinkin' ja *valis* tarkoittaa puolestaan 'valintakilpailuja'. Kumpikin slangilmaus esiintyy aineistossani vain monikkomuodossa. 'Harjoitukset' ylipäänsä mainitaan aineistossani muodossa *treenikset* ja tietyistä harjoituksista, kuten 'mielikuvaharjoituksesta' puhutaan nimityksil-

lä *mielis* ja *miekkis*. 'Oheis- / kuivaharjoitus' mainitaan aineistossani niin yksikö- kuin monikkomuodossakin sanoissa *ohis* ~ *ohikset* ja *kuivis* ~ *kuivikset*.

Erilaiset askeleet ja käännökset sekä niiden yhdistelmät, piruettivariaatiot ja liu'ut ovat taitoluisteluliikkeistä suosituimpia *-is*-slangijohtimen saavia lähtösanoja. Monikkomuoto tulosanasta *vastis* tarkoittaa aineistossani joko 'vastakolmosia' tai 'vastakäänteitä'. *Vattis* on slangi-ilmaus pelkästään ensimmäiselle edellä mainituista. *Comppis* nimittää puolestaan 'kolmen käännöksen comboa'. 'Mohawk'-askel saa aineistossani monikkumuotoisen nimityksen *mohikset* ja sen selkokielelle käännetty vastine on yksikkömuotoinen *kantis* ('kantakäännös' = 'mohawk'). 'Choktaw'-askel saa aineistossani niin ikään monikkumuotoisen slangi-ilmauksen *vattikset*. Liu'uista 'vaaka', 'kukkoliuku' ja 'sisilisko' saavat aineistossani hauskat *-is*-loppuiset slangi-ilmaukset *vaakis*, *kukkis* ja *sisis*. Piruettien 'vaaka', 'biellmann', 'istumapiruetti' ja 'taivutuspiruetti' slangi-ilmaukset kuuluvat puolestaan muotoina *vaakis*, *biillis*, *istis* ja *taivis* ja vastaavasti piruettivariaatioiden lähtömuodot 'jalannostopiruetti / nosturi' sekä 'broken leg' tulomuodot aineistossani ovat *nostis* ja *broukkis*.

Hyppyjen tai piruettien pyörimistä tai pyörimisen aikana olevaa asentoa kutsutaan taitoluistelussa 'rotaatioksi' tai 'rotaatioasennoksi'. Nämä saavat aineistossani slangi-ilmauksen *rot(t)is*. Hypyistä ainoastaan 'Salkow' saa tähän slangijohdinryhmään kuuluvan muodon *salkkis*. 'Epäonnistunut hyppy' kuuluu aineistossani muodossa *ilmis* (< *ilmapallo*). Taitoluistelun yksinluistelussa kilpailuohjelmia kutsutaan 'lyhytohjelmaksi' ja 'vapaaohjelmaksi' sekä jäätanssissa puolestaan 'lyhyttanssiksi' ja 'vapaatanssiksi'. Aineistossani kyseisiä ohjelmia kutsutaan slanginimillä *lyhis* ~ *lyhkis* ja *vapis* ~ *vappis*. Kilpailuohjelmia harjoiteltaessa voidaan ohjelmaa luistella läpi pienissä osissa sekä kokonaan. Kokonaisen ohjelman läpimenosta puhuttaessa informantit käyttävät slangisanaa *kokis* (esim. 'kokonainen lyhytohjelma' *lyhkärin kokis*).

*-ka (-ga, -kka), -kki, -kku*

Slangijohdinta *-(k)ka (-ga)* esiintyy aineistossani vain marginaalisesti suhteessa selkeästi produktiivisempiin *-Ari* ja *-is* -johtimiin. 'Taitoluistelu' taipuu aineistossani muotoihin *taitsikka ~ taitsikat*. Jälleen kerran taitoluistelun eri lajit saavat myös tämän johdosryhmän slangi-ilmauksia, kuten 'jäätanssi' *järkkä* ja 'muodostelmaluistelu' *muokka ~ muokat ~ muotsikka*. *Muokka* esiintyy aineistossani niin itsenäisesti kuin yhdyssanan määräiteosanakin. Myös *muokka* merkityksessä 'muodostelmaluistelijä' on aineistossani esiintyvä *-kka*-johtimen avulla muodostettu slangi-ilmaus. Myös muodot *muokkaaaja ~ muokkalainen* ja *muokkaluikkaaja* esiintyvät. *Muokka* voi esiintyä myös merkityksessä 'muodostelma' ja yhteydessä *muokkaluistelijä*. Aineistoni slangi-ilmaus *(urheilu)psykka* merkitsee puolestaan 'urheilupsykologia'. Niin ikään 'trikoista' taitoluisteluvälineenä käytetään aineistossani muotoa *kultsik*.

Uimahallin yhteydessä olevaa 'urheiluhallia' kutsutaan aineistossani slanginimellä *uikki*. Muutoin kyseistä harjoittelupaikkaa nimetään aineistossani ilmauksella *urkki*, ja muoto voi esiintyä sekä itsenäisesti että yhdyssanan määräiteosana. Slangi-ilmausta *urkki* käytetään aineistossani myös merkityksessä 'urheilu' ja esimerkiksi sellaisessa yhteydessä, kun puhutaan *urkkiopistosta* 'urheiluopisto'. 'Harjoituksista' esiintyy aineistoissani muoto *harkit*, ja 'oheis- / kuivaharjoituksista' nimitys *markki*. Taitoluisteluliikkeistä seisomapiruetin variaatioasento 'tarjotin' saa aineistossani puolestaan nimityksen *tarkku* ja liu'uista 'linjeeraus' nimityksen *linkku*. 'Taivutuspiruettia' ja sen variaatioasentoa 'biellmannia' kutsutaan aineistossani nimityksillä *taikku* ja *pilkku*. 'Lutz'-hyppy kuuluu aineistossani puolestaan muodoissa *lutikka* ja *lutsukka*.

Aineistossani on joukko slangi-ilmauksia, jotka saavat sekä *-kki-* että *-kku-*slangi-johdoksen. Tällaisia sanoja ovat muun muassa eräs taitoluistelulajeista – 'pariluistelu' – leireily- ja harjoittelupaikkana tunnettu 'Vierumäki' sekä yksi taitoluisteluliike, 'kolmoset'. Nämä taipuvat aineistossani muotoihin *parkki ~ parkku*, *Viekki ~ Viekku* sekä *kolkkit ~ kolkut*. Slangisana *kolkki* merkitsee aineistossani myös nykyisen arviointijärjestelmän mukaista askelsarjan tasovaatimusta 'kolmen käännöksen comboa'. Jälkimmäiset esiintyvät aineistossani myös yhdyssanan edusosana ilmauksissa *kaksoiskolkkit ~ tuplakolkut* 'kaksoiskolmoset' se-

kä *vastakolkkit* ~ *vastakolkut* 'vastakolmoset'. Myös 'vahtimestarista' käytetään muotoa *vaakku*.

*-tsa, -tsu, -tsi*

Aineistossani erilaisia harjoittelumuotoja merkitseviä slangisanoja muodostetaan *-tsa* ja *-tsu*-slangijohdinten avulla. Muun muassa 'mielikuvaharjoittelusta' käytetään ilmausta *rentsa*. Sen sijaan balettia tai tanssia kutsutaan aineistossani nimityksillä *baltsa* ~ *baltsu* ja *dantsu*. Niin ikään eri kilpailumuotoja edustava 'valintakilpailut' esiintyy aineistossani muodossa *valtsut*. Aineistoni slangi-ilmaus *valtsu* merkitsee puolestaan 'valmentajaa / ohjaajaa'. Muodostelmaluistelussa eri seuroista tulevilla joukkueilla on omat nimensä. Helsingin taitoluisteluklubia edustava juoniorijoukkue on nimeltään Team Fintastic, ja kyseisen joukkueen yksittäistä luistelijaa kutsutaan aineistossani *-tsu*-slangijohtimen mukaan muodostetulla slangi-ilmauksella *fintsu* 'muodostelmaluistelija'. Muita samantyyppisiä ilmauksia ovat *roksu* (Rockettes) ja *unikki* (Team Unique), joista ensimmäinen kuuluu *-u*-slangijohdinten ryhmään ja jälkimmäinen lainasanoihin, sekä *stella* (Stella Polaris), joka taas lukeutuu typistesanoihin. 'Pariluistelusta' käytetään muotoja *partsa* ~ *partsit*.

'Seisomapiruetti' saa aineistossani muodon (*seisoma*)*pirtsa*, ja sen eri variaatiot 'kukkopiruetti' sekä 'jalannostopiruetti / nosturi' yhdessä *pirtsa*-slangi-ilmauksen kanssa muodostavat joko yhdyssanan tai sanaliiton (*yhden jalan pirtsa*, *nosturipirtsa*). Myös 'istumapiruetista' käytetään muotoa *istumapirtsa* ja 'vaakapiruetista' muotoa *vaakapirtsa*. Taitoluisteluvälineistöön lukeutuva 'piruettilusikka' kuuluu aineistossani niin ikään muotona *pirtsa(lusikka)*. Muodon *pirtsakka* 'piruettilusikka' voisi tulkita muodostuvan kahden peräkkäisen slangijohdoksen (*-tsa* + *-kka*) yhdistelmästä, mutta tässä tutkimuksessa olen luokitellut sen typistesanojen joukkoon, joita käsittelen jäljempänä seuraavassa alaluvussa. Taitoluisteluvälineistä 'trikoot' saavat aineistossani slangi-ilmauksen *pirtsat*. Taivutuspiruetin variaatiosta 'biellmannista' käytetään aineistossani slangi-ilmausta *biltsu*. 'Epäonnistunutta hyppyä' nimitetään aineistossani *plätsiksi*.

Erilaiset harjoittelupaikat saavat aineistossani tähän slangijohdinryhmään kuuluvia nimityksiä. *Vierts* ja *Viertsu* tarkoittavat lajimme suosittua leireilykohdetta 'Vierumäkeä'. *Urtsi* puolestaan on eräs nimitys muiden joukossa 'urheiluhallille'. *Haltsu* on nimitys 'jäähallille' yleensä ja *hartsu* sekä *myrtsi* nimenomaan Hartwall Areenalle ja Myllypuron jäähallille. Jälkimmäisten sanastolähteinä toimii siis myös synekdokee. Taitoluistelussa jokaisella seuralla on tapana olla oma kotijäähalli, ja siksi informantit ovat kenties maininneet *hartsun* ja *myrtsin* viittaamassa jäähalliin yleisellä tasolla.

-skA, -sku, -u

Aineistossani 'balettia / tanssia' kutsutaan jo aiemmin mainitun lisäksi slangii ilmauksilla *baltsku* ~ *balsu* ja *dansu*. *Pirsk*(*lusikka*), *luska* ja *läpyskä* merkityksessä 'piruettilusikka' ovat slanginimityksiä eräälle välineelle, jonka avulla on mahdollista toteuttaa maalla tehtäviä piruettiharjoitteita. Lisäksi (*seisoma*)*pirska* on slanginimitys aineistoni sanalle 'seisomapiruetti' ja *brotsku* puolestaan istumapiruettin variaatioasennolle 'broken leg'.

Taitoluisteluliikkeiden alle edellä mainittujen piruettien ja piruettivariaatioiden lisäksi menevät myös 'rotaatio / rotaatioasentoa' merkitsevä *rotsku* ja 'Axelia' sekä 'Rittiä' kuvaavat *axu* sekä *ritsku*. Kilpailuohjelmista pidempi eli 'vapaaohjelma' saa aineistossani slanginimityksen *vapu*. Tämän slangijohdinryhmän muita erilaisia taitoluisteluliikkeitä – 'twisselit', 'silmukat' ja 'chasse' – merkitseviä ilmauksia ovat aineistoni sanat *twisut*, *lenksut* ja *sasku*. Eräs paljon käytetty oheisharjoitteluväline 'hyppynaru' taipuu aineistossani muotoihin *hyppiskä* ~ *hyppyski* ~ *hyppyskä*. Myös 'verryttelypuku' saa aiemmista slangintutkimusten aineistoista poiketen yksikkö- ja monikkomuodot *verska-* (yhdyssanoissa) ~ *verskat* sekä *versut*. 'Trikoot' taipuvat muotoihin *triks*at ~ *triksut* ja harjoittelupaikoista 'Vierumäki' muotoon *vieksu*. *Tessu* (Tesoman jäähallista) ja *Lippuski* (Lippumäen jäähalli) merkityksessä 'jäähalli' ovat paitsi synekdokeita myös *-u*-johtimen avulla muodostettuja slangii ilmauksia.

## Muut slangijohtimet

Aineistossani on lisäksi joukko sanoja, jotka edustavat Paunosen (2000: 26) mainitsemia erilaisia varsinaista slangijohdinta edeltäviä johdinaineiksia. Tällaisista hän antaa esimerkkeinä vaikkapa *-Ari*-johdinta edeltävät *kka-*, *ppa-* ja *tta-* ainekset – esimerkiksi sanoissa *olkkari*, *kumpparit* ja *synttärit* (Paunonen 2000: 26). Taitoluisteluslangissa tällaisia sanoja on vain marginaalisesti, mutta 'kumi-nauhaa' merkitsevät *kumppa* ~ *kumpat* sekä näistä muodostetut yhdyssanat *kumppalenkku* ja *kumppanauha* ovat oman aineistoni esimerkkejä Paunosenkin mainitsemista lyhentyneistä sanoista. Myös 'oheis-/kuivaharjoittelua' merkitsevä *oikat* kuuluu tähän ryhmään. *-Ari*-johdinta mukaillen aineistoni sisältää myös yhden *-uri*-johtimella muodostetun slangisanan *linjuri* 'linjeeraus' sekä yhden *-eri*-johtimella muodostetun slangisanan *twisterit* 'twisselit'. Myös *-de*-johtimella muodostettuja muotoja tavataan (Paunonen 2000: 27): *seisomapirde* 'seisomapiruetti'. 'Kamelista' käytettävän muodon *kamppu* sanastolähteeksi tulkitsemisen lisäksi muut slanginjohtimet -ryhmän.

### 4.3.2. Vartalonsisäinen muuntelu

Vartalonsisäisestä äänteellisestä muuntelusta on kyse vain muutamassa tapauksessa aineistoni sanoissa. *Flege* (< fleece) merkityksessä 'verryttelypuku' on klassinen esimerkki tämän alaryhmän sanoista. Myös *lutikassa* 'piruettelusikka' on kyse vartalonsisäisestä äänteellisestä muuntelusta, joskin se on myös tyypisempänä. *Tirkoot* on humoristinen muunnelma 'trikoista', jossa kahden peräkkäisen sananalkuisen konsonantin ääntämystä on helpotettu vaihtamalla konsonantin ja vokaalin paikkaa. Esimerkissä *salkko* 'Salkow' muuntelun kohteena on konsonanttien määrä, mutta samalla sitä on myös tyypistetty sanan lopusta.

### 4.3.3. Paronymia

Paronymia tarkoittaa satunnaista äänteellistä yhtäläisyyttä. Aineistossani 'jääharjoitukset' saavat nimitykset *jäärit* ja *jääharhat*, oheisharjoitukset puolestaan *ohukaiset*. Ensimmäisen taustalla lienee yhdyssana jäätreenit, toinen ja kolmas sisältävät monimerkityksisyyttä. Jääharhat voi viitata esimerkiksi löysiin tai velttoihin harjoituksiin, joissa ajatus harhailee, ohukaiset puolestaan voi kuvastaa oheisharjoittelun keveämpää painoarvoa suhteessa jääharjoitteluun. Näin ollen molemmat ilmaukset voisi luokitella myös metaforien ryhmään. 'Kolmosta' kutsutaan aineistossani *koloseksi*. Sana esiintyy niin merkityksessä 'vastakolmonen' kuin 'kaksoiskolmonen'.

Ilmaukset *siiselit*, *strasselit* ja *swisselit* merkitsevät aineistossani 'twisseleitä'. Näissä tapauksissa on selkeästi kyse satunnaisesta äänteellisestä yhtäläisyydestä. Myös ilmaukset *satsaa* 'chasse', *linjaali* 'linjeeraus' ja *rosollit* 'crossroll' ovat paronymioita. Hyppyelementeistä 'Flippi' ja 'Lutz' saavat paronyymiset nimitykset *fläpä* ja *lätzis* sekä 'Tulppi' ilmauksen *tulppa*. Ilmausta *flutsi* käytetään silloin, jos ponnistusvaiheessa tapahtuu virhe, jonka seurauksena hypyn lähtökaari muuttuu ulkoterältä sisäterälle. 'Kaarenvaihtoa' kutsutaan aineistossani *kaarteluksi*. Toisin sanoen Lutz muuttuu flutziksi, mikäli kaartelee juuri ennen ponnistusta.

'EM-kilpailuja' ja 'SM-kilpailuja' nimitetään aineistossani *eämeiksi* ja *sämmeiksi*, 'MM-kilpailuja' puolestaan *mömmömeiksi* ja *mömmön(-)kisoiksi*. Myös ilmauksia *mämmit* ja *mämmät* merkityksessä 'MM-kilpailut' käytetään. Satunnaisesti äänteelliseksi yhtäläisyydeksi voinee luokitella myös ilmaukset *pieru* ja *Pierumäki* 'Vierumäki'. Tässäkin tapauksessa on huomioitavaa, että kyseessä voisi yhtä hyvin olla myös metafora, jossa haisevuus assosioituu joko paikan oleukseen tai siellä tapahtuvan toiminnan rankkuuteen.

'Vaakapiruetti' saa aineistossani paronyymisen ilmauksen *vaakapirre*, ja 'piruettilusikkaa' merkitsevät ilmaukset *pirralauta* / *-lusikka*, *pirkko* ja *sulikka*. Niin ikään 'kolmen käännöksen combo' *bloksi* sisältää satunnaista äänteellistä yhtäläisyyttä sen toiseen ilmaukseen *<blokki*. Suurin osa nimesi 'yksinluistelua' aineistossani ilmauksella *yksäri* (166), jota käsittelen slangijohdosten yhteydessä. Myös paronyyminen ilmaus *yksäri* on käytössä yhteisön puhutussa kielessä.

'Trikoot' saavat tähänkin ryhmään kuuluvan nimityksen *riksat* ja vaikea käännös 'silmukka' kuuluu muodossa *simpukka*.

#### 4.4. Lyhenteet

Lyhennesanoja ovat sellaiset lekseemit, joiden lähtösanasta tai -sanoista puuttuu jokin osa tai osia. Typistesanat ovat tyypillisesti kaksitavuisia ja vokaaliloppuisia substantiiveja. Harvakseltaan ne voivat myös olla muiden sanaluokkien sanoja tai erisnimiä, mutta eivät kuitenkaan verbejä. Typistesanat ovat useimmiten sanoja, joita on typistetty sanan lopusta. Vain joissakin tapauksissa typistäminen tehdään sanan alusta. (VISK 2008: § 167.) Tämän ryhmän sanoissa voi esiintyä myös sellaisia sanoja, joita on lyhennetty sanan keskeltä, kuten *kemmanen* < *kehitysvamma(i)nen* (Nahkola 1999b: 620). Tyyliävyiltään typistesanat ovat epämuodollisia ja leikillisiä (VISK 2008: § 167), kuten slangisanat useimmiten muutoinkin.

Kirjainsanoja ovat suomen- tai muunkieliset sanayhtymien, yhdyssanojen tai useasanaisen kokonaisuuden alkukirjaimista muodostetut kirjainjonot. Tällaiset kirjainjonot voidaan ääntää kyseisten kirjainten vakiintuneen lukuasun mukaisesti (*WC* [*veese*] < *water closet*) tai fonemaattisesti koostesanojen tavoin. Tällöinkin vaihtoehtoisesti voidaan käyttää myös kirjainmittaista ääntämystä (*HIV* [*hiv ~ hooiivee*] < *human immunodeficiency virus*). (VISK 2008: § 169.)

Koostesanat eroavat kirjainsanoista siten, että sanayhtymän sanojen osista koostesanan osana voi toimia alkukirjainta laajempi kokonaisuus, esimerkiksi kokonainen tavu. Koostesanat pyrkivät tavoittamaan fonotaktisesti suomen mukaisen, vaikeuksitta äännettävän ja taivutettavan sanahahmon. Kontaminaatiolla tarkoitetaan puolestaan sellaisia tapauksia, joissa kaksi – tyypillisesti synonyymista tai lähimerkityksistä – sanaa sulautuvat tahattomasti yhteen siten, että tulosanassa on fonologisia aineksia kummastakin lähtösanasta (*juomakset* ← *viinakset* + *juomat*). (VISK 2008: § 170.)

##### 4.4.1. Typistesanat



Typistesanoja aineistossani on jonkin verran. Tyypillisimmillään tämän ryhmän sanat ovat siis kaksitavuisia ja vokaaliloppuisia sekä lyhentyneet sanan lopusta. Esimerkiksi erilaisista piruetti- ja liukuvariaatioista, taivutuspiruetin 'biellmann-variaatiosta' sekä vaaka-asennon 'ikkuna- ja sormusvariaatioista', käytettävät slangisanat *billu*, *iksu* ja *dona* ovat typistesanoja. Lajin vapaaohjelmaan uusimpana elementtivaatimuksena tullut 'koreografinen liikesarja' saa myös runsaasti erilaisia nimitysmuunnelmia, jotka kuuluvat typistesanojen ryhmään. Useimmat käyttävät elementistä kotimaisia typistemuotoja *koreo* (37) tai *kore* joko yksin tai yhdyssanan tai sanaliiton osana. Kyseiset slangii-ilmaukset saavat aineistossani myös merkityksen 'koreografi'. Myös vierasperäiset vastineet *c(h)oreo* ja *core* ovat niin ikään käytössä koreografisesta liikesarjasta.

Typistesanoja on muodostettu myös aineistoni sanasta 'crossroll'. Crossroll on eräänlainen askeltyyppi, jossa liu'utaan ulkokaarella painoa jalalta toiselle siirtäen. Jalanvaihto tapahtuu eteen tai taakse ristiin astuen. Aineistostani löytyy tälle askeleelle sekä sanan alusta että lopusta typistetty slangii- ilmaus ja näiden kahden yhdistelmä: *krossi(t)* ~ *crossi(t)*, *rollit* ja *rossi*. Typistesanojen joukkoon kuuluu myös kahta kääntymistä kuvaava *kaksoset* 'kaksoiskolmoset'. Liikkeessä käännytään kaksi kertaa 180 astetta oman akselin ympäri, ja sen voi tehdä eteen- tai taaksepäin ja sisä- tai ulkokaarella. Myös 'Euroopan mestaruuskilpailuista' käytettävä slanginimitys *emät* kuuluu typistesanojen joukkoon. Taitoluis- teluvälineistöön lukeutuva 'piruettilusikka' saa aineistossani useamman slangii- ilmauksen. Slangii- ilmauksen *pirtsakka* olen tulkinnut typistesanojen joukkoon. Yhdyssanan määriteosa päättyy slangijohdokseen *-tsa* ja perusosa lusikka on lyhennetty sanan alusta. Slangii- ilmaus *yksä* 'yksinluistelu' on puolestaan typis- tetty sanan lopusta. Slangisanan *pierut* 'verryttelypuku' taustalla lienee humoris- tinen lähtömuoto pieruverkkarit.

'Jäähalli' ja 'urheiluhalli' saavat useita erilaisia typisteitä aineistossani. Suurin osa kuuluu ensisijaisesti synekdokeen ryhmään, ja ovat niistä typistettyjä muo- toja, kuten *Pike* (Pirkkolan jäähalli), *Herne* (Hernesaaren jäähalli) ja *Haka* (Ha- kametsän jäähalli) sekä *Syne* ~ *Syne käytsi* (Synergia Areena ~ Synergia Aree- nan käytävä). Viimeisessä sanaliiton jälkimmäinen osa sisältää myös slangijoh- timen *-tsi*. *Rätti* 'jäähalli' lienee typiste nimenomaan rättihallista, *jälli* 'jäähalli' ja

*uhi* 'urheiluhalli' ovat puolestaan esimerkkejä keskeltä lyhennetyistä typistesanoista. Henkilönimet 'kontrolleri', 'tuomari', 'urheilupsykologi', 'urheiluselostaja', 'jääkoneen ajaja' ja 'vahtimestari' saavat aineistossani suhteellisen paljon tyypisteiden joukkoon kuuluvia slangi-ilmauksia. Järjestyksessä näitä ovat *rolleri*, *dome ~ tume*, *psyko ~ urlupsykologi*, *urluselostaja*, *zambo (kuski)* ja *vake*. Myös erilaiset harjoitusvarusteet ja harjoitusmuodot saavat typistesanojen luokkaan kuuluvia nimityksiä. 'Baletti- tai tanssiharjoituksia' kutsutaan muodoilla *bale* ja *balee*, 'oheis- ja kuivaharjoitukset' kuuluvat puolestaan muodoissa *maa* ja *ohkat*. Ensimmäisen taustalla lienee yksinkertaisuudessaan se, että harjoitukset tehdään maalla eikä jäällä. 'Verryttelupuvusta' käytetään nimitystä *versat*, 'trikoista' nimitystä *legut* ja 'kutsukilpailuista' tyypistettyä muotoa *kutsut*.

Liikenimistä 'twisselit' ja 'silmukat' saavat tähän ryhmään kuuluvat slangi-ilmaukset *visselit ~ twiitit ~ twisliit* ja *silmu(t)*, joista jälkimmäinen on selvästi ensimmäisiä taajemmin käytetty. Myös Ina Bauerista nimensä saanut notkeutta ja jalkojen hyvää aukikiertoa vaativa liuku 'inabauer' saa aineistossani tyypisteet *iina (104)* ja *baueri*. 'Soolohyppyä' kutsutaan yleisesti tyypisteellä *soolo*, ja 'olympialaisia' sekä 'olympialeiriä' harvakseltaan tyypisteillä *olympit* ja *oly-leiri*. Reilusti yli puolet informanteista kutsuu leireilypaikkana tunnettua 'Vierumäkeä' tyypisteellä *Vieru*.

#### 4.4.2. Kirjainsanat

Kirjainsanoja aineistossani on verrattain paljon. Yleisiä kirjainsanat ovat erityisesti taitoluisteluun kuuluvista eri lajeista puhuttaessa (kirjoitettaessa), joita on kaikkiaan neljä, kahdesta erilaisesta kilpailuohjelmasta sekä harjoitteluhallien ja -paikkojen yhteydessä:

*yl* = 'yksinluistelu'

*pl* = 'pariluistelu'

*jt ~ jiitee* = 'jäätanssi'

*ml* = 'muodostelmaluistelu'

*lo* = 'lyhytohjelma'

*vo* = 'vapaaohjelma'  
*sp* = 'short program'  
*fp* = 'free program'  
*fs* = 'free skate'  
*lp* = 'long program'  
*jh* = 'jäähalli'  
*mk* = '(Matinkylän) jäähalli'  
 EVT halli = '(Etelä-Vantaan Taitoluistelijoiden) jäähalli'  
*mh* = 'minihalli'  
*uh ~ u ~ uutee ~ ut ~ HH-tasanne* = 'urheiluhalli'  
*ps ~ peeäs* = 'peilisali'  
*ts* = 'telinesali'  
*V-mäki* = Vierumäki

Erityisen yleisiä kirjainsanat ovat myös kilpailuista ja harjoitteluleireistä puhuttaessa. Aineistoni perusteella lähes kaikista kilpailuista käytetään kirjainlyhenteitä vakiintuneiden SM-, EM- ja MM-kilpailujen tapaan: *kk(-kisat)* 'kutsukilpailut', *IC(:t) ~ iiceet* 'interclub-kilpailut', *VK(:t) ~ veekoo* 'valintakilpailut', *smk* 'suomenmestaruuskilpailut' ja *o-kisat ~ os:sät* 'olympialaiset'. Leirityksistä puhuttaessa selvästi yleisin kirjainlyhenne on *(N)MJ(-leiri) ~ (N)MJL* '(nuorten) maajoukkueleiri', mikä indikoi myös kyseisen leirityypin frekvenssiä käytännössä. Koostesana ja kirjainsana voivat esiintyä myös yhdessä. Aineistossani on yksi esimerkki myös tällaisesta sanasta: *N majuleiri* 'nuorten maajoukkueleiri'. Kvantitatiivisessa tarkastelussa olen huomionut kuitenkin vain slangisanan *maju*. Esiintyvyydeltään edellisiä harvinaisempia kirjainsanoja leiritysten nimityksistä aineistossani ovat *os- ~ oy-leiri* 'olympialeiri' ja *T-leiri* 'talent-leiri'.

Harvinaisia kirjainsanoja aineistossani ovat myös elementti- ja liikesanastoon kuuluvat *a-sarja* 'askelsarja', *x-hyppy* 'miesten saksihyppy', *i-piruetti* 'jalannostopiruetti', *x-roll* 'crossroll' ja *s:ät* 'kaarenvaihdot'. Neljä viimeksi mainittua kirjainsanaa ovat liikkeen asentoon tai liikettä tuottaessa jäähän piirtyvään muotoon perustuvia metaforia. Niin ikään 'crossrollia' tarkoittavat *eu-kaaret* (eteen ulkokaaret) ja *tu-kaaret* (taakse ulkokaaret) sekä erästä istumapiruettin asento-

variaatiota nimeltä 'broken leg' tarkoittava *bl-piruetti* kuuluvat aineistossani kirjainsanojen ryhmään. Liikkeiden nimityksistä muodostettuja kirjainsanoja ovat myös *vastakoot* 'vastakäänteet' *vk* ~ *veekoo* 'vastakolmonen', *kookoo* 'mohawk' (suom. kantakäännös) ja *kv* ~ *koovee* 'kaarenvaihdot'. Myös kilpailuohjelmien askelsarjoissa kyseisen elementin vaikeustasoa nostava kolmen erilaisen vaikean käännöksen kombinaatio esiintyy aineistossani kirjainlyhenteenä *kkc* 'kolmen käännöksen combo'. Harvinaisuuksia niin ikään ovat *kisa-av-puku* ja *kisa-lv-puku* 'verryttelypuku' sekä *pl* 'piruettilusikka'.

Satunnaisia kirjainlyhenteitä aineistossani ovat *T* 'tuomari', *OH* 'oheisharjoitus' ja *up* 'urheilupsykologi'. Suomen Taitoluisteluliitosta ('STLL') muodostettu uudislyhenne *stl* saa aineistossani elliptisen piirteen sekä muoto *ästeälälälälälälä* perustuu puolestaan kahden peräkkäisen l-foneemin päälle jäävään toistorakenteeseen. Molemmat kirjainsanat lienee motivoituneet kahden peräkkäisen likvidan vaikeahkosta ääntämyksestä. Kirjainsanat *ISU* 'ISU' (International Skating Union) ja *sk8* 'taitoluistelu' (vrt. eng. skate) eivät päässeet mukaan aineistooni, sillä niiden voidaan katsoa esiintyvän ainoastaan kirjoituksessa. Erityistä affektisuutta sisältävä dollarin merkki s-grafeemin asemasta kirjainsanassa *ISU* sekä englanninkielisen skate-sanan loppuosan korvaaminen numerolla kahdeksan eivät muuta kyseisen sanan lukuasua, vaan lukuasuna on vain sanan lyhentämätön muoto. Tällöin kyseessä on niin sanottu ortografinen sana, eikä varsinainen kirjainsana (VISK § 170). Ortografisia sanoja aineistossani ovat niin ikään 3 merkityksessä 'kolmonen' ja 23 merkityksessä 'kaksoiskolmonen'. Sen sijaan fonemaattisesti koostesanojen tavoin kirjoitetut ja lausutut *ai es juu* ja *aiesjuu* 'ISU' olen luokitellut kirjainsanojen ryhmään.

#### 4.4.3. Koostesanat ja kontaminaatiot

Aineistossani lyhennesanoista vähiten esiintyy koostesanoja. Kaikki aineistoni koostesanojen lähtösanat ovat muodoltaan suhteellisen pitkiä yhdyssanoja tai sanaliittoja. Itsenäisinä koostesanoina aineistossani esiintyvät sanat *talv* 'taitoluistelu', *mulu*, *sys* (eng. synchronized skating) 'muodostelmaluistelu' ja *piru* 'piruettilusikka'. Aineistoni slangisana *maju* 'maajoukkue' esiintyy niin itsenäi-

sesti kuin yhdyssanan (*maju-leiri*) tai sanaliitonkin (*nuorten maju ~ maju-leiri / junnujen maju-leiri*) osana. Koostesanan maju eroaa edellä esittelyistä koostesanoista myös siten, että sen lähtösanan edusosan ensitavu ei esiinny koostesanasessa sellaisenaan, vaan diftongin -ou alkukomponentti on pudotettu ääntämyksen helpottamiseksi pois. Vain muutama aineistoni koostesanoista, *mu-kona* 'musta kokonakki', *teku* 'lyhytohjelma, (vanh. tekninen ohjelma)', *myllikä* '(Myllypuron) jäähalli' ja *stella* 'STLL' (=Suomen Taitoluisteluliitto) perustuu sanaliittoon. Ensimmäisen koostesanan lähtömuoto on jo itsessään slangisana, ja aineistoni kvantitatiivisessa tarkastelussa olenkin huomionnut sekä lähtösanan että tulosanan omiin ryhmiinsä. Kontaminaatiota edustaa aineistoni slangisanat *paristelu* 'pariluistelu' ja *ylli* 'yksinluistelu'.

#### 4.5. Uudet sanat

Aineistossani on ilahduttavan paljon myös kokonaan uusia sanoja. Tämän ryhmän ensimmäinen alaryhmä sisältää kokonaan uudet lyhyet tai pitkät sanat ja ilmaukset. Toisessa ryhmässä käsittelen johdokset, joita koko pääryhmän sanoihin nähden on varsin vähän. Viimeiseksi käsittelen lainasanat, joiden alkupe-  
rä on joko ruotsin tai englannin kielessä. Varusteista muun muassa 'trikoot' saavat aineistossani slang-ilmaukset *pillijatsit ~ pirkonpillijatsit*, *kultakalsarit*, *ihohousut*, *luisteluhousut* ja *toukkatukarit ~ tukarit* sekä 'kilpailupuku' ilmaukset *strassit päälle* ja *tukka nutturalle*. *Toukkatukarit* esiintyy aineistossani myös merkityksessä '(kilpailu)sukkahousut' kuten myös *ihonväriset (trikoot / sukkikset)*. Edelleen samassa merkityksessä käytetään myös nimityksiä *iholeggingsit* ja *kisasaumattomat*. Aineistoni sana *huitula* merkitsee 'harjoituspukua' sekä *lenga* 'hyppynarua' ja *rilspa* 'piruettelusikkaa'.

##### 4.5.1. Uusi lyhyt tai pitkä ilmaus

Pohjoismaiden suurin nuorille suunnattu kristillinen tapahtuma Maata näkyvissä -festarit järjestetään vuosittain Turussa - tänä vuonna jo 34. kerran (Wikipedia s.v. *Maata näkyvissä*). Tapahtuman nimi on innoittanut kutsumaan taitoluistelu-

yhteisössä kesällä järjestettävää 'kesäleiriä' nimityksellä *jäätä näkyvissä*. 'Kesäleiristä' käytetään myös nimitystä *kesäkoulu*. 'Kevätnäytöstä' kutsutaan puolestaan *kevätkarnevaaleiksi* ja 'kutsukilpailuja' *kimppakivaakisoiksi*. Jään ja jäähallin kunnossapidosta huolehtivat 'jääkoneen ajaja' ja 'vahtimestari' saavat aineistossani nimitykset *jäämies* ja *hallitonttu*. Aineistoni sana *kaksinluistelu* on puolestaan syntynyt yksinluistelun mallin mukaisesti, ja sillä tarkoitetaan siis 'pariluistelua'.

Taitoluisteluliikkeiden viralliset nimitykset ovat myös saaneet rinnalleen epävirallisia slanginimiä. 'A-kirjainta' muistuttava piruettivariaatio saa aineistossani nimityksen *aakkonen* ja 'puhelin'-variaatio kenties aakkosen innoittamana nimityksen *pääkkönen*. Puhelin-variaatiossa vapaajalan terä vedetään toisen käden avulla kirjaimellisesti päähän kiinni. 'Taivutuspiruetista' puhutaan myös *taivaspiruettina*. Tämän taustalla lienee se, että päätä taakse taivutettaessa katse kääntyy kohti taivasta. Niin ikään 'kaarenvaihdot' saavat slangi-ilmauksen *salmelainen*, 'mohawkia' kutsutaan *amerikkalaiseksi* ja 'crossroll' saa uuden ilmauksen *hoiperteluaskel* ~ *hoipertelut*. Aineistoni sana 'choktaw' saa puolestaan nimitykset *marja-leena*, *paksuvarvas* ja *tsäp tsäp askel*. Ensimmäinen viitanee lajin varhaisimpina ammattivalmentajina Suomessa toimineeseen Marjaleena Saloon, jonka kenties lempiaskelisiin choktaw kuului. Aineistoni sanan *idioottikolmonen* merkityksessä 'kolmoset' sanastolähteeksi olen luokitellut uuden sanan, vaikka se voisi olla myös synekdokee. Idioottikolmosella tarkoitetaan taitoluistelussa nimenomaan eteen ulos kolmosia. Sanan määriteosa ja sen tausta on kuitenkin minulle tuntematon. 'Arabeski' saa uudet ilmaukset *balettivaaka* ja *pystyvaaka*.

Liikenimistä 'kärkiaskeleet' saavat usean uuden ilmauksen, joita ovat *piikkiikki*, *pimpeli pom*, *prinsessa-askeleet* ja *skipidit*. 'Chasseta' nimitetään aineistossani uusilla ilmauksilla *potkunosto* ja *potkupolvennosto*. Hyppyelementeistä 'Tulppi' ja vaaka-asennon piruettivariaatio 'risti-ikkuna' saavat humoristiset ilmaukset *kärkiakseli* ja *ristikukkuu*. Ensimmäisen taustalla lienee hyppytekniikan opetteluvaihe, jossa korostetaan ponnistusliikkeen suuntaamista eteenpäin, kuten Axel-hypyssä. Termin käytön varjopuolena on kuitenkin se, että hyppy opitaan ja suoritetaan virheellisesti, mikäli siinä päädytään ajattelemaan Axelia. *Risti-*

*kukkuu* puolestaan konkretisoi katseen suuntaamista olan yli variaatioasennon aikana, ikään kuin kurkistuksenomaisesti.

Taitoluistelulajeista 'muodostelmaluistelu' saa aineistossani kokonaan uudet nimitykset *ryhmäkuviointi* ja *riviluistelu*. Ensimmäinen ilmaus on neutraali, mutta jälkimmäinen on hiukan negatiivisesti latautunut, sillä muodostelmaluistelu sisältää erittäin paljon muutakin kuin riveissä luistelua. Negatiivista affektisuutta sisältää myös aineistoni slangisana *riviluistelija* merkityksessä 'muodostelmaluistelija'. 'Mielikuvaharjoittelu' saa aineistossani osuvan uuden ilmauksen *henkipenkki*, joka kuvaa sekä tunteiden läsnäolon että keskittymisen mukanaoloa kuvitellussa suorituksessa. Yksinluistelun 'lyhytohjelmia' nimitetään aineistossani *lyhkärin kokkeliksi*, ja vapaaohjelman elementti 'koreografinen liikesarja' kuuluu muodossa *kevätjuhlaliikkeet*. Harjoittelupaikoista nimenomaan Myllypuron 'jäähallia' kutsutaan aineistossani *lepakkoluolaksi*.

#### 4.5.2. Slangijohdoksista edelleen johdetut sanat

Slangijohdoksista edelleen johdettujen tapausten ryhmä jää aineistossani erityisen pieneksi. Osittain syynä siihen on se, että läpi aineiston sanastolähdejaottelun rajat ovat häilyvät, ja useat aineiston sanat saavat piirteitä monesta sanastolähteestä. Periaatteenani on ollut kunkin sanan vallitsevimman slanginmuodostuspiirteen havaitseminen, ja sanan luokittelu sen perusteella. Johdoksia on kaiken kaikkiaan aineistossani vähän, mutta erityisen vähän niitä päätyi varsinaiseen johdosten luokkaan siksi, että useissa johdoksissa luokitteluperusteena oli jokin muu voimakkaampi slanginmuodostuspiirre kuin johdos. Myös tähän ryhmään luokiteltujen sanojen taustalla voi olla jokin toinen sanastolähde kuin johdos, kuten aineistoni sana *rahkamokokkoilu* 'jäätanssi' osoittaa. Kyseinen slangisana on myös synekdokee, jossa maamme tunnetuin ja menestynein jäätanssipari Susanna Rahkamo ja Petri Kokko ovat valikoituneet edustamaan jäätanssia lajina kokonaisuudessaan.

Myös ominaisuudennimet *luippaus* 'taitoluistelu' ja *muokkaus* 'muodostelmaluistelu' sisältävät slanginjohdtimekset *-ppa* ja *-kka*. Teonnimen johdin *yksäröinti* 'yksin-

luistelu' sisältää niin ikään slangijohtimen *-Ari*. Substantiivijohdokset *jäätäjä* 'jääkoneen ajaja' ja *yksinmenijä* 'yksinluistelija' ilmaisevat puolestaan yksilöä. Slangisana *luikautus* 'taitoluistelu' sisältää puolestaan verbijohdoksen *-Utta-* ja ominaisuudennimijohtimen *-Us*. (Kts. VISK 2008: §163.)

#### 4.5.3. Lainasanat

Lainasanoja on aineistossani myös jonkin verran. 'Jäähallista' puhutaan niin *iishallina*, *icerinkkinä* kuin pelkkänä *rinkinä*. 'Muodostelmaluistelusta' käytössä ovat lainatut muodot *synchro* ja *synkro*, 'yksinluistelusta' puolestaan *sinkku* ~ *sinkut*. Taitoluisteluyhteisön sisällä *sinkku* saa myös merkityksen 'yksinluistelija'. Kansainvälinen taitoluisteluliitto 'ISU' esiintyy aineistossani mahtipontisessa muodossa *federaatio*. Henkilönimistä lainasanojen ryhmään menevät *spessu* (116) ~ *spessi* 'spesialisti', *srinkki* ~ *shrinkki* 'urheilupsykologi', *speakkaaja* 'urheiluselostaja' ja *icebeari* 'jääkoneen ajaja'. Myös Team Uniquen 'muodostelmaluistelija' saa aineistossani nimityksen *unikki*. 'Lyhytohjelmasta' puhutaan yhteisön sisällä *sorttina* ~ *shorttina*.

Liikenimistä 'askelsarja' kokonaisuutena saa tämän ryhmän slangi-ilmaukset *steppisarja* ~ *steppi* ~ *stepit* ~ *stepsit*, 'koreografinen liikesarja' taas muodon *bodit* ja 'liukusarjasta' käytetään nimitystä *spiraalit*. Keskimmäisen taustalla lie-nee suositus monipuolisesta ylävartalon käytöstä (eng. body movement), mikä kauttaaltaankin lisää ohjelmasta saatavia nk. kakkos- eli komponenttipisteitä. Askelsarjan, ja muutoinkin ohjelman, sisältämistä yksittäisistä askeleista ja käännöksistä käytetään aineistossani nimityksiä *crossroll(s)it* ~ *krossrollit* 'crossroll', *mohakki* ~ *mohaakki* ~ *mouhakki* ~ *mowhakki* ~ *mohakit* ~ *mohawkit*, *rokkeri* ~ *rockerit* 'käänteet', *counterit* ~ *kauntteri* 'vastakäänteet' ja *looppi* / *luuppi* ~ *loopit* / *luupit* 'silmukat'. Myös 'kärkiaskeleista' on käytössä muoto *kärkistepit* ja 'kolmen käännöksen combosta' muoto *3 steppi*. 'Linjeeraus' saa aineistossani muodon *iigelit* (eng. spread eagle).

Hyppy- ja piruettielementeissä lainasana toimii ilmausten *hyppycombo* ~ *combo* merkityksessä 'hyppy-yhdistelmä' ja hyppysarja' sanastolähteenä. Jälkimmäi-



sestä käytetään myös ilmauksia *sekki* ~ *secci* ~ *seqqi* (eng. sequence). 'Onnistunut hyppy' on aineistossani luonnollisesti *landattu (hyppy)* ja 'epäonnistunut hyppy' puolestaan *feilannut hyppy, flätti, floppi, feili* tai *feilaus*. Yksittäisistä hyppyistä 'Ritti' saa aineistossani muodot *looppi* ~ *luuppi* ja *ritbergeri*. Piruettivariaatioista 'puhelin' käytetään nimitystä *hairkutteri*, 'perhosesta' muotoja *butteri* ~ *buttery* ~ *putteri* ja 'taivutuspiruetista' slangi-ilmausta *leipäkki* (eng. layback spin).

Välineiden ja varusteiden nimistä 'trikoot' ja '(kilpailu)sukkahousut' kuuluvat aineistossani muodossa *taitsit* ja 'piruettilusikasta' käytetään nimityksiä *spinni* ja *spinneri*. 'Interclub-kilpailuista' käytetään ty pistettyä muotoa *interi*, mutta kvantitatiivisessa tarkastelussa olen huomionnut sanan lainasanojen ryhmässä.

#### 4.6. Slangintutkimusten vertailua

Tässä alaluvussa teen kokoavaa tarkastelua ja vertailua eri slangintutkimusten aineistoihin. Aloitan vertailun tämänkin tutkimuksen esikuvana toimineeseen Marja Saanilahden ja Kari Nahkolan tekemään koululaisslangin tutkimukseen *Koululaisslangi Virroilla (1991)*. Etenen vertailussa kronologisesti viitaten luvussa 3.2.2. esitelyihin tutkimuksiin. Kaikissa kyseessä olevissa tutkimuksissa tarkastelu pohjautuu Nahkolan luomaan ja siitä edelleen kehiteltyihin sanastolähdejaottelumalleihin.

Virtain aineiston yleisin slangisanan sananmuodostuskeino on ottaa jokin kielessä jo olemassa oleva sana ja antaa sille uusi merkitys. Tällaisia sanoja on noin 37 % koululaisslangin aineistossa. Vanhoihin sanoihin uudessa merkityksessä sisältyvät metaforat, metonymiat ja synekdokeet. Omassa aineistossani suurin sanastolähde on Virtain aineiston tapaan vanhat sanat uudessa merkityksessä, ja niitä on koko aineistosta 34 %. Äänneasua muuttamalla muodostettuja sanoja on Virtain aineistossa 25 %. Omassa aineistossani vastaava osuus on 33 %. Lyhennesanoja Virtain aineistossa sen sijaan on vain alle 2 %, ja omassa aineistossani niitä on peräti 17 %. Tässä suhteessa taitoluisteluslangi poikkeaa koululaisslangista merkittävästi. Kokonaan uusia sanoja koululais-

slangissa on 36 %, ja omassa aineistossani niitä on 15 %. Olettaisin uusien sanojen vähäisen määrän aineistossani johtuvan siitä, että jouduin jättämään analyysin ulkopuolelle nimenomaan tuon kenties uusien sanojen ja ilmausten kannalta merkittävän vapaa sana -kohdan. Uskon, että sieltä paljastuisi iso osa uusia ja mielenkiintoisia slangisanoja ja -ilmauksia.

Oman tutkimukseni tulos poikkeaa joiltakin osin merkittävästi myös Satu Paakin (2005: 39) tekemästä tutkimuksesta vanhoillislestadiolaisten nuorten slangista. Paakin aineistossa vanhoja sanoja, joiden merkitystä on muutettu, on peräti puolet aineistosta. Vanhoja sanoja, joiden äänneasua on muutettu, on sen sijaan vain 15 %, ja lyhennesanoja 17 % (Paakki 2005: 39). Uskon äänteellisesti modifioitujen sanojen vähyyden Paakin aineistossa johtuvan siitä, että vanhoillislestadiolaisuus on ennen kaikkea pohjoissuomalainen ilmiö, kun taas sanojen äänteellinen muuntelu on tyypillistä nimenomaan stadin slangille. Omassa aineistossani yli puolet vastaajista kertoi asuinpaikakseen Uudenmaan maakunnan. Täten oman aineistoni äänneasua muuttamalla muodostettujen sanojen suuri osuus kertoo enemmän stadilaisuudesta kuin itse taitoluistelusingista. Uusia sanoja vanhoillislestadiolaisten nuorten slangissa on niin kaikkiaan 18 % aineistosta (Paakki 2005: 39).

Marjo Ahopellon (2011: 28) tekemä tutkimus rakennusalan työyhteisöslangista sodankyläläisessä Betroc Oy -nimisessä firmassa noudattelee Paakin tutkimuksen tuloksia. Kielikuvien käyttö rakennusalan työyhteisöslangissa on runsasta; lähes puolet koko aineistosta on vanhoja sanoja, joiden merkitystä on muutettu. Sen sijaan äänneasua muuttamalla muodostettujen osuus on vieläkin pienempi, vain alle 8 %, ja lyhennesanojakin on olemattomasti alle 2 %. Uusia sanoja Ahopellon aineistossa on 40 %. Paakin tutkimuksen tapaan sodankyläläisen työyhteisöslangin ja eteläsuomalaisvoittoisen taitoluistelusingin tuloksissa korostuu maantieteellinen vastakkainasettelu.

Slangien erilaisuus korostuu myös Martta Oinas-Panuman (2011: 51–52) neljän harrasteryhmän slangisanastojen tarkastelussa. Kaikkein metaforisinta slangia on lintuharrastajien keskuudessa, jossa vanhojen sanojen, joiden merkitystä on muutettu, osuus on yli 40 %. Toiseksi metaforisinta slangia on raviharrastajien

keskuudessa, jossa vastaava osuus on 35 %. Sen sijaan pokeriharrastajien ja jenkkiautoharrastajien slangeissa merkitystä muutettujen vanhojen sanojen osuudet ovat vain 20 % ja 12 %. Kahdessa jälkimmäisessä poikkeuksellisen suuri on uusien sanojen osuus, joista pelkästään lainoja on molemmissa yli 60 %. Keksittyjen uusien sanojen osuudet ovat erityisen suuria myös lintu- ja ravi-slangissa, joissa niitä on edellisessä 30 % ja jälkimmäisessä 57 %. Kaikissa Oinas-Panuman tutkimissa slangeissa äänneasua muuttamalla tuotettujen sanojen osuus on häviävän pieni, suurimmillaankin vai 15 %. (Oinas-Panuma 2011: 51–52.)

Lämsän ja Mikkosen (2015: 36) tutkimissa asiakaspalvelualueiden slangeissa suurin osa aineistosta on äänteellisen muuntelun avulla muodostettuja sanoja; vartijaslangissa ja McDonald's slangissa molemmissa lähes 45 %. Sen sijaan McDonald's-slangissa korostuu suuri lainasanojen osuus, 30 %, ja kielikuvien ja muiden uusien sanojen osuus jää reiluun 10 %:iin molemmissa. Vartijaslangissa lainojen osuus jää alle 10 %:iin ja kielikuvien ja uusien sanojen edustus on tasaväkisesti reilussa 20 %:ssa. (Lämsä & Mikkonen 2015: 37–38.) Lämsä & Mikkonen (2015: 107–108) perustelevat lainasanojen poikkeuksellisen suuren osuuden McDonald's-slangissa johtuvan sen englanninkielisestä konseptista, mikä on uskottavaa. Tästä syystä muiden sanatyyppeiden osuudet jäävät suhteellisen pieniksi lukuun ottamatta äänteellisen muuntelun kautta syntyneitä sanoja. Vaikka tutkimani taitoluisteluyhteisö on kansainvälinen, ja suurin osa lajiin liittyvästä sanastosta on peräisin englannin kielestä, ei sen käyttämässä slangissa lainasanojen osuus yllä kuitenkaan edes 10 %:iin. Se kertoo suomalaisuuden juurtuneen lajiyhteisön kielenkäyttöön ja yhteisön löytäneen tarkoitteille hyvin suomenkielisiä vastineita.

Sohvi Heikkilä (2016: 1) tutkii omassa pro gradu -työssään japanilaista popkulttuuria harrastavien henkilöiden slangia. Kyseinen slangi on suurimmalta osin motivoitunut eri kielistä, kuten englannista, japanista, ranskasta ja koreasta, peräisin olevista lainasanoista. Reilusti yli puolet aineiston sanoista on lainoja ja muita uusia sanoja tai ilmauksia niitäkin on lähes 30 %.(Heikkilä 2016: 18.) Näin ollen Japani-harrastajien slangi poikkeaa merkittävästi taitoluisteluslangista, jossa uusien sanojen osuus koko aineistosta on vain 15 %. Vanhoja sanoja

Heikkilän aineistossa on vain parisenkymmentä prosenttia, kun omassa aineistossani niitä on selvä enemmistö eli melkein 70 %.

Jenna Säärelä (2018: 1) on omassa tutkimuksessaan halunnut tutkia sotilaslangia ja sen muuttumista Suomessa. Sotilasslangi on yksi varhimmista Suomessa tutkituista slangin muodoista. Nuolijärven (1997: 2) mukaan sotilasslangia käsitteli aikoinaan ensimmäinen suomen kielen tutkija Simo Hämäläinen 1940-luvulla, joka myöhemmin julkaisi sotilasslangista myös sanakirjan vuonna 1963 (Karttunen 1979: 11). Säärelän tutkimuksessa näkyy kyseessä olevan vanha kielimuoto, sillä äänteellisesti muutettujen sanojen osuus 52 % ja muiden vanhojen sanojen osuus 46 %. Näin ollen uusien sanojen osuudeksi jää vain yhteensäkin 2 %. Tutkimuksen tulos noudattelee omankin tutkimukseni tulosta, vaikka se painotukseltaan on vieläkin voimakkaammin kallellaan vanhojen sanojen puolelle.

Mikään edellä mainituista tutkimuksista ei ole erottanut lyhennesanoja omaksi pääryhmäkseen, kuten itse olen tehnyt. Taitoluistelulangissa jopa 17 % koko aineiston sanoista on lyhennesanoja, mikä poikkeaa kaikista vertailukohteina olevista slangeista. Muutoin taitoluistelulangin noudattelee pitkälti tuloksia, joita aiemmista slangintutkimuksista on saatu – muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta.

## 5. PÄÄTÄNTÖ

Pro gradu -tutkimukseni taitoluistelun erikoiskielestä ja slangista on puhtaasti lingvistinen. Tavoitteenani oli saada mahdollisimman kattava kuvaus kielestä itsestään, ei niinkään tarkastella sen käytön funktioita tai sitä käyttävän puhujayhteisön identiteettiä, kuten monissa aiemmissa slangitutkimuksissa on tehty. En ole myöskään tarkastellut aineiston sanojen semanttisia ominaisuuksia tai jakanut aineistoa sanaluokkiin. Täten en luonnollisesti ole tarkastellut aineiston sanastolähteitäkään sanaluokkalähtöisesti, kuten Saanilahti ja Nahkola (Nahkola 1999b: 620) omassa koululaisslangin tutkimuksessaan. Aineistosta kumpuavia attraktiokeskuksia olen tarkastellut vain kursorisesti.

Tutkimukseni teoriatausta nojaa sosiolingvistiikan perinteeseen, joka terminäkin on syntynyt tietynä aikana tiettyyn tarpeeseen: osoittamaan ja korostamaan formaalin lingvistiikan vastapainoksi kielen ja yhteiskunnan symbioosia (Nuolijärvi 2000: 33). Sajavaaran ym. (2000: 7) mukaan kielen suhde erilaisiin yhteisöihin on monien soveltavan kielentutkimuksen kysymyksenasettelujen taustalla; elävä kieli tutkimassani alakulttuurissa, taitoluistelu-yhteisössä, on omankin tutkimukseni keskiössä.

Joidenkin tutkijoiden mukaan (kts. Karttunen 1979: 8, 11) slangia on Suomessa tutkittu vähänlaisesti. Tänä päivänä slangia on jo tutkittu erittäin paljon, tosin lähinnä opinnäytetyötasolla. Joka tapauksessa tutkimushistoria osoittaa, että slangin omaleimaisuus on ennen kaikkea sanastollista ja sen käyttäjiä ovat ennen muita nuoret. Slangille tyypillistä on runsas lainasanojen suosiminen sekä pyrkimys lyhyteen. Toisaalta slangeissa esiintyy myös useampisanaisia fraaseja ja kuvakielisyyttä, joissa kiteytyy slangin ilkeäkurinen huumori, rikkaus ja luovuus. (Saanilahti ym. 2000: 89–91.) Karttunen (1979: 7–8) toteaa, että slangit syntyvät edistämään jonkin tietyn ryhmän jäsenten yhteenkuuluvuutta ja yhteisymmärrystä, mutta niiden käytöllä halutaan myös välttää sovinnaisuutta, hätkähdyttää ja herättää huomiota. Täten slangia voidaankin siis nähdä jonkin tietyn puhujayhteisön humoristisena ja kuvailevana kielimuotona, ikään kuin tyyllillisenä tehokeinona, jolla pyritään vahvistamaan ryhmän identiteettiä ja helpottamaan kommunikointia.

Taitoluisteluslangin aineisto on kerätty kyselylomakkeella vuonna 2013. Jakelukanavana toimi Suomen Taitoluisteluliiton Facebook- ja nettisivut, ja kysely ulottui kautta valtakunnan. Vastauksia kertyi kaikkiaan 247 kappaletta, ja yli puolet vastaajista oli sekä 16–30-vuotiaita nuoria että Uudeltamaalta lähtöisin olevia. Alkuaan aineistossani oli lähes 17 000 sana-artikkelia, joista tietyin kriteerein tehdyn karsinnan jälkeen analyysiin jäi yhteensä 975 slangisanaa tai -ilmausta. Analyysin olen tehnyt nojautuen Kari Nahkolan luomaan sanastolähdejaotteeluun, joka sisältää neljä pääryhmää alaryhmineen. Olen muokannut analyysimallin omaan aineistooni sopivaksi.

Pääryhmittäin tarkasteltuna kielikuvien, eli metaforien, metonymioiden ja synekdokeiden, osuus aineistosta on suurin (34 %). Lähes yhtä suuren osan (33 %) sanastolähteenä on fonologisesti modifioitu vanha sana, joka on muodostettu joko slangijohdoksen tai vartalonsisäisen äänteellisen muuntelun avulla tai paronymian kautta. Sekä typisteiden (17 %) että uusien sanojen (15 %) osuus on myös verrattain suuri. Prosenttiosuudet olisivat voineet jakautua myös hie-man toisella tavalla. Kuten olen jo aiemmin todennut, sanastolähteiden rajat ovat häilyviä. Esimerkiksi aineistoni sana *seksipöksyt* voisi metonymian sijaan olla yhtä lailla uusi sana ja *taistoluistelu* metaforan sijaan paronymia. Myös aineistoni sanat *taitsikka* 'taitoluistelu' ja *kultsikkat* 'trikoot' olen käsitellyt *-kka*-slanginjohdinten ryhmässä, vaikka ne sisältävät myös slangijohtimen *-tsi*. Niin ikään aineistoni ilmaukset *eämit* ja *sämmit* ovat yhtäältä paronymioita, toisaalta lyhennesanoja. Merkitsevästi luokittelutapa ei kuitenkaan vaikuta tutkimuksen lopputulokseen, ja voinkin sanoa, että tutkimuksen tulokset noudattelevat paitsi nuorisoslangin myös stadin slangin ominaispiirteitä.

Alaryhmittäin tarkasteltuna aineistoni suurin sanastolähde on slangijohdokset (30 %). Paunonen (2000: 25) pitää johdinainesten käyttöä hyvin produktiivisena keinona uusien slangisanojen luomiseksi. Toiseksi eniten aineistossani on metaforia (26 %). Saanilahden ym. (2000: 89) mukaan slangille on niin ikään tyypillistä käyttää normaalikielen sanaa uudessa merkityksessä. Kolmanneksi suurin sanastolähde aineistossani on kirjainsanat (9 %). Mikään käyttämäni lähdeos paremmin kuin Iso suomen kielioppikaan (kts. VISK 2008: § 214) eivät mainitse

kirjainsanoja slangin ominaispiirteenä, vaikkakin lyhyystendenssi mainitaan. Siten kirjainsanojen suurta edustusta aineistossani voidaan pitää yllättävänä. Sen sijaan lainojen (8 %) pienehkö kokonaisuus sanastolähteenä kuvastaa odotuksenvastaisesti kansainvälisen taitoluisteluyhteisön slangia.

Tutkimukseni on avannut tien taitoluisteluyhteisön kielimaailmaan. Se antaa kuvauksen siitä, millaista taitoluistelun erikoiskieli ja slangia on. Se ei kuitenkaan kerro slangin käytön laajuudesta tai yleisyydestä niin yksittäisen kielenpuhujan kuin koko puhujayhteisönkään näkökulmasta. Suurin osa aineistoni sanoista, lähes 90 %, on mainittu alle viisi kertaa. Vain reilu prosentti koko aineiston sanoista on mainittu yli sata kertaa.

Kyselylomakkeelle laatimani kysymykset edustavat mielestäni sellaisenaan taitoluistelun erikoiskieltä; ainakin lähinnä taitoluisteluliikkeiden osalta. Aineiston laajuuden vuoksi tarkempi tutkimus ja rajanveto erikoiskielen ja slangin esiintyvyyden ja käytön suhteen oli mahdotonta. Esimerkkinä ensimmäisestä mainittakoon aineistoni liikenimi 'mohawk (kantakäännös)', ja jälkimmäisestä sen saamat slangivastineet *pelletanssi*, *mouhari*, *kookoo* ja *amerikkalainen*. Mikäli nyt aloittaisin tutkimukseni alusta, pohtisin kyselylomakkeen rakennetta ja sisältöä aiempaa tarkemmin sen teknisen toteutuksen lisäksi. Kenties kokonaan avoin tai korkeintaan aihepiireittäin ohjailtu kysely toimisi parhaiten. Lisätutkimus olisi hedelmällistä juuri nykymuotoisessa kyselylomakkeessa olleesta avoimesta osuudesta, joka jäi tämän tutkimusaineiston analyysin ulkopuolelle. Tällä tavoin talteen saatujen sanojen tarkoituksia pitävät myös Saanilahti ja Nahkola (1991: 83) vähintäänkin slanginpuhujien itsensä kannalta tärkeitä. Lisätutkimus olisi paikallaan myös taitoluisteluslangin tunnettuudesta ja sen käytöstä yhteisön sisällä.

## LÄHTEET

### Tutkimusaineisto

Kyselylomakeaineisto. Tutkijan hallussa.

### Kirjallisuus

AHOPELTO, MARJO 2011: *Rakennusalan työyhteisöslangista*. Suomen kielen pro gradu -tutkielma. Oulun yliopisto.

FLICK, UWE – VON KARDOFF, ERNST – STEINKE, INES 2000: What is qualitative research? An introduction to the field. – Uwe Flick & Ernst von Kardoff & Ines Steinke (toim.) *A companion to qualitative research* s. 3–11. London: SAGE Publications Ltd.

HAARALA, RISTO 1981: *Sanastotyön opas*. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja 16. Helsinki: Valtion painatuskeskus.

HEIKKILÄ, SOHVI 2016: Japani-harrastajien slangi. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:oulu-201612013145> (30.8.2018)

KARTTUNEN, KAARINA 1979: *Nykyslangin sanakirja*. Porvoo: WSOY.

KARTTUNEN, KAARINA 1989: Stadi on hervoton pleisi. — Jouko Vesikansa (toim.), *Nykysuomen sanavarat* s. 148–164. Juva: WSOY.

KILPA- JA HUIPPU-URHEILUN TUTKIMUSKESKUS 2015: <https://www.kihu.fi> (25.4.2015)

KOSKI, MAUNO 1992: Erilaisia metaforia. — Lauri Harvilahti, Jyrki Kalliokoski, Urpo Nikanne & Tiina Onikki (toim.), *Metafora. Ikkuna kieleen, mieleen ja kulttuuriin* s. 13–32. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. Tampereen Pikakopio Oy.



KOTIMAISTEN KIELTEN TUTKIMUSKESKUKSEN VERKKOSIVUT 2015:

<http://www.kielitoimistonohjepankki.fi/haku/lyhenteet/ohje/435> (23.4.2015)

KRIKMANN, ARVO 1992: Muutama sana metonymiasta. — Lauri Harvilahti, Jyrki Kalliokoski, Urpo Nikanne & Tiina Onikki (toim.), *Metafora. Ikkuna kieleen, mieleen ja kulttuuriin* s. 79–90. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. Tampereen Pikakopio Oy.

LEHTOLAINEN, LEENA – VIITANEN, KAISA 2010: *Taitoluistelun lumo*. Keuruu: Paasilinna.

LÄMSÄ, MINNA; MIKKONEN, LAURA 2015: Asiakaspalvelualan slangeista: vartija- ja McDonald's-slangin vertailua. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:oulu-20151122128> (30.8.2018)

NAHKOLA, KARI 1999a: Nykyslangin sananmuodostusoppia. *Virittäjä* 2/1999 s. 195–221.

NAHKOLA, KARI 1999b: Koululaisslangin sanastolähteistä. *Virittäjä* 4/1999 s. 619–623.

NAHKOLA, KARI – SAANILAHTI, MARJA 2000: Suomalainen slangi kielellisenä ja sosiaalisena ilmiönä.

[https://scholar.google.fi/scholar?hl=fi&as\\_sdt=0%2C5&q=suomalainen+slangi+kielellisenä+ja+sosiaalisena+ilmiönä&btnG=](https://scholar.google.fi/scholar?hl=fi&as_sdt=0%2C5&q=suomalainen+slangi+kielellisenä+ja+sosiaalisena+ilmiönä&btnG=) (14.9.2018)

NIKANNE, URPO 1992: Metaforien mukana. — Lauri Harvilahti, Jyrki Kalliokoski, Urpo Nikanne & Tiina Onikki (toim.), *Metafora. Ikkuna kieleen, mieleen ja kulttuuriin* s. 60–78. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. Tampereen Pikakopio Oy.

NUOLIJÄRVI, PIKKO 1997: Suomalainen slangitutkimus. – A szlenkutató útjai és lehetőségei. [http://mnytud.arts.unideb.hu/szleng/szl\\_kut/01szl\\_ut/index.php](http://mnytud.arts.unideb.hu/szleng/szl_kut/01szl_ut/index.php) (22.8.2018)

NUOLIJÄRVI, PIRKKO 2000: Sosiolingvistiikka kielentutkimuksen kentässä. — Kari Sajavaara & Arja Piirainen-Marsh (toim.), *Kieli, diskurssi ja yhteisö* s. 13–37. Soveltavan kielentutkimuksen keskus. Jyväskylän yliopisto.

OINAS-PANUMA, MARTTA 2011: *Slangi ja alakulttuuri. Neljän harrasteryhmän slangisanastojen tarkastelua*. Suomen kielen pro gradu -tutkielma. Oulun yliopisto.

PAAKKI, SATU 2005: *Vanhoillislestadiolaisten nuorten slangi*. Suomen kielen pro gradu -tutkielma. Oulun yliopisto.

PAANANEN, LAURA 2011: *Kuinka käy Suomen kielen?* — Kielikello 3/2011. <http://www.kielikello.fi/index.php?mid=2&pid=11&aid=2415> (14.8.2018).

PUROMIES, ANU 2008: *Tähtiä jäällä. Tarinoita taitoluistelusta*. Helsinki: WSOY.

SAANILAHTI, MARJA – NAHKOLA, KARI 1991: *Koululaisslangi Virroilla*. Suomen kielen ja yleisen kielitieteen laitos. Virtain tutkimuksia 11. Tampereen yliopisto.

SAANILAHTI, MARJA – NAHKOLA, KARI 2000: Suomalainen slangi kielellisenä ja sosiaalisena ilmiönä. *Sananjalka: suomen kielen seuran vuosikirja 42* s. 87–113. Suomen kielen seura. Turku.

SAJAVAARA, KARI – PIIRAINEN-MARSH, ARJA 2000: Alkusanat. — Kari Sajavaara & Arja Piirainen-Marsh (toim.), *Kieli, diskurssi ja yhteisö* s. 7–11. Soveltavan kielentutkimuksen keskus. Jyväskylän yliopisto.

SUOJANEN, PÄIVIKKI 1982: Sosiolingvistiikan antropologiset ulottuvuudet ja käyttö kulttuurin tutkimuksessa. — M. K. Suojanen & Päivikki Suojanen (toim.), *Sosiolingvistiikan näkymiä* s. 167–234. Helsinki: Gaudeamus.

SUOMEN TAITOLUISTELULIITTO 2015:  
<https://www.stll.fi> (25.4.2015)

SÄÄRELÄ, JENNA 2018: Sotilasslangin tarkastelua. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:oulu-201805031572> (30.8.2018)

VALLI, RAINE 2015: Paperinen kyselylomake. — Raine Valli & Juhani Aaltola (toim.), *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle* s. 84–108. PS-kustannus.

VISK 2008 = HAKULINEN, AULI – VILKUNA, MARIA – KORHONEN, RIITTA – KOIVISTO, VESA – HEINONEN, TARJA RIITTA – ALHO, IRJA 2004: *Iso suomen kielioppi verkkoversio*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

WIKIPEDIA 2018: Maata näkyvissä  
[https://fi.wikipedia.org/wiki/Maata\\_näkyvissä\\_festarit](https://fi.wikipedia.org/wiki/Maata_näkyvissä_festarit) (29.5.2018)

## LIITTEET

### LIITE 1. Kyselylomake.



## ERIKOISKIELI JA SLANGI – TAITOLUISTELU, YKSINLUISTELU

Hyvä vastaaja! Olen Oulun yliopiston suomen kielen opiskelija. Teen pro gradu -tutkielmani taitoluisteluun liittyvästä erikoiskielestä ja slangista. Sinun tehtävänäsi on miettiä ja kertoa alla oleviin kohtiin kaikki mahdolliset nimitykset ja ilmaukset kyseessä olevalle asialle. Lopussa on tilaa kertoa vielä kaikista sellaisista nimityksistä / ilmauksista, jotka eivät tulleet esille varsinaisessa kyselyssä, sekä niiden selityksistä. Voit ideoida myös yhdessä ystäväsi kanssa.

Kyselylomake on jaettu kahteen osaan – taustakysymyksiin (vastaajan henkilötiedot) ja kieltä koskeviin kysymyksiin. Kieltä koskevat kysymykset on puolestaan jaettu neljään aihepiiriin: 1) Yleiset kysymykset, 2) Paikat ja välineet, 3) Ihmiset ja tapahtumat, 4) Taitoluisteluliikkeet. Tavoitteenani on selvittää, millaista erikoisalan – tässä tapauksessa taitoluistelun – kielenkäyttö on ja kuinka paljon erilaisia slangii-ilmauksia se sisältää. Slangii-ilmauksina voidaan pitää esimerkiksi ilmapalloa (epäonnistunut hyppy), vatsanväännettä (choktaw) ja taivaria (taivutuspiruetti).

Toivon, että vastaat minulle mahdollisimman pian, kuitenkin viimeistään 15.11.2013 mennessä. Tiedot käsitellään täysin luottamuksellisesti.

Suuret kiitokset kyselyyn osallistumisesta!

Ystävällisin terveisin Susanna Pöykö

### VASTAAJAN HENKILÖTIEDOT

1. Sukupuoli  Nainen  Mies

2. Asuinpaikka (maakunnan tarkkuudella)

**3. Ikä**

**4. Kuinka kauan olet ollut mukana lajin parissa?**

**5. Harrastitko itse taitoluistelua, milloin? (vuosikymmen ja lopettamisvuosi)**

**6. Mikä on roolisi?**

- Urheilija
- Valmentaja
- Tuomari
- Seuratyöntekijä
- Liiton toimihenkilö
- Harrastajan vanhempi
- Entinen harrastaja
- Muu, mikä?

**7. Määrittele roolisi taso vapaamuotoisesti (esim. taitoluistelukoululainen, kv-urheilija, ammatti- / tunti valmentaja, sihteeri, toiminnanjohtaja jne.)**

## KIELTÄ KOSKEVAT TIEDOT

Kerro, mitä nimityksiä ja ilmaisuja tiedät, itse käytät tai olet kuullut käytettävän seuraavista taitoluisteluun liittyvistä sanoista / käsitteistä / ilmiöistä.

### 1) Yleiset kysymykset

#### 8. Taitoluistelu

#### 9. Yksinluistelu

#### 10. Pariluistelu

#### 11. Jäätanssi

#### 12. Muodostelmaluistelu

#### 13. ISU

#### 14. STLL

## 2) Paikat ja välineet

### 15. Jäähalli

### 16. Urheiluhalli

### 17. Vierumäki

### 18. Verryttelypuku

### 19. Harjoituspuku

### 20. Trikoot

### 21. Kilpailupuku

**22.** (Kilpailu)sukkahousut

**23.** Hyppynaru

**24.** Piruettilusikka

**25.** Tasapainotyyny / -lauta

**26.** Kuminauha

3) Ihmiset ja tapahtumat

**27.** Valmentaja / ohjaaja

**28.** Spesialisti

**29.** Kontrolleri



**30. Koreografi**

**31. Tuomari**

**32. Urheilupsykologi**

**33. Urheiluselostaja**

**34. Yksinluistelija**

**35. Muodostelmaluistelija**

**36. Jääkiekkoilija**

**43. Mielikuvaharjoittelu**

**44. Kilpailut**

**45. Kutsukilpailut**

**46. Valintakilpailut**

**47. SM-kilpailut**

**48. Interclub-kilpailut**

**49. EM-kilpailut**

**50. MM-kilpailut**

**51. Olympialaiset**

**52. Kesäleiri**

**53. Talent-leiri**

**54. Nuorten maajoukkueleiri**

**55. Maajoukkueleiri**

**56. Olympialeiri**

**57. Kevätnäytös**

**58. Loppunäytös**

**4) Taitoluisteluliikkeet**

**59. Kolmoset**

**60. Kaksoiskolmoset**

**61. Vastakolmoset**

**62. Käänteet**

**63. Vastakäänteet**

**64. Twisselit**

**65. Silmukat**

**66. Kolmen käännöksen combo**

**67. Kärkiaskeleet**

**68. Chasse**

**75. Sisilisko**

**76. Vaaka**

**77. Inabauer**

**78. Linjeeraus**

**79. Jalannostoliuku**

**80. Arabeski**

**81. Seisomapiruetti**

**82. Kukkopiruetti**

**83. Tarjotin**

**84. A-kirjain**

**85. Jalannostopiruetti / nosturi**

**86. Istumapiruetti**

**87. Broken leg**

**88. Pannukakku**

**89. Hyppyistuma**

**90. Perhonen**

**91. Vaakapiruetti**

**92. Ikkuna**

**93. Risti-ikkuna**

**94. Sormus**

**95. Kameli**

**96. Taivutuspruetti**

**97. Puhelin**

**98. Biellmann**

**99. Axel**

**100. Salchow**

**101. Tulppi**

**102. Ritti**

**103. Flippi**

**104. Lutz**

**105. Hyppy-yhdistelmä**

**106. Hyppysarja**

**107. Soolohyppy**

**108. Rotaatio / rotaatioasento**



**109.** Onnistunut hyppy

**110.** Epäonnistunut hyppy

**111.** Saksihyppy

**112.** Miesten saksihyppy

**113.** Lyhytohjelma

**114.** Vapaaohjelma

**115.** Askelsarja

**116.** Liukusarja

**117. Koreografinen liikesarja**

**5) Vapaa sana**

**118.** Kirjoita tähän kohtaan kaikki taitoluistelumaailmaan liittyvät nimitykset ja ilmaukset sellaisista sanoista, käsitteistä ja ilmiöistä, jotka eivät vielä ole tulleet edellä esille. Anna myös lyhyt selite esimerkeille. Toivon, että kirjoitat kaikki mieleesi tulevat asiat. Oikeita tai väärää vastauksia ei ole.

135°	buttery
3 steppi	choreo
a-sarja	combo
aakkonen	comppis
ai es juu	core
aiesjuu	coreo
Airexi	counterit
amerikkalainen	crossarit
Anu-Liisa Uotila	crossi
anuliisa	crossit
apila	crossrollit
apilat	crossrollsit
apina	damarit
autopiruetti	damaskit
av-puku	dansu
avainsana	dantsu
axu	DNA
Balancer	dome
Balanceri	dona
bale	donitsi
balee	Eiffel torni
balettivaaka	eistari
balsu	elffi
baltsa	ely
baltsku	Elysee
baltsu	emät
Barona	enkeli
baueri	enkeliliuku
biilis	enkelipiruetti
billu	etussykerö
biltsu	eu-kaaret
bl piruetti	EVT halli
blokit	eämit
blokki	federaatio
bloksi	feilannut hyppy
bodit	feilari
Bosu	feilaus
brotsku	feili
broukkis	fintsu
butteri	flege

floppi	hyppy-combo
flutsi	hyppycombo
fläpä	hyppyski
flätti	hyppyskä
formaatio	hyppäri
Fp	hypäri
Fs	härveli
hairkutteri	i-piruetti
Haka	IC
hallitonttu	IC:t
haltsu	icebeari
hampurilainen	icerinkki
harkit	idioottikolmonen
harkkari	idioottikolmoset
harkkarit	ihohousut
harkkis	ihokkaat
Hartsu	iholegginsit
haukka	ihonväriset
hedelmäkulho	ihonväriset sukkikset
henkipenkki	ihonväriset trikoot
hernari	iiceet
herne	iigelit
Herne	iina
HH-tasanne	iishalli
HH	iksu
hieno helmat	ilmapallo
hiihtarit	ilmis
himmeli	imppari
hip-hopit	inkkariaskel
Hippos	interi
hissi	intiaaniaskel
hiustenkuivaaja	isku
hk	iso paha liitto
hoiperteluaskel	istis
hoipertelut	jackson
homekasa	jackson-askel
hookoo	jacksonit
hop-hopit	jatsarit
hot päntsit	jazzarit
hotpantsit	JH
huitula	jiitee

jäärit	kauneusluistelu
johtaja	kauntteri
joutsen	kauris
joutsenliuku	keiju
joutsenpiruetti	kesis
joutsentaivutus	kesisleiri
jt	kesäkoulu
juhlapäivä	kesämökki
Junnu mj-leiri	keväri
junnujen maju-leiri	kevätjuhlaliikkeet
junnumaakis	kevätkarnevaalit
juoksarit	kiekurat
jäiskis	kiemurtelut
jäkis	kiihtari
jäkishalli	kilian
jälli	kilianin askel
jäniksenammunta	kilpis
jäniksenammuntapiruetti	kilppari
järkkä	kilppispuku
jääharhat	kimppakivaakisat
jääkaappi	kipitys
jäämies	kippura
jäättis	kirppu
jäätä näkyvissä	kirahvi
jäätäjä	kisa-av-puku
kaartelut	kisa-lv-puku
kaksari	kisari
kaksarit	kisasaumattomat
kaksinluistelu	kitaraliuku
kaksoiskolkit	kivi
kaksoiskoloseet	kk
kaksoset	Kk-kisat
kaktus	kkc
kalat	koiran kusetus
kamppu	koiran pissatus
kanaliuku	koiranjalka
kantapäpusut	koiranpissi
kantis	kolishousut
kasakka	kolkit
kasakkahyppy	kolkki
kaunari	kolkut

kolo  
kontris  
konttis  
kookoo  
koppero  
kore  
kore liikesarja  
kore-sarja  
koreo  
koresarja  
koti  
Kotka  
krokotiili  
krokotiililiuku  
krosrollit  
krossarit  
krossi  
krossit  
kuivarit  
kuivikset  
kuivis  
kuivishalli  
kuivissali  
kuivisvaatteet  
kukkis  
kultakalsarit  
kultsikat  
kumis  
kumppis  
Kuoppari  
Kuppis  
kurkistus  
kurvailu  
kutsari  
kutsarit  
kutsut  
kuviokelluja  
kuviokellunta  
kuviokompurointi  
kuviot  
KV

Kwan  
Kwan piruetti  
kylmiö  
kylmäkuutio  
kynttiläliuku  
käkättäjä  
kämpä  
kännykkä  
kärkiakseli  
kärkistepit  
kärkkärit  
kärkärit  
köysi  
laahaus  
landattu  
landattu hyppy  
lankku  
lasari  
laskettelut  
lato  
leggarit  
legut  
leipäkki  
lekkikset  
lenga  
lenkit  
lenksut  
lento  
lentopallo  
lepakkoluola  
leppäkerttu  
lettu  
linjaali  
linjuri  
linkku  
linnunpesä  
linnut  
lippu  
lippuliuku  
Lippuski  
lipputanko

lipsuttelu	maa
liukkari	maakis
Lo	maju
lohikäärme	maju-leiri
loopit	makkara
looppi	makkara-areena
lopari	makkarat
loppis	mamikset
Lp	mansikka
luikautus	mansikka-mies
luikerot	marja-leena
luikerrukset	mestikset
luikerrus	metsot
luikertelut	Mezzot
luippaus	MH
luiskari	miekkari
luisteluhousut	miekkis
Lulut	mielari
luova	mielis
luska	miesten saksari
lutikka	miss saigon puku
lutsukka	MJ
luupit	MJ-leiri
luuppi	MJL
lv-asu	mk
lycrat	ml
ELF	ML
lyhis	mohaakki
lyhkis	mohakit
lyhkäri	mohakki
lyhkärin kokis	mohaukki
lyhkärin kokkeli	mohawkit
lyhäri	mohikset
lämppärit	moment of truth
ländäri	monari
länkkäri	Mondorit
läpy	monnari
läpyskä	monttu
läpäri	mouhakki
lätty	mouhari
lätzis	mowhakki

mukona	NMJ
mulu	NMJ-leiri
mummikset	NMJL
mummot	nopee vatsanväänne
muokat	nostis
muokka	nosturi
muokka-luistelija	Nordis
muokkaaaja	nosturiliuku
muokkalainen	nuija
muokkaluikkaaja	nukkumatti
muokkaluistelija	nuorten maju
muokkaluistelijat	nuorten maju-leiri
muokkaluistelu	Nuorten mj
muokkari	nuorten MJ-leiri
muokkariluistelija	nykäri
muokkariluistelu	näppylätyyny
muokkarit	näytönpaikka
muokkaryhmä	o-kisat
muokkaus	offarit
muokkis	ogeli
muotsikka	OH
mutkittelu	ohari
mutkittelut	oharipaikka
mykkyrä	oharit
myllikä	oharivaatteet
myllyaskel	ohikset
Myrtsi	ohis
mytty	ohka
mämmit	ohkarit
mämmät	ohukaiset
mömmöm-kisat	oikat
mömmömkisat	oksana baiul
mömmömmät	olkkarit
N Majuleiri	olohuone
nahkikset	oly-leiri
nakit	olympit
nakkiareena	os:leiri
nakkikattila	os:sät
nakkikset	Oscarit
nakkipuku	OY-leiri
nauris	padam



pakastin  
pakastinarkku  
pakollinen paha  
paksuvarvas  
palis  
pallonhalauspiruetti  
pannari  
pannukakku  
paristelu  
parkki  
parkku  
partsa  
partsit  
patsas  
peeäs  
peikkoaskel  
peikkoaskeleet  
peilipiruetti  
pelleaskeleet  
pelleliuku  
pelletanssi  
pesä  
Peurunka  
pieru  
Pierumäki  
pierut  
piikkiipiikki  
piiska  
piiskuri  
Piispala  
pike  
pilkku  
pillijatsit  
pilvet  
pimpeli pom  
piparit  
pirkkis  
pirkko  
pirkonpillijatsit  
pirkot  
pirralauta

pirralusikka  
pirska  
pirskalusikka  
pirtsa  
pirtsakka  
pirtsalusikka  
pirtsat  
piru  
piruetit  
pitkä  
pitkä ohjelma  
pitkäri  
piukkikset  
pl  
plätsi  
polvivamma  
pommi  
pomo  
pomppis  
pop  
poppi  
possu  
potkulauta  
potkulauta-kukko  
potkunosto  
potkupolvennosto  
prinsessa  
prinsessa askeleet  
prinsessa-asento  
prinsessaliuku  
prinssi  
prinssiliuku  
propelli  
PS  
psyko  
pujottelu  
pujottelut  
putteri  
puujalat  
puuliuku  
pyhis

pyllystys  
pyllystyspiruetti  
pyllypiruetti  
pyssari  
pyssy  
pystyvaaka  
pääkkönen  
päällepuhuja  
päällikkö  
rahkamokokkoilu  
rengas  
rentsa  
riksat  
rilspa  
rinkeli  
rinki  
rinkula  
ristari  
ristiinrastiin  
ristikukkuu  
ritbergeri  
ritsku  
riviluistelija  
riviluistelu  
rockerit  
rokkeri  
roksu  
rolleri  
rollit  
rosollit  
rossi  
rotis  
rotsku  
rotta  
rottapiruetti  
rottis  
ryhmäkuviointi  
rätti  
rättihalli  
s-kirjaimet  
s:ät

saha  
sahaus  
saksari  
salakat  
salkkari  
salkkis  
salkko  
salmelainen  
salmari  
sasku  
sateenvarjo  
satsaa  
saumattomat  
secci  
sekki  
seksarit  
seksipöksyt  
seqqi  
serpentiini  
serpentiinit  
sexarit  
shortti  
shrinkki  
sieni  
sieni-piruetti  
siilit  
siiselit  
siksak askeleet  
silakat  
silmu  
silmut  
simpukat  
simpukka  
sinkku  
sinkut  
sisis  
siskari  
siskonmakkarat  
sissari  
sivusaksari  
skipidit

skorppioni  
slalom  
slalomit  
smk  
sokeria päälle  
sokerit  
solli  
solmu  
sonja  
soolari  
soolo  
sortti  
sotchi  
Sp  
speakkaaja  
spesis  
spessari  
spessi  
spessu  
spinneri  
spinni  
spiraalit  
srinkki  
stella  
stepit  
steppi  
steppisarja  
stepsit  
stl  
strasselit  
strassit päälle  
stressitesti  
sukkarit  
sukkula  
sukkulapiruetti  
sulikka  
swisselit  
sykerö  
sykkyrä  
synchro  
Syne käytsi

syne  
synkro  
sys  
sämmit  
T  
T-leiri  
taikkari  
taikkarit  
taikku  
taistoluistelu  
taitis  
taitsikat  
taitsikka  
taitsit  
taittis  
taittopiruetti  
taivari  
taivaspiruetti  
taivis  
taluu  
tanhis  
Tapio Suominen  
tapponaru  
tappopiruetti  
tapsa  
Tapsa Suominen  
tarkku  
tasis  
tasislauta  
tassari  
tastis  
tatami  
tatti  
teku  
telttä  
teryleeni  
Tessu  
tik tik  
tikitys  
tikkaus  
tipu

tipuliuku  
tirkoot  
tiukat  
tl  
toinen koti  
toukat  
toukkarit  
toukkatrikoot  
toukkatukarit  
treenikset  
treenis  
triksat  
triksut  
TS  
tsöp tsöp askel  
tu-kaaret  
tukarit  
tukka nutturalle  
tulppa  
tulppaani  
tume  
tuomis  
tuplakolkut  
tuplat  
tuskafestarit  
tuskapiruetti  
tuularit  
tuulimyly  
tuulimyly kanta  
tuulimylyaskel  
twiitit  
twislit  
twissut  
twisterit  
twisut  
tynnyri  
tyttöluistelu  
tönkkikset  
u  
U-halli  
ufo

ufolauta  
UH  
uhi  
uikkari  
uikki  
uinti  
unikki  
up  
urheilupyhättö  
urkkiopisto  
urlupsykologi  
urluselostaja  
UT  
uutee  
V-mäki  
vaakapirre  
vaakapirtsa  
vaakis  
vaakku  
vahtari  
vahtis  
vake  
vakke  
valikset  
valkkarit  
valkkis  
valtsu  
valtsut  
vanhat ämmät  
vapari  
vapis  
vappari  
vappis  
vapu  
varvasliuku  
varvaspiruetti  
vastakolkit  
vastakolkut  
vastakolonen  
vastakoot  
vastarit

vastikset	y-liuku
vatsanväänne	y-vaaka
vatsanväännteet	ykköset
vatsaväänne	yksinmenijä
vattikset	yksis
vattis	yksä
veekoo	yksäri
veijot	yksäriluikkaaja
venksutus	yksäriluistelija
venkutus	yksäriluistelu
verkot	yksäriläinen
versat	yksäripuoli
verskapuku	yksärit
verskat	yksäröinti
verskavaatteet	ykäri
versut	ykäsri
Viekki	YL
Viekku	ylli
Vieksu	yy-vaaka
Vieris	yökötys
Viertsi	zakzakit
Viertsu	zambo
Vieru	zambo kuski
visselit	zamboni
VK	zambonikuski
VK:t	zambonimies
Vo	zambonista
voikkari	zambonisti
x-hyppy	zambooni
x-roll	ästeälälälälälälä
Y	